

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST
Obor č. 15 – teorie kultury, umění a umělecké tvorby

Inscenační historie Strakonického dudáka se zaměřením na Horácké divadlo v Jihlavě

autorka: Aneta Pavlíčková

třída: **3. B**

škola: **Gymnázium Jihlava, Jana Masaryka 1**

školní rok: **2007/2008**

vedoucí práce: **Mgr. Jiří Marek**

opravená verze

Obsah

Obsah	2
Resumé	3
Úvod	5
O životě Josefa Kajetána Tyla	8
Strakonický dudák aneb Hody divých žen	9
Jak šel čas se Strakonickým dudákem	12
Národní divadlo v Praze, 1950	13
Národní divadlo v Praze, 1950	15
Národní divadlo v Praze, 1958	16
Divadlo Jiřího Wolкера v Praze, 1967	18
Národní divadlo v Praze, 1968	18
Národní divadlo v Praze, 1983	19
Horácké divadlo Jihlava	20
Horácké divadlo Jihlava, Strakonický dudák aneb Hody divých žen, 1988	21
Karel Palouš	25
Horácké divadlo Jihlava, Strakonický dudák aneb Hody divých žen, 2006	26
Marie Lorencová	30
Horácké divadlo Jihlava, 2006, recenze	31
Mahenovo divadlo Brno, Strakonický dudák aneb Hody divých žen, 2006	33
Anketa	36
Anketa mezi studenty Gymnázia Jihlava	37
Anketa mezi diváky Horáckého divadla	38
Průzkum na internetu	39
Závěr	40
Poznámkový aparát	44
Prameny a literatura	57
Přílohy	60

Resumé

Josefa Kajetána Tyla, někdejšího „miláčka národa“, známe coby herce, režiséra, dramaturga, ale především jako dramatika a významnou osobnost vrcholu národního obrození. Tento autor, jenž byl blízkým přítelem Václava Klimenta Klicpery a seznámil se například i s Karlem Hynkem Máchou, bývá také velmi často spojován se jménem Františka Škroupa a s českou národní hymnou. Píseň „Kdo domov můj?“ poprvé zazněla v roce 1834, o třináct let později se Tyl zapsal do školních učebnic ještě jednou. V listopadu 1847 uvedl v tehdejší Stávovském divadle Strakonického dudáka, svoji vůbec nejúspěšnější hru, od jejíž premiéry loni uplynulo již 160 let.

Tématem SOČ je právě Strakonický dudák, stručný průřez jeho interpretace od 50. let minulého století až do současnosti se zaměřením především na Horácké divadlo v Jihlavě.

Práce začíná krátkým životopisem Josefa Kajetána Tyla. Autorka se potom blíže zabývá národní báchorkou Strakonický dudák, mimo jiné přibližuje zdroje Tylovy inspirace, žánrově hru pojmenovává a uvádí ukázky z reakcí dramatikových současníků.

Následuje kapitola s názvem *Jak šel čas se Strakonickým dudákem*, která obsahuje výtahy z recenzí a článků o inscenacích Strakonického dudáka režisérů Františka Salzera (rok uvedení 1950), Otomara Krejči (1958), Václava Tomšovského (1968), Jaromíra Pleskota (1988) a Václava Hudečka (1983). Z příslušných zdrojů je vždy vybrána jedna citace, jež má za úkol zaujmout čtenáře a současně jednotlivé texty oddělovat.

Po této kapitole následuje nejzásadnější část, která se zabývá inscenacemi Strakonického dudáka v Horáckém divadle v Jihlavě. Nejvíce stránek je zde věnováno úspěšné inscenaci Karla Palouše uvedené na prknech jihlavského divadla v sezoně 1988/89 a inscenaci Marie Lorencové, která Strakonického dudáka nastudovala na sezonu 2006/07. Jelikož je to právě režisér, představení nejvíce ovlivňuje, byla oběma z nich u daných sezon vyhrazena jakási podkapitola. Text o inscenaci Marie Lorencové navíc obsahuje články týkající se recenzí, které na ni vyšly.

Práce je rozšířena o další provedení Strakonického dudáka, a to v Mahenově činohře v Brně, kde hru v loňské sezoně režíroval Zbyněk Srba. Ve stejné sezoně byl Strakonický dudák uveden také v královehradeckém Divadle DRAK a v Divadelní společnosti Josefa Dvořáka, avšak autorka tyto inscenace doposud neviděla, a proto se jimi v textu nezabývá.

Přílohy na konci práce obsahují seznamy osob a obsazení, obrazový materiál a grafy k anketě provedené mezi studenty Gymnázia v Jihlavě, diváky Horáckého divadla a graf k průzkumu na internetu, v němž autorka prověřovala nejznámější české internetové vyhledávače. Na přiloženém CD potom najdete fotografie (popřípadě scénář) k inscenacím Horáckého divadla, Mahenovy činohry a Divadla DRAK. Na CD se nachází také seznamy

vyšlých publikací Strakonický dudák začínající rokem 1872 a doposud zinscenovaných Tylových her. Oba seznamy jsou převzaté z Divadelního ústavu v Praze.

Celá práce SOČ čerpá jednak z vyšlých článků, zpráv, recenzí a divadelních programů, a v druhé polovině textu byly využity především informace z rozhovorů či korespondence s řadou divadelníků.

Prvotním záměrem autorky bylo napsat SOČ, která by podrobněji popisovala šest inscenací Strakonického dudáka uvedených v Horáckém divadle v letech 1945 - 2007. Kvůli nedostatku informací se práce nakonec zabývá vícero tématickými celky a snaží se přiblížit Strakonického dudáka počínaje inscenací režiséra Salzera z roku 1950 a sezonou 2006/07 konče.

Tato práce by se dala rozšiřovat jednak o další divadelní inscenace, a to například i loutkových divadel a ochotnických souborů a také o filmová zpracování hry. Veškeré uvedené informace by měly pomoci nejenom budoucím režisérům a dramaturgům Strakonického dudáka, ale daly by se využít například v hodinách literatury. Práce by měla ukázat směr každému, kdo má chuť se vydat po stopách Švandy dudáka a českého divadla.

Úvod

Pakliže se někoho z dnešní mladé generace zeptáte, jestli zná Tylovo dílo, popřípadě co od něj četl, většinou vám odpoví, že jeho jméno slyšel, ale na nic víc si nevzpomene. O Tylovi se učíme ve škole, jeho tvorba je součástí povinné četby, součástí našich dějin, spadá do vrcholu národního obrození, v jedné z jeho her se dokonce poprvé objevila česká národní hymna. Ale kolik pozornosti mu je věnováno v současné době? To, že si o něm říkáme v hodinách literatury a nazpaměť se učíme obsahy Tylových dramát, je vše, co si tento autor zaslouží? Udržuje se tak jeho dílo v národním podvědomí? Má Tyl ještě pořád lidem co říct?

Řada otázek, na které existuje ještě delší řada odpovědí. Já jsem se pokusila alespoň několik z nich v této práci poodhalit.

Jak už název práce napovídá, zaměřila jsem se na dramatickou báchorku Strakonický dudák aneb Hody divých žen, a to v Horáckém divadle v Jihlavě (HDJ). Tento nápad se zrodil zcela náhodně na přelomu září a října roku 2006, krátce poté, co jsme v hodinách češtiny probírali národní obrození a kdy Horácké divadlo uvedlo svoji premiéru Strakonického dudáka v režii Marie Lorencové. Jelikož divadlo a současně i žurnalistika patří mezi mé koníčky, každoročně se například při příležitosti divadelního festivalu JID v Jihlavě zapojuji do týmu festivalových novin, napsala jsem tenkrát článek o této inscenaci, který byl původně určen do školního časopisu. Zanedlouho mi pan učitel Jiří Marek nabídl napsat na toto téma práci SOČ.

Nejdříve jsem navštívila sekretariát Horáckého divadla a Státní okresní archiv Jihlava (SOkA), kde jsem zjistila, že Horácké divadlo uvedlo Strakonického dudáka za dobu svého fungování celkem šestkrát, a to v sezonách 1945/46, 1953/54, 1960/61, 1973/74, 1988/89 a 2006/07. Mým prvotním cílem tedy bylo podrobněji se zabývat jednotlivými inscenacemi. Ovšem po pátrání v archivu a kontaktování bývalých herců jsem zjistila, že tento úkol bohužel nemám šanci splnit tak, jak bych si představovala. Nedostatek novinových článků a kontaktů na herce, kteří v řadě případů už nebydlí na Vysočině, nebo již zemřeli, způsobil to, že jsem se nakonec zaměřila na Dudáka hraného v letech 1988/89 a 2006/07.

Práce začíná krátkým životopisem Josefa Kajetána Tyla. Poté jsem věnovala dvě strany historii samotné hry Strakonický dudák, kde se mimo jiné snažím čtenáři přiblížit Tylovu inspiraci, význam dudáků v českých dějinách a alespoň nastínit úspěch, který měla premiéra v listopadu 1847.

Na to plynule navazuje kapitola *Jak šel čas se Strakonickým dudákem*, v níž po stručném úvodu následuje pět textů uvozených citacemi, jež jsou přepsané ze článků, z nichž jsem čerpala. Zdroje jsou uvedeny vždy v poznámce u příslušného nadpisu, dále je uvádím pouze za přímou řečí.

Jedná se o výtahy z recenzí a článků o inscenacích režiséra Františka Salzera z roku 1950, Otomara Krejči z roku 1958, Václava Tomšovského, Jaromíra Pleskota - obě z roku 1968 a Václava Hudečka z roku 1983. Autoři reagovali na hry uvedené v Národním divadle a v bývalém Divadle Jiřího Wolкера v Praze různě, většinou však chválou šetřili. V této části mi šlo o vytvoření představy, jak jednotlivá představení vypadala, jak se lišila jejich výprava, jestli byla hra nějak ovlivněná dobou a jak ji přijímala divácká i odborná veřejnost. Výjimkou je článek Jaroslava Pokorného *Na okraj inscenace*, jenž byl součástí programu Salzerova Strakonického dudáka. Pokorný se zde zabývá obecnými otázkami, na které by si při nastudování Strakonického dudáka měl každý režisér odpovědět. V této části jsem využila materiály z archivu dramaturgyně Horáckého divadla v Jihlavě Mgr. Marie Procházkové. Podle jejích informací byly veškeré články získány v Divadelním ústavu v Praze a v Národním muzeu. Nicméně na materiálech, které jsem převzala, nebyla vždy zcela úplná datace. V prvním již zmíněném výtahu z textu J. Pokorného se objevují tři podnadpisy, které jsem pro přehlednost podle předlohy zachovala. Archivu dramaturgyně jsem využívala i při psaní předchozí kapitoly *Strakonický dudák aneb Hody divých žen*.

Po oddílu *Jak šel čas se Strakonickým dudákem* pokračuje nejpodstatnější část práce, která se již specializuje na Horácké divadlo. Pro úplnost jsem sem zařadila i stručnou podkapitolu *Horácké divadlo v Jihlavě* o působení tohoto jediného profesionálního divadla na Vysočině.

Dále se zaměřuji na inscenace Horáckého divadla v sezonách 1988/89 a 2006/07. Zde jsem čerpala především z rozhovorů s tvůrci a herci jednotlivých inscenací. V těchto textech se dozvíte například něco o přístupu režisérů, o tom, jaké proběhly dramaturgické změny (scénář z inscenace 1988/89 se bohužel nezachoval), jak inscenace vypadaly po výtvarné stránce. Část textu jsem také věnovala samotným režisérům Marii Lorencové, se kterou jsem se několikrát setkala, a Karlu Paloušovi, jenž napsal doslov ke knižnímu vydání Strakonického dudáka v roce 1955. Abych čtenáři některé věci lépe přiblížila a abych si sama udělala přesnější obraz při rozhovorech s herci, došlo i na porovnávání těchto dvou provedení Strakonického dudáka.

Protože jsem se do práce ponořila a zjistila jsem, jak moc je divadelní práce pomíjivá a že většinu informací člověk nenajde nikde na papíře ani nějak jinak zaznamenané, rozhodla jsem se svou práci SOČ rozšířit ještě o texty týkající se Strakonického dudáka uváděného v sezoně 2006/07 nejen v Horáckém divadle, nýbrž i v dalších profesionálních divadlech. Pátrání bylo snadné. V dané sezoně Dudáka uvádělo ještě v Mahenovo divadlo v Brně, Divadlo DRAK v Hradci Králové a Divadelní společnost Josefa Dvořáka, která doposud nemá stálou scénu. Královehradečtí tvůrci inscenaci nazvali *Začarované dudy*, hrají ji již od května 2004. Nemalé zásahy do scénáře udělala i Divadelní společnost Josefa Dvořáka, jejíž inscenace má název *Strakonický dudák aneb Co by bylo, kdyby...* Premiéra se uskutečnila až na konci května 2007 a inscenaci stejně jako Divadlo DRAK a Mahenova činohra uvádějí i v letošní sezoně.

V práci chybí texty o posledních dvou zmíněných inscenacích, a to z toho důvodu, že inscenaci Divadla DRAK ani Divadelní společnosti Josefa Dvořáka jsem neviděla a ani elektronickou poštou mi soubory neposkytly dostatek informací. Kvůli těmto zkušenostem bych všem, kteří se budou podobným tématem zabývat, doporučovala, aby navázali spolupráci s někým v blízkosti daného divadla a práci později prezentovali například jako spoluautoři.

Na konec práce jsem zařadila anketu. Ta je rozdělena na dvě části. V první jsem se dotazovala studentů Gymnázia v Jihlavě a v druhé části odpovídali náhodní návštěvníci Horáckého divadla. Otázky pro obě skupiny byly ovšem stejné. Celkově dotazník vyplnilo

114 lidí, z nichž nejmladšímu bylo 12 a nejstaršímu 66 let. Jednotlivá vyhodnocení najdete na str. 36 - 48.

Za anketou následuje ještě *Průzkum na internetu*, kde shrnuji průzkum nejznámějších internetových vyhledávačů při zadání hesel „Strakonický dudák“ a „Horácké divadlo, Strakonický dudák“.

Přílohy k práci se nachází na str. 60 - 83 a také na přiloženém CD. Přílohy na zadních stránkách obsahují doplňkové informace, obrazové materiály, příslušné fotografie, grafy, ale především seznam Tylových her uvedených v Horáckém divadle rozšířený o seznamy osob a obsazení. Jména účinkujících v jihlavských inscenacích pochází z elektronického archivu Horáckého divadla. V případě Mahenova divadla jsem čerpala z programu k inscenaci. Fotografie k inscenaci Horáckého divadla v sezoně 1945/46 chybí, jelikož řada písemností byla zničena na pokyn tehdejšího ředitele divadla Miloše Hynšta při stavebních úpravách v roce 1952. Zároveň, nebo již v roce 1945, byl zničen dokumentační materiál bývalého městského divadla.¹⁾

Do příloh jsem zařadila také složku nazvanou Divadelní ústav Praha, odkud jsem získala pravděpodobně úplný seznam knižních vydání Strakonického dudáka v ČR. Pro zařazení tohoto seznamu jsem se rozhodla až při závěrečných úpravách této práce a to z důvodu toho, že jsem se od října 2006 setkala s řadou literárních předloh hry a myslím si, že by tento seznam mohl posloužit například i budoucím režisérům a dramaturgům Strakonického dudáka. Složka obsahuje také soupis her J. K.Tyla uvedených od roku 1945 až do roku 2005. Informace z Divadelního ústavu jsem nijak neupravovala, pouze bibliografii jsem seřadila dle data vydání.

Na CD s přílohami se nachází rovněž fotogalerie k inscenacím uváděným v sezoně 2006/07. Navíc je i scénář Horáckého divadla a Divadla DRAK. Národní divadlo v Brně bohužel nevlastní text v elektronické podobě. Divadelní společnost Josefa Dvořáka mi fotografie ani scénář neposkytla.

Závěrem bych ráda poděkovala všem divadlům, především pak vedení Horáckého divadla v Jihlavě v čele s Josefem Filou. Dále děkuji za poskytnuté rozhovory a informace současným či bývalým členům Horáckého divadla, Zdeňkovi Dryšlovi, Josefu Starovi, Josefu Kunderovi, jeho dramatickému kroužku v ZUŠ Jihlava, Taťáně Schottnerové a Petru Červinkovi. Zvláštní díky patří těm, kteří mi věnovali nejvíce času a trpělivosti a motivovali mne k další práci, dramaturgyni HDJ Mgr. Marii Procházkové, režisérce Marii Lorencové a vedoucímu práce, učiteli Gymnázia v Jihlavě Mgr. Jiřímu Markovi.

O životě Josefa Kajetána Tyla

český dramatik, herec, režisér, dramaturg, prozaik, novinář

* 4.únor 1808 Kutná Hora

+ 11. červenec 1856 Plzeň

Vlastním jménem Josef Kajetán Till viz příloha č. 1 se narodil 4. února 1808 v Kutné Hoře. Jak sám potvrzuje ve svém životopise, byl plachý a neprůbojný. Díky příspěvkům bohaté babičky studoval v Praze na gymnáziu. Už v té době navštěvoval divadelní představení a také psal básně. Protože tehdy bylo mnoho Josefů, používal k podpisu jméno Kajetán. Během prvního roku v Praze ale jeho rodinu postihl rozsáhlý požár, a proto si musel vydělávat peníze na studia sám - vydělával si kondicemi, opisoval texty, noty apod. Zanedlouho se také nechal přejmenovat na Josef Kajetán Tyl.²⁾

Gymnázium dokončil v Hradci Králové, kde se také seznámil se svým velkým vzorem V. K. Klicperou³⁾, který si Tyla velice oblíbil. Pod pseudonymem M. Horský tam Tyl uveřejnil svoje první verše.⁴⁾

Po maturitě se zapsal na filozofii, kde ovšem vydržel jenom rok. V 21 letech se totiž rozhodl stát se hercem. Považoval toto povolání za něco vznešeného, ale jako herec byl spíš podprůměrný. Začal vystupovat ve Stavovském divadle.⁵⁾ Nespokojen s úrovní českých představení, uvažoval o založení vlastní společnosti. Roku 1829 se připojil se svými přáteli – mezi něž patřila i Magdaléna Forchheimová⁶⁾, jeho budoucí žena – k německé kočovné společnosti, se kterou putoval po Čechách i po Německu a pro kterou upravoval divadelní hry. Soubor ale neměl velké výdělky, Tyl navíc onemocněl.⁷⁾

Vrátil se tedy zpátky do Prahy a stal se účetním ve vojenském zásobování. To mu nebránilo věnovat se dále divadlu. Seznámil se s Karlem Hynkem Máchou⁸⁾ a Karlem Sabinou⁹⁾, hrál opět ve Stavovském divadle. Napsal drama Vyhoň Dub a přijal nabídku na řízení časopisu Jindy a nyní. Ten roku 1835 přejmenoval na Květy.¹⁰⁾

Důležitým datem je i rok 1834, Tyl tehdy spolu s Františkem Škroupem¹¹⁾, autorem hudby, představil píseň „Kde domov můj?“ ve hře Fidlovačka. Ve stejném roce založil také ochotnické divadlo. O 5 let později se oženil s Magdalénou Forchheimovou. Byl to však pouze sňatek z rozumu, Tyl měl totiž už v té době vztah s její sestrou Annou.¹²⁾

V 40. letech se naplno věnoval divadlu a žurnalistice. Psal až pět dramat za rok viz příloha č. 3. Organizoval první velké české plesy a lidé ho přezdívali „miláčkem národa“. V letech 1840 - 1850 napsal několik ze svých nejzdařilejších her, např. Paní Marjánka, Pražský flamendr, Paličova dcera, Bankrotář, Chudý krejčír a báchorky Strakonický dudák, Jiřkovo vidění, Tvrdohlavá žena, Lesní panna.¹³⁾

Janem Husem, Janem Žižkou z Trocnova se navrátil také k námětům z českých dějin. Jako poslanec na kroměřížském ústavodárném říšském sněmu se angažoval v politice. Sněm byl rozeznán, Tyl se vrátil opět do Prahy a organizoval česká představení. Jeho bývalí přátelé ho obvinili, že využívá divadlo k vlastnímu obohacení a politickým účelům. V roce 1851 dal ředitel Stavovského divadla všem českým hercům výpověď.¹⁴⁾

„Miláček národa“, novinář, dramatik a otec pěti nemanželských dětí byl na dlažbě. S propuštěnými herci založil kočovnou společnost. Kvůli ní se těžce zadlužil. S divadlem

cestoval po českých městech a vesnicích, ale nikde se mu příliš nedařilo. Pět let se takto trápil, zešedly mu vlasy, zhubl a roku 1856 těžce onemocněl. Dramatik, který se obětoval národu a obnovení češtiny na jevišti, zemřel na mizině v necelých 48 letech 11. července 1856 v Plzni.¹⁵⁾

Strakonický dudák aneb Hody divých žen

Premiéra Strakonického dudáka se uskutečnila 21. listopadu 1847 v pražském Stavovském divadle viz příloha č. 2. Právě tato hra získala již ve své době ze všech Tylových děl největší oblibu. V článku Ladislava Veselého k Salzerově inscenaci v roce 1950 se o hře píše: „Úspěch, jaký dosahoval Strakonický dudák na českém divadle možno srovnati toliko s Prodanou nevěstou, neboť za prvních padesát let svého jevištního života dosáhl 127 představení, tedy číslo, které kromě nesmrtelné Smetanovy národní opery, nedosáhla žádná jiná česká hra.“¹⁶⁾

V listopadu roku 1847 vidělo Strakonického dudáka přes 1500 diváků. Na představení je přilákala „cedule švabachem tištěná“, v níž stálo: „Národnj pohádka we 3 gednánjch s hudbou, se zpěwy, tancemi a skupenjmi od J. K. Tyla. Nová uwertura a všechna ostatnj hudba od J. Balandy, ouda zdegšjho diwadelnjho orkestru. Pjseň »o penězích« w prwnjm gednánj od G. Neswadby. Tance od baletnjho mistra p. Kodlera. Letadla a všeliké stroge od diwadelnjho mistra p. Rosenberga.“¹⁷⁾ Jméno režiséra se na ceduli neudávalo, ale pravděpodobně jím byl Josef Chauer. Je rovněž pravděpodobné, že na inscenaci se podílel i sám Tyl.¹⁸⁾

Nejdříve se inscenace hrála ve Stavovském divadle (celkem 9 repríz) a potom přesídlila do nově postaveného Prozatímního divadla¹⁹⁾, kde se hrála celkem 40krát (od 2. února 1863 do 1883). Dále se pak píše: „20. března 1885 bylo první představení »Strakonického dudáka« v Národním divadle, hra byla pak nově scénována a studována 21. prosince 1904, 4. února 1908, 30. května 1913, 1. července 1930, 28. června 1939 (tentokrát ve Stavovském divadle), 21. října 1943. 25. července 1945 obnovena po prvé ve svobodném pořadu a dne 22. listopadu 1947 konalo se ve Stavovském divadle slavnostní představení k 100. výročí premiéry, které i co do počtu bylo jubilejní, neboť to bylo představení 225.“²⁰⁾

Není divu, že Tyl sáhl k žánru vídeňské báchorky, protože české obrozenecké divadlo se opíralo především o diváky z nejnižších vrstev měšťanů, a tak pochopitelně báchorky dosáhly velké obliby. Kladně se ke hře vyjádřila i málo početná česká buržoazie. I sám Karel Havlíček²¹⁾, který stál zásadně v opozici k tylovskému pojetí obrozeneckého umění, tehdy porušil svou zásadu nepsat o tehdejším českém divadle, o Strakonickém dudákovi napsal: „Nikdo neopustil divadlo nespokojen“.²²⁾

V představeních tohoto typu vždycky šlo o nápravu a záchranu nějakého hrdiny, který chybuje. Pestré situace autorovi pomáhaly vytvořit nadpřirozené postavy. Hrdinu se nakonec podaří napravit a vše šťastně končí. Tyl ale uplatnil obecná pravidla tohoto žánru zcela osobitým způsobem. Hra je jedinečná v tom, jak v ní spojil typickou českou vesnici a svět pohádkových bytostí. Pohádková forma, kterou zvolil, mu dává velký prostor pro fantazii, o to lépe můžeme hlouběji porozumět charakteru a podstatě postav. Ve Strakonickém dudákovi ztělesnil Tyl dramatický konflikt jako protihru dvou typických charakterů - Švanda kolísá mezi vlivem věrného přítele Kalafuny a mazaného podvodníka Vocilky. Právě pro jejich

typickou „českost“ a pro velkou působivost celého motivu hry se Strakonický dudák hraje dodnes.²³⁾

Strakonický dudák se rovněž zařazuje do žánru „her o polepšení“ neboli „Besserungsstück“, jejichž původ najdeme u vídeňského lidového divadla. Tyto hry mívají zpravidla šťastný konec. Další variantou, jak Dudáka „zaškatulkovat“, jsou „kouzelné hry“ - „Zauberstück“, jež byly ve Vídni populární především ve 20. letech 19. století a u českého publika slavily úspěch ještě v 50. letech. Tyl se pravděpodobně nechal inspirovat oběma žánry. Dramaturg Petr Štědroň v programu k inscenaci v Mahenově divadle píše: „Švanda není zdaleka prvním, kdo se na své cestě ocitl v dalekém Orientu a odmítl tam ruku princezny, stejně jako i klíčový motiv hudby coby katalyzátoru zápletky opět nepochází z Tylovy invence.“²⁴⁾

Inspiraci ke hře bral Tyl i na českém venkově, u dudáků, kteří tenkrát chodili po Strakonicku, Prachaticku, Klatovsku až po Domažlice a byli známí i za hranicemi svých krajů. Jmenovali se Zelenka, Havelka, Matěj, Kubíček a jiní. Když šlechtu omrzela jejich kultura a toužili po něčem „exotickém“, pozvali si na dvůr nějakého z dudáků. Dudáci byli i zpravodaji a písmáky dějin. O jejich bouřlivém životě kolovalo mnoho historek, a tak vznikla například pověst o čertovském dudáku. Tu před Tylem zpracoval už Hněvkovský²⁵⁾ a Jakub Malý.²⁶⁾ V roce 1825 vyšel sborník národních písní a jeho obalu byl nakreslen dudák jako nejvýraznější symbol naší lidové kultury. Dudák byl za těch časů symbolem češství.²⁷⁾

Pro české hry, které se na rozdíl od těch německých uváděly jen v neděli či o svátcích, se obvykle nepoživovaly speciální kulisy. Stejně tomu tak bylo i v případě premiéry Strakonického dudáka. Aby se již okoukané kulisy obměnily, byla scéna zpestřena různými malovanými doplňky. Tvůrci pravděpodobně použili malované dekorace vesnice, lesa, vězení... Cizinu zde představovalo orientální město. V inscenaci se také využilo jakýchsi přístrojů. Šlo o efektivní mechanismy, které vymyslel jevištní mistr.²⁸⁾

Kritici tehdejší doby zhodnotili, že herci vydali lepší výkon než obvykle. Herci byli dobře připravení a nejvíce se prý do paměti zapsal herec Jan Kaška v roli Kalafuny. Ten dokázal všechny diváky pobavit. První inscenátoři Strakonického dudáka měli sklon představovat postavy v komickém až fraškovitém světle. Představení probíhalo rychle, svižně a bez zbytečných pauz, a to mimo jiné také z toho důvodu, že se vše muselo stihnout odehrát během dvou hodin.²⁹⁾

Takto je popsáno slovo švanda v Jungmannově³⁰⁾ čtvrtém díle Slovníku česko-německého (vydaný v Praze roku 1838): „SWANDA, y,m., pověstný dudák, der (Ernst) berühmte Dudelsackpfeiffer. Pogďmě ta, Radovi, tam bude Svanda (přísluví, když se kdo na dobrou vůli neb k hudbě zůwe). Zlob.-Švanda,f., nahňka, honba, ranty, fuchs, Tanz. To byla swanda, das war ein Tanz (passim swanda cf.P germ. Swank). Toť by byla swanda, kdybys upadl, das war ein Spektakel, Aujuhr. Us.“³¹⁾

Tyl hru neustále upravoval a na konečné verzi pracoval ještě několik dní před smrtí. O hlavní postavě Švandy se dověděl z již zmíněných pověstí, které se o dudákovi dochovaly. Badatelům se podařilo zjistit, že Tylův slavný dudák, který žil asi v polovině 16. století, se jmenoval Antonín, nebo Matěj a v pověstech je spojován s čerty. Jednu z historek najdeme ve Staročeských pověstech W.S. Sumlorka³²⁾: „Jistého dudák v podvečer v lese potkali tři mládenci zeleně přistrojeni řkouce »Pojd' s námi, budeš nám hráti, my ti dobře zaplatíme, jen nám „zaplt' Pán Bůh“ neříkej«. Zavedli ho v lese do překrásně osvětleného zámku, kdež bylo jídel a nápojů medových plno, co jen hrdlo ráčilo. Když se vše nakrmilo, napilo, natancovalo, na úsvitěho zlatem a stříbrem hojně obdarovali. Dudař radostí naplněný vykřikl »I zaplat' vám to Bůh, aby vám to Pán Bůh zas nadělil«. V tom zmizeli pání, světlo zhaslo, vítr se strhl, zámek rozmetl a dudák zpitomělý a omráčený bez sebe zůstal. Přijda k sobě, viděl, že na

vrchu, na mrchovišti leží pod šibenicí a místo peněz hromádky lejen má.³³⁾ Z těchto důvodů by bylo docela pravděpodobné, kdyby „čerty“ k dudám vymyslel Tylův Švanda. Dudy totiž dříve mívaly kromě kozího těla i nohy a hlavu.³⁴⁾

Strakonický dudák se dostal do zahraničí až po druhé světové válce a hrál se například v Berlíně (1956) nebo v Pekingu (1956). V 50. letech uvedlo Dudáka v sedmi jazycích 26 divadel SSSR.³⁵⁾

V pozdějších dobách režírovali Strakonického dudáka například režiséři František Salzer (1950), Otomar Krejča (1958), Václav Tomšovský (1967), Jaromír Pleskot (1968) a Václav Hudeček (1983).³⁶⁾

Hra byla také dvakrát zfilmována - 1937, 1955 a v roce 1974 ztvárnil Karel Gott hlavní roli ve filmu Hvězda padá vzhůru, který byl natočen na motivy Strakonického dudáka.³⁷⁾

Jak šel čas se Strakonickým dudákem

Následující stránky obsahují výtahy z recenzí a článků o představeních uváděných zhruba v letech 1950 - 1984 v Národním divadle (ND) a v Divadle Jiřího Wolкера v Praze.³⁸⁾ Tyto materiály jsem získala v archivu dramaturgyně Horáckého divadla Marie Procházkové, jež připravovala v roce 2006 inscenační historii k jejich nejnovějšímu provedení Strakonického dudáka.

Autoři článků se zmiňují o inscenacích hned z několika zajímavých pohledů. Na začátku se čtenář nesetkává ani tak s recenzí, nýbrž s článkem obsahujícím informace, jež odpovídají i na řadu otázek, kterými se mohou režiséři při nastudování této dramatické báčorky zabývat.

Článek byl původně rozdělen několika podnadpisy - *Čeští dudáci*, *Tylova Machometánie*, *Aktivní hrdinka*, *Nadpřirozený svět* a *Poznámka k scénické hudbě Strakonického dudáka*. V mé práci je však z důvodu celistvosti výtahu z textu vynechána část *Čeští dudáci* a je nahrazena názvem *Vídeň nebo Turecko*. Část článku je také použita v předcházející kapitole, poněvadž text sloužil jako zdroj informací dramaturgyni Horáckého divadla při psaní programu k jihlavské interpretaci Dudáka v sezoně 2006/2007.

Texty mohou působit poučně, neboť čtenář si brzy uvědomí, nakolik je ruka režiséra a jeho postoj k české klasice důležitý a jak může hře i uškodit. Například režisér František Salzer (str. 13 - 16) Tylův jazyk zaktualizoval, inscenace se v recenzi ovšem nesetkala s pochvalou. Zmodernizovat hru se pokusil i režisér Otomar Krejča (str. 16 - 17), který částečně předělal charaktery postav, takže v jeho inscenaci Švanda vypadal jako by mu na domově takřka nezáleželo, a z Kalafuny se vyklubal tak trochu necita, jelikož dal přednost jídlu a pití před tím, aby těšil smutnou Dorotku.

S Krejčovým podáním je v následujícím článku srovnávána inscenace Václava Tomšovského (str. 18) z roku 1967. V ní Švanda dělal dojem studenta, jenž se snaží jít, dalo by se říci, cestou nejmenšího odporu. Recenzenti se zmiňují mimo jiné i o scéně a kulisách. Tyto dvě inscenace měly údajně společné například to, že scéně chyběly barvy. Na představení Jaromíra Pleskota (str. 18) byla zase „chyba“ v tom, že hra nepůsobila úplně celistvě. Švanda se prý choval jako mrzout a konec příběhu působil otevřeně. Divák jenom tušil, že se „Švanda teprve bude učit milovat“, jak stojí v recenzi.

Poslední je zpráva z inscenace Václava Hudečka (str. 19) z roku 1983. Tady můžeme sledovat i zajímavou změnu k lepšímu, kterou toto představení za rok od své premiéry prošlo. Nicméně jedna z věcí, jež nebyla zcela tylovská, bylo ztvárnění Turecka jako „supermoderní západní doupě neřestí“.

Mimo informací o změnách textu a pojetí charakteru postav se v následujících stránkách dovíte i něco málo o tehdejších zpodobnění daleké ciziny, chcete - li, Turecka. Nebo si přečtete, jak se hrál Strakonický dudák na kruhovém jevišti, jaká v představeních zazněla hudba, nebo například, že Strakonický dudák se dá hrát prakticky bez kulis.

„Nespoléhej na zázraky tam, kde může člověku přinést štěstí jen poctivá, byt' i mozolná práce.“

Národní divadlo v Praze, premiéra: 1. 7. 1950, režie: František Salzer³⁹⁾

J. Pokorný se zabývá hned několika důležitými tématy, která tehdejšímu divákovi odpovídala například na otázku, jak jméno Švanda vzniklo, čím se nechal Tyl inspirovat, jaké je hlavní téma hry, a mimo jiné ho zajímají také důvody vzniku pomyslného Orientu.

Vídeň nebo Turecko

Pokorný již v roce 1950 píše: „Na našich jevištích ustálila se již před drahnou dobou tradice scénovat Strakonického dudáka, druhé jednání, jako Turecko, pohádkovou Machometánii, město, které inscenátoři i diváci cítili nejspíš jako pomyslný někdejší Cařihrad - evropskému člověku nejbližší „velký“ Orient.“⁴⁰⁾ Tehdy prý Orient nebyl chápán jako nějaké konkrétní místo, a tudíž byl vybrán, aby ztvárnil cizí neznámé země, protože představoval jednoduše protiklad naší české kultury. Tyl však podle autora měl na mysli zcela určitou zemi, město, které kvůli cenzuře, nemohl přímo zmínit.

Tyl bral údajně inspiraci v tehdejších časopise Květy, kde byly publikovány cestopisné články z cizojazyčných žurnálů. Do těchto textů se nezřídka dostaly nějaké chyby či zkomoleniny a autoři si leckdy články přibarvovali. Z těchto zdrojů Tyl čerpal jména pro postavy ve Strakonickém dudákově. Například Zulika prý pochází z arabského Suleika, Alamir vznikl ze slova al - amír, tedy z názvu hodnosti zhruba odpovídající i postavě ve hře. O jménu Alenoros Pokorný píše: „Král Alenoros ukazuje k Řecku - a pokud by ještě byla »turecká teorie« udržitelná, uvážíme - li, že Orient za Tylovy doby začínal už na Balkáně, turecké panství zasahovalo až do dnešní Jugoslávie a hodně vysoko na sever.“⁴¹⁾ Tyl se také při vymýšlení jmen nechal ovlivnit tehdy módním obchodem s koloniálním zbožím a kavárnami. Tak si můžeme vysvětlit to, že Vanika je odvozená od vanilky a Gulinary od kulinářského umění. Tato dvě poslední jména čtenáře jasně zavádějí do Vídně.

A co podle Pokorného nasvědčuje tomu, že se zdá, jako by měl Tyl na mysli Turecko? Zaprvé to je poznámka: „Zulika sedí na trůně závojem zacloněna,“ což se podobá samozřejmě islámské kultuře a jejím předpisům. Dále je ve článku zmíněno také chování služek v hostinci. Jak Pokorný píše: „... zdůrazněná vdavekchtivost všech těch ženských »v zemích neznámých« jsou přímým protikladem toho, co odedávna upoutávalo pozornost všech cestovatelů v Orientě a nač také všichni odedávna upozorňovali - totiž postavení ženy ve společnosti.“⁴²⁾

Nicméně další důležitý poznatek nás vede zpět do Vídně. Je totiž možné, že si Tyl svou vizi ke Švandovi dudákově vytvořil od jednoho z již zmíněných dudáků na Strakonicku, od Vojtěcha Čerta. Ten byl ještě naživu, když Tyl jako student hrával divadlo. Přestože nemáme důkazy, že by se spolu někdy setkali, je pravděpodobné, že se Tyl o dudákově, jenž byl široko daleko známý, ledacos od lidí dověděl. Mezi životem dudáka a dějem Tylovy hry skutečně můžeme objevit souvislosti, neboť v programu ND stojí: „R. 1820 byl Čert pozván, aby hrál před císařovnou; sklídl ohromný úspěch, byl bohatě odměněn, vymalován Zellerinem a jeho obraz pověšen ve Vídni v dvorní galerii, kde visel ještě před II. světovou válkou.“⁴³⁾

Aktivní hrdinka

„Jedním z neklamných měřítek pokrokovosti zemí, kultur i jednotlivých autorů je jejich poměr k ženě, její svobodě, její samostatnosti, její aktivitě,“⁴⁴⁾ stojí hned v první větě odstavce zabývajícího se hrdinkami Strakonického dudáka. V tomto smyslu Tyl dalece předběhl svou dobu. Vytvořil totiž, jak autor píše, řadu „aktivních hrdinek“. První z nich je Rosava, která pomáhá svému synovi, dále Kordula, ta se dokáže, když Kalafuna odjede, postarat o celou chalupu a děti. Ale nejdůležitější postavou je samozřejmě Dorotka. Pokorný se snažil vyjádřit povahu české dívky ve srovnání například s Goethovou Markétkou, která je „pasivní“, poddává se svému osudu a umírá. Naproti tomu Dorotka se snaží stále bojovat, a i přestože ji Švanda hluboce zklamal, o svatojánské noci ho zachrání.

Nadpřirozený svět

Motivem celé Tylovy báchorky je podle Pokorného „odmítnutí nadpřirozených sil a nadpřirozené pomoci“.⁴⁵⁾ Hra končí tím, že Švanda odhodí dudy a raději se rozhodne pro tvrdou práci na poli. Pokorný dokázal celou svou myšlenku vyjádřit ve třech řádcích a interpretuje ji v duchu budovatelství, což vypovídá o 50. letech minulého století: „Nespoléhej se na zázraky tam, kde může člověku přinést štěstí jen poctivá, byť i mozolná práce - taková je závěrečná morálka Tylovy pohádky. Morálka, která mluví jazykem dnešní doby a která právě činí Tyla klasikem i pro kulturu, směřující k socialismu.“⁴⁶⁾

A jak Tyl došel k nápadu začarovaných dud? Prý to převzal z dřívějších povídaček a pověstí o dudácích. Ostatně s podobnými motivy se setkáváme třeba v Aladinově kouzelné lampě nebo v pohádce O kouzelném křesadle od Andersena.

Poznámka k scénické hudbě Strakonického dudáka

Pokorný se zmiňuje o vídeňském divadelníkovi Nestroyovi⁴⁷⁾, který Tylovu tvorbu velmi ovlivnil, a Tyl se od něj mnohé naučil. Avšak zdůrazňuje, že i přes tento svůj vzor zůstal Tyl ryze českým dramatikem. Důkazem nám je „lůbezná mluva, české cítění Tylových postav a spontánní české obrozené komediantství.“⁴⁸⁾ Dále se autor zabývá českým lidovým muzikantstvím a píše o Tylovi ve spojení s Františkem Škroupem.

„Divadlo má a musí vzbuzovat veliké city i veliké dojmy. A dvojnásob musí je vzbuzovat Strakonický dudák, naše hra nejnárodnější, nejlidovější.“

Národní divadlo v Praze, premiéra: 1. 7. 1950, režie: František Salzer⁴⁹⁾

„V Salzerově inscenaci škrtnů a předělávek nacházíme ještě hodně,⁵⁰⁾ zmiňuje recenzent v úvodu svého obsáhlého textu. Autor hru neokomentoval výhradně kladně, nýbrž hodně věcí vytýkal režii. Zaprvé to jsou již zmíněné „škrty a předělávky“, kdy byly například změněné veršované texty Rosavy, Lesany a dalších víl, což působilo jako by si upravovatel neuvědomil, že nepravdivé verše byly Tylovým záměrem. Jinak byl scénář nejčastěji zkracován a občas Salzer nahradil původní text balastem, např. slovy znejmilejší, přenejsladší apod. Jak stojí v recenzi: „Úprava ani ne šťastná, jako spíše zbytečná.“⁵¹⁾

Některé scény režisér také vynechal. Třeba informace o tom, jak se Švanda dostal z vězení, se divák dovídal jen nepřímou a navíc hned dvakrát (nejdříve předběžně od Lesany a potom od samotného Švandy). Režisér hru také připravil o určitou dávku pohádkovosti - autor recenze se hodně drží výroku Nejedlého⁵²⁾: „Tylova báchorkovitost - to jemu není záminka, aby se vyhnul skutečnosti. Právě naopak. To mu dovoluje, aby se nedával spoutat formami běžné skutečnosti a sáhl hloub, pod tento vnějšek, a tam našel daleko větší a závažnější skutečnost.“⁵³⁾ A tato změna se opět nejvíce projevila právě u nadpřirozených postav, kde režie ve druhém dějství vynechala obraz, který Tyl popisuje jako *leskem drahých kovů třpytící se jeskyně*. Tím pádem, jak recenzent píše, namísto pohádkového prostředí korunovalo čtyři obrazy začátku hry prostředí hájovny s lesem. Realismus se projevil i v kostýmech lesních panen, jež prý až budily lítost.

Kromě škrtnů se v inscenaci objevila i jedna scéna navíc - mezi Vocilkův příchod do hospody a jeho setkání se Švandou. Venkovští chasníci začnou zpívat a Vocilka jim nabídne, že založí skupinu a začnou ve světě vydělávat peníze muzikou. Ale mladíci ho odbudou, že kapelu si založí jedině pro radost, a ne kvůli nějakým pánům. Autor článku však tuto úpravu nijak nekritizuje a spíš ji odůvodňuje tím, že režisér chtěl pravděpodobně jen lépe ukázat Vocilkův charakter. Výhoda byla rovněž v tom, že se do inscenace zařadila další lidová písnička. A přestože to bylo něco „navíc“, nezavěšený divák nepoznal, že nešlo o Tylův původní text.

Zajímavá je ale poznámka Jana Kopeckého⁵⁴⁾ k recenzi: „Ve skutečnosti jde v celé scéně z větší části o autentický text Tylův! Text v Národním museu psaný z poloviny rukou Tylovou, jak byl předložen cenzuře r. 1847, obsahuje tuto scénu, kterou Národní divadlo objevilo, ale kterou v závěru pozměnil.“⁵⁵⁾ Nicméně příkladem změny, která se tak úplně nepovedla a ani nedává moc velký smysl, je část Šavličkova kupletu.

Takto vypadá srovnání původního znění s tím, jak píseň přepsali tvůrci z Národního divadla:

PŮVODNÍ ZNĚNÍ

*Jen až půjdem ku armádě
s tichým srdcem do nebes
ano, jen v tom jednom pádě
dojdem cíle bez peněz.*

ADAPTACE

*Ledaže by jejich vládě (tj. vládě peněz)
něco postavilo mez:
kdo zná dělat, v tomhle pádě
bude pán i bez peněz.⁵⁶⁾*

„Proč stále vnucovat Tylovi jiný jazyk, než jakým psal?“⁵⁷⁾ ptá se autor článku. Herec změnou textu naprosto opustí postavu, kterou má ztvárňovat. To se týká například i role Vocilky. Herec mluvil o „špekulaci“ a „fortelu“ a za chvíli říkal slova jako „džentlmen“ nebo „byznys“. V recenzi se píše, že úprava porušovala požadavek „nepřekračovat historický rámec epochy vzniku a působení díla“.⁵⁸⁾

Co ale bylo na inscenaci ohodnocené kladně? Tak například mnohé herecké výkony. Pochválen byl režisér za to, že se ve vesnických scénách držel v pozadí a dával velký prostor hercům. Možnost improvizace se ale výrazně nezdařila v případě role krále Alenora, jíž herec upoutal natolik divákovu pozornost, že publiku unikla pointa výstupu. Objevily se také výhrady vůči výkladu postavy Trnky, který prý byl nesmírně hlučný a roztěkaný. Odstavec je věnován speciálně herci Josefovi Mixovi alias Švandovi. Ten působil dojmem, jako by byl celou hru někým vlečen a Vocilka s Kalafunou pro něj byli příliš „výrazní spoluhráči“.

Ve hře se také tančilo, neboť v textu stojí: „Balet je střídmy a vkusný a hlavně není vytrhován z kontextu hry.“⁵⁹⁾

„Snad s žádnou hrou není u nás spjato tolik tvůrčího úsilí největších umělců jako právě se Strakonickým dudákem, ...“

Národní divadlo v Praze, premiéra: 17. 11. 1958, režie: Otomar Krejča⁶⁰⁾

„Režisér O. Krejča snaží se pak po celý večer promlouvat Strakonickým dudákem k současnosti. Vychází ze správné zásady, že každá doba má nejen právo, ale přímo povinnost vydolovat z klasického textu poselství sobě nejbližší,“⁶¹⁾ stojí v článku Rudého práva. Krejča se hru snažil za každou cenu zmodernizovat, nicméně to jí podle recenzenta na mnoha místech uškodilo, způsobilo to určitou disharmonii a inscenace takto vyhrocená nabrala dost abstraktní podobu. Divák mohl nabýt dokonce dojem, že jde o taneční a hudební revui s činoherními vložkami.

Recenzentka Alena Urbanová ve svém článku napsala: „Ruka, která chtěla setřít ze Strakonického dudáka patinu a prach, byla těžká. Nejen, že poškodila povrch, ale zacházela s drahocennou a křehkou věcí příliš neopatrně.“⁶²⁾

Úpravy zaznamenal i celkový děj: „(...), proto tentokrát Švanda není již tak bytostně spjat s vesnickým prostředím a uchovává si od něho odstup. Z domova odchází uvědoměleji než dříve a jaksí na protest zápečnictví. Těžkými životními zkouškami dozrává pak k poznání společenské ceny a významu svého umění a nehodlá se již dud vzdát, neboť svou budoucnost vidí právě v hudbě, kterou bude lidem rozdávat radost. Jeho revolta proti zápečnictví vyostřuje se v připsaném konci, v němž rázně odmítá jít s Dorotkou do panské myslivny.“⁶³⁾ Závěr hry měl být chápán tak, že Švanda zmoudří, což ovšem neznamená, že bude zbytek života sedlačit, nýbrž to, že se jistě vydá na nějakou další cestu, kde ale už nebude opakovat své předešlé chyby.

V inscenaci byla patrně dost důležitá věta: „*Jako by se dva duchové o mne tahali.*“. Dá se říci, že Krejča ji vzal doslovně. Po celé představení byly na podiu divoženky a lesní panny,

takže dobro a zlo tu neustále o Švandu zápasilo. Tím se Tylova hra obrátila naruby, protože jemu šlo spíše o dobré a špatně lidské vlastnosti, o dobro a zlo v našem nitru. Ze Strakonického dudáka se vytratil optimismus, postavy měly strach z jakéhosi všudypřítomného zla. Alena Urbanová srovnávala tradiční interpretaci Strakonického dudáka s tou Krejčovou: „Iniciativa, impulsy k činům vycházejí z lidí - nadpřirozené bytosti pomáhají nebo překázejí jen do jisté míry, člověk je nad nimi. Avšak v představení je tomu naopak. A to už není jen nový výklad Tyla - to už je vymyšleno mimo něj.“⁶⁴⁾

Charaktery postav byly vykresleny jinak, než jak je bylo zvykem hrát doposud - Krejča se je prý snažil pojmout nekonvenčně a nově. O Švandovi se v Rudém právu píše, že mu na Dorotce příliš nezáleží a Lesana vypadá ne jako „moudrá strážkyně přírodních zákonů“, ale dělá spíše dojem „pyšné a kruté sněžné vládkyně.“⁶⁵⁾

Krejča se snažil vyvarovat citům a sentimentalitě. „Kalafunu nenapadne v cizině zavzpomínat na domov a potěšit zdrcenou Dorotku. Raději se cpe a opíjí, pak div že Dorotku při tanci neobtěžuje a nakonec si mlsně tře ruce,“⁶⁶⁾ stojí v Rudém právu. Dalším příkladem je loučení Švandy s Dorotkou, kdy mluví o lásce a svatbě. To probíhalo v Krejčově inscenaci ve spěchu na pohyblivých pásech. A pakliže nebyl změněn Tylův text, režisér dal občas důraz na jiná místa, než jsou obvyklá, a tím dal věci zcela jiný smysl. Urbanová ve své recenzi píše: „Obsazením a akcenty dosáhl Krejča a herci toho, že Koděrovo horlení pro *poctivou staročeskou muziku* vyznívá staromilecky - dogmaticky, (...), zatímco Šavličkovo světáctví má sympatický nádech pokročilosti.“⁶⁷⁾

Režisér využil scénickou techniku – především pohyblivé pásy a světla. Zabránilo to vykreslení krásy české krajiny, která vypadala spíše jako pustina na sklonku třicetileté války. Výtvarné provedení inscenace bylo na jednu stranu skvěle vymyšlené, a to v případě živých kulis, kde například lesní panny ztvárnily les tak, že jedna představovala strom, druhá pařez a podobně. Nicméně celá plocha jeviště byla šedivá a hru připravila o barvy a jakýkoli jas. „Švandův domov je tu opravdu nehostinný, stejně na začátku jako na konci, polední les je truchlivý, země je vyprahlá,“⁶⁸⁾ píše Urbanová. Podle ní šlo režisérovi o to „zostřit konflikt hry na nejvyšší únosnou míru, tak, aby se dnešního diváka skutečně dotkl jako varování, tak, aby v divákově svědomí nezůstala zadní vrátka, jimiž unikne odkazem na báchorku.“⁶⁹⁾ Naopak kulisy zhodnotil kladně Jan Kopecký, který ocenil režisérovy „malé technické revoluce.“⁷⁰⁾ Kopeckému se také líbil Krejčův nápad vytvořit hru ve hře - nadpřirozené postavy se měnily např. do postav Zuliky a jejího otce.

V souvislosti s kulisami je v článkách často zmíněno „Turecko“, o němž všichni autoři píší v uvozovkách, jelikož režisér cizinu ztvárnil jako secesní Vídeň, kde se na podiu tančilo okolo orchestrionu. K tomu se všichni stavěli dost konvenčně, aniž by věděli, že tím Krejča inscenaci zbavil nahromaděného balastu. Vytýkali, že představení ztratilo příznačnou českost, nebo že se staré oprýskané kulisy hodí spíše do prostředí s nadpřirozenými bytostmi.

Režisérova ruka dost omezila výkony herců. Nicméně Sergej Machonin je ve svém článku chválí, především roli Vocilky, a o hlavním herci píše: „Munzar hraje Švandu dobře a bezpečně v poloze touhy a letu za snem, i ve vztahu k Rosavě, ale chybí mu vztah k Dorotce.“⁷¹⁾ Jinak z jeho komentáře vyplývá, že postavy na „českosti“ a „tylovosti“ příliš neztratily.

Jan Kopecký v úvodu recenze shrnuje své pocity z premiéry: „Návštěvníci včerejší premiéry v Národním divadle rozcházel se s pocity nejrůznějšími, bylo slyšet hlasy prudkého odsudku i nadšené chvály, ne jeden jindy hovorný premiérový návštěvník zahalil se v tajuplné mlčení, jat zřejmě odpovědností před tolika novými stránkami tohoto Krejčova Švandy - můžeme se těšit, že se ta různost názorů objeví také v kritikách a že vzplane nové, druhé kolo »tylovské diskuse«. Bylo by to dobře.“⁷²⁾

„Strakonický dudák se tedy ještě dokonalé syntézy zatím nedočkal.“

Divadlo Jiřího Wolкера, premiéra: 25. 3. 1967, režie: Václav Tomšovský⁷³⁾

„Tím vším se Strakonický dudák (...) staví čestně po bok
těm dílům (...) tj. po bok Erbenově Kytici z r. 1853 a
Babičce Boženy Němcové z r. 1855.“

Národní divadlo Praha, premiéra: 16. a 19. 5. 1968, režie: Jaromír Pleskot⁷⁴⁾

Režisér Václav Tomšovský uvedl Strakonického dudáka na jaře 1967. Alena Stránská píše, že tato inscenace se odklonila od „idyličnosti a pohádkové harmoničnosti.“⁷⁵⁾ Právě naopak Pleskotův Strakonický dudák navazoval na Krejčovu stopu, např. v neidealizovaném pojetí postav (Korduly a Kalafuny), v jiném pojetí Alenorovy země, kde zmizel pohádkový Orient, nebo ve výtvarném zpracování představení, kterému scházely, stejně jako za režiséra Krejči, barvy. Především se ale Tomšovo podání Strakonického dudáka odrazilo v interpretaci postavy Švandy dudáka.

V podání herce Miroslava Saice vypadal Švanda podle Stránské spíš jako student než vesnický chasník a dále o něm píše: „Saicova dudáka doslova fascinovala vyhlídka na možnost rychlejší cesty za splněním cíle. Ani pro něj nebyla Dorotka to nejpodstatnější. Loučil se zběžně. Jeho duch byl přeplněn vidinou budoucnosti. Jeho zmoudření - tak jako v Munzarově pojetí - šlo cestami rozumu. Nedokáže zahodit mravní principy - se sklopenýma očima stojí jako zařezaný, mlčky bojuje svůj vnitřní boj, nenajde v sobě sílu, aby se před panstvím k Dorotce přihlásil.“⁷⁶⁾

Stránská popisuje Švandu jako člověka poctivého a přemýšlivého, až by mohlo kdekoho zarazit, že se po návratu domů začne utápět v alkoholu. Podle hodnotitelky dudák nakonec dospěje. Vyhraje sám nad sebou, a to bez cizí pomoci. „Jen úpěnlivá prosba upoceného Vocilky za úspěch nad pohozenými dudami připomíná propast, nad níž Švanda stál. Trpký, neutěšený závěr Krejčovy inscenace vystřídala trochou smutku obestřená naděje,“⁷⁷⁾ shrnuje Stránská.

V následujícím roce nastudoval Strakonického dudáka režisér Jaromír Pleskot. Autorka článku popisuje Pleskotův postoj k hlavní postavě takto: „Nejmladší a nejméně intelektuální na pohled. Podsaditý, zamračený, vzpurný mládenec. Stále stojí nedružně stranou.“⁷⁸⁾ O jeho vztahu k Dorotce píše, že byl spíše kamarádský. Ale přestože Švanda působil celou hru dost zatrpkle - pravděpodobně kvůli svému dětství bez mateřské lásky - po jeho setkání s matkou nastane zlom. Impuls vrátit se domů způsobí jakási touha najít životní jistotu. „Závěrečná scéna, kdy spolu v slunci odcházejí, nezní sentimentálně proto, že Švanda sice stanul s jistotou na určitém kousku země, získal opěrný bod, ale jak to s nimi dopadne - ukáže čas. Švanda se teprve bude učit milovat. Hra zůstává otevřená,“⁷⁹⁾ hodnotí Stránská, podle které inscenace nepůsobila úplně celistvě.

„I ten, co se zabývá Tylem více než čtyři desetiletí, může se také zmýlit.“

Národní divadlo v Praze, premiéra: 20. a 21. 11. 1983, režie : Václav Hudeček⁸⁰⁾

„Když jsem 20. listopadu minulého roku odcházel ze zahajovacího představení na Nové scéně Národního divadla, byl jsem (bohužel nejen já) velmi zklamán. (...) Byl jsem přesvědčen, že na tomto sice pečlivém, ale udýchaném, ukřičeném, ulítaném, expresivně křečovitém představení se už nedá nic změnit,⁸¹⁾ napsal autor článku *Strakonický dudák viděný po čase*, Vladimír Procházka, o svých dojmech z Hudečkovy premiéry. Odezvu na premiéru v roce 1983 tenkrát označil za „celonárodní hnutí“.

„Poslední kapkou“ byl televizní přenos, na kterém se mimo jiné podepsal nekvalitní zvukový záznam a nedostatky inscenace ještě znásobil. Nicméně Procházkův názor, že na inscenaci nelze nic předělat, se po roce, kdy představení viděl znovu, změnil. Poté inscenaci ohodnotil takto: „Mnohé se během repríz uklidnilo, zaokrouhlilo, odpadla, či vědomě byla potlačena expresivnost představení a zmizela i křeč a uběhaná hlučnost, prostě viděli jsme normální dobré odpolední představení.“⁸²⁾

Dále chválí většinu herců. Zajímavý je jeho popis Zuliky, u jejíž postavy Hudeček za rok patrně nic nezměnil: „...je to samolibě drzý fracek z dnešního velkého světa, obdařený bezohlednou erotikou.“⁸³⁾

Procházka pak pochybuje o kruhovém jevištním prostoru, kde se Strakonický dudák hrál. Píše, že herec byl nucen hrát mechanicky na všechny strany, a uvažuje, zda - li byl tento experiment vhodný pro hru jako je Strakonický dudák. Recenzent Bohuš Štěpánek to komentuje tak, že režie se soustředila spíš na sladění rytmu a na celkovou souhru než na „podstatu určující smysl hry v extrémních podmínkách, na sjednocení stylu“.⁸⁴⁾ Zmiňuje násilnou aktualizaci hry a v této souvislosti dává za příklad turecký dvůr, ze kterého tvůrci udělali „supermoderní západní doupě neřestí“.

Procházka chválí práci skladatelů Jiřího Maláska⁸⁵⁾ a Jiřího Bažanta⁸⁶⁾, o jednoduchém výtvarném zpracování scény, která byla takřka bez kulis, píše jako o dostačujícím.

Horácké divadlo Jihlava

Záznam o prvním divadelním představení v Jihlavě, které zahráli žáci městské školy, pochází z roku 1512. První impulsy ke vzniku české divadelní scény na Vysočině se však objevily teprve koncem roku 1939. O rok později vznikl akční výbor pro zřízení divadla. Prvním ředitelem se stal R. Nádhera a činnost divadla byla oficiálně zahájena 18. října 1940 v Národním domě v Třebíči, a to premiérou hry Soud lásky od Jaroslava Vrchlického.⁸⁷⁾

Až v květnu 1945 se Horácké divadlo, které doposud vystupovalo v různých divadelních sálech na Vysočině, natrvalo stěhovalo do budovy Městského divadla v Jihlavě. V roce 1989 bylo divadlo kvůli připravované rekonstrukci uzavřeno. Po 17. listopadu vstupuje divadlo do stávky a až do července 1995 působí v prostoru divadla Na Kopečku v Jihlavě.⁸⁸⁾

Mezitím byl 16. března 1992 položen základní kámen divadla a v sezoně 1992/93 vyhlásil tehdejší ředitel Miloš Stránský první ročník divácké ankety Horác, která se od té doby každoročně pořádá.⁸⁹⁾

První hra uvedená roku 1995 v nové budově Horáckého divadla viz příloha č. 5 byla Smrt v císařském domě od dramatika Josefa Boučka napsaná speciálně pro tuto příležitost. O rok později navštívil divadlo prezident ČR Václav Havel.⁹⁰⁾

Od roku 2000 je ředitelem Josef Fila a mezi členy uměleckého vedení v současné době patří umělecký šéf a režisér MgA. Rudolf Tesáček, dramaturgyně Mgr. Marie Procházková a dirigent a korepetitor Lubomír Šrubař. Herecký soubor čítá 23 členů (9 žen a 14 mužů).⁹¹⁾

Horácké divadlo Jihlava

Strakonický dudák aneb Hody divých žen

Premiéra: 8. 10. 1988

Režie

Výprava

Scéna

Kostýmy

Hudba, dirigent

Choreografie

LESANA, panovnice nad lesními pannami, polednicemi a divými ženami

BĚLENA, lesní panna

KVĚTENA, lesní panna

LUPINA, lesní panna

ROSAVA, polednice

DIVUKA, divá žena

MIHULICE, divá žena

KALAFUNA, venkovský muzikant

KORDULA, jeho žena

FRANTÍK, KAČENKA, LIDUŠKA – jejich děti

KODĚRA, rychtář ze vsi blízko Strakonic

ŠVANDA, mladý dudák

ŠAVLIČKA, voják na dovolené

TRNKA, starý hajný

DOROTKA, jeho dcera

NALEJVÁČEK, hospodský

TOMÁŠ, starý dudák

PANTALEON VOCILKA, bývalý študent, teď na cestách

FRANĚK

VÁŠA

KUBA

MATĚJ

JÍRA

Král ALENOROS, pán neznámých zemí

ZULIKA, smutná princezna, jeho dcera

ALAMIR, hrdina a její ženich

MIKULI, hospodský

GULINARI, sklepnice

VANIKA, sklepnice

OBŘADNÍK

Karel Palouš

Eva Milichovská

Josef Krček

Jaroslav Krček

Karel Bednář

Taťána Schottnerová

Eva Vrbová

Jana Staňková

Vlasta Mrňousová

Hana Červinková

Jana Staňková

Vlasta Mrňousová

Jaroslav Rava

Jana Bittlová

Michal Valenta

Lukáš Polák

Milan Heřman

Ivan Urbánek

Petr Červinka

Josef Kubín

Zuzana Diatlová

Zbyněk Jirmář

Zdeněk Kozák

Zdeněk Dryšl

Josef Kundera

Václav Šum

Daniel Pick

Martin Stránský

Josef Fila

Vladimír Kotrlík

Andrea Bogušovská

Vladimír Volf

Ivo Hyrš

Eva Vrbová

Alžběta Janíčková

Josef Kundera

Scénář k inscenaci v sezoně 1988/89 byl napsán podle knihy, kterou vydalo České divadelní a literární jednatelství Praha. Podařilo se mi získat vydání z července roku 1961. Jedná se o rukopis zpracovaný pro loutkové jeviště Dr. Janem Malíkem. Scénář je rozdělen do 13 obrazů.⁹²⁾

Strakonický dudák byl zařazen do repertoáru k oslavě 70. výročí státu a 180. výročí Tylova narození. Na otázku, zda byl výběr hry ovlivněn dobou, odpovídá tehdejší ředitel divadla Zdeněk Dryšl⁹³⁾ záporně. „Česká klasika byla v té době každoročně zařazována do repertoáru Horáckého divadla. Počítali jsme také s určitou návštěvností ze škol, protože Dudák je součástí školních osnov. Dvě třetiny diváků tehdy tvořilo svozové publikum, které bylo hlavně z vesnic, takže tento titul jim byl velmi blízký.“⁹⁴⁾

V době, kdy divadlo inscenaci uvádělo, se zkoušelo systémem tzv. dvojaček. Což znamená, že soubor zkoušel dvě představení zároveň. Z toho důvodu čítal herecký soubor více členů než dnes - 32 herců, z toho 20 mužů a 10 žen a zaměstnával i několik externistů. Některé inscenace se také alternovaly, ale v porovnání s dneškem ne tak často. „Většinou se hrávalo na dvou místech současně, jedno představení ve starém divadle a druhé na zájezdě. Například ve Znojmě jsme hráli každou inscenaci až pětkrát,“⁹⁵⁾ vysvětluje Dryšl. Za sezonu se tak hrálo až 210 představení.⁹⁶⁾

Strakonického dudáka v sezoně 1988/89 režíroval Karel Palouš, na kterého herci vzpomínají jako na režiséra, jenž českou klasiku nejen uměl zinscenovat, ale i se touto literaturou rád zabýval. „Tím že jsme Strakonického dudáka vložili do rukou panu Paloušovi, jsme měli jistotu, že se do hry nebude snažit vkládat něco moderního a nebude ji nijak přetvářet, jak je v posledních letech v divadle zvykem. Ze hry se pouze vyškrtaly již hodně archaické věci, nicméně inscenace žádné výrazné dramaturgické zásahy nepodstoupila,“⁹⁷⁾ vzpomíná Zdeněk Dryšl.⁹⁸⁾

Mezi základní věci, jimiž se předloha liší od představení Strakonický dudák v sezoně 2006/07, patří výskyt některých postav, které byly na rozdíl od pozdějšího podání v Horáckém divadle zachovány přesně podle původního textu. Jednou z osob je rychtář Koděra, jeho text v poslední inscenaci převzal Nalejváček. Dále pak vílu Jaronu vystřídala Lupina a sklepníka Dulinu v současnosti nahradila Gulinari. Vynechána je role služebné v Aleonorově říši Vaniky a taky Trnkův pes Brok. Asi nejpodstatnějším rozdílem oproti loňské sezoně, co se týče postav, je starý dudák Tomáš, kterého tedy později režisérka Lorencová vyměnila za Kalafunu. Kalafunovy děti byly v Paloušově inscenaci tři - Honzík, Frantík, Kačenka.⁹⁹⁾

Na jevišti vystupoval poměrně velký počet herců - objevil se tam obřadník, sedm již zmíněných lesních pannen a pět venkovských chasníků. Jednoho z nich, Jíru, si zahrál i současný ředitel divadla Josef Fila. „Tenkrát jsem pracoval v Horáckém divadle jako vedoucí obchodního oddělení, tudíž jsem měl čas chodit dopoledne na zkoušky, navíc s hraním epizodních rolíček jsem už měl pár zkušeností,“¹⁰⁰⁾ říká Fila, který se v roli Jíry objevil ve dvou scénách a pak si ještě na závěr hry zatančil v kostýmu „smrtáka“.¹⁰¹⁾

Při povídání o režisérovi si Fila vybavil i úsměvnou historku: „Vzpomínám si, jak mi pan Palouš na první čtené zkoušce sdělil, že se musím kvůli hře oholit. Tak jsem si nechal jenom knírek. Režisér byl spokojený, jakmile jsem mu ale řekl, že doma s tím mám problémy, protože manželce se moje nová image nelíbí, tak mi odpověděl, ať si bradu nechám raději znovu zarůst.“¹⁰²⁾

Po obsahové stránce se inscenace od posledního nastudování Dudáka v Horáckém divadle dost liší. Nejmarkantnější rozdíl je ve ztvárnění země krále Alenora. „Palouš si vybral Orient, protože v té době se tak Strakonický dudák jednoduše hrál. Navíc toto prostředí nabízí

velkou barevnost a vystupuje v něm hodně postav,¹⁰³⁾ reaguje Dryšl na otázku týkající se Orientu. V knižní předloze o tomto místě stojí: *uliční zákoutí v městě exotického slohu*, a přestože je v seznamu postav Alenoros popsán jako *vládce neznámých zemí*, je v následujícím textu dějiště poměrně specifikováno – o začátku 6. obrazu se píše: „*Scéna: Nádherná síň v harémovém křídle sultánova paláce./Na divanu polo sedí, polo leží unuděná princezna Zulika, vedle divanu na polštářích její oblíbené otrokyně, všichni se zahalenými obličejí. Za princeznu dva černošští otroci s ohromnými vějíři z pštrosích per. Jedna z otrokyň tiše přehrává na strunný nástroj orientální melodii. S hlubokou úklonou vchází vrchní eunuch.*“¹⁰⁴⁾ Zatímco ve scénáři 2006/07 stojí: *Ulice v městě řeckého nebo ideálního slohu*. O další zpestření se postarala věta Vocilky z r. 1961: „*Vy jste tedy odešel z té indiánské země samoten?*“¹⁰⁵⁾

O scéně v „cizině“, kde Dorotka s Kalafunou odchází do paláce, se také ve vydání Strakonického dudáka z roku 1961 píše, že Dorotka pláče. V porovnání s nejnovějším scénářem tomu tak není.¹⁰⁶⁾

Následující děj a scéna 8. obrazu, kde vystupuje Rosava, Lesana a divé ženy, vypadaly pod vedením režiséra Palouše jinak. Scéna je popsána jako tmavorudá jeskyně a na konci obrazu se divé ženy dozvídají, že Švandovi se podařilo prchnout z vězení. Ostatní změny oproti dnešnímu zpracování Strakonického dudáka už nemají pro plynutí děje téměř žádný význam (např. ve scéně, kdy se Vocilka se Švandou setkává v hospodě, dříve pravděpodobně nevystupovali vesničtí chasníci).¹⁰⁷⁾

O předloze z roku 1961 se nedá říci, že by byla kratší či delší než scénář, který vytvořila režisérka Lorencová s dramaturgyní. Některé písně chybí („*Mnohý vstane ráno z lože...*“ – zpívá Vocilka), ale nejčastěji se jen liší v textu, např. :

1988/89

Kalafuna *Dorotko Trnkova,
milenko Švandova – jen nechvátej!
Až vypiju a sním,
pak půjdeme za ním – půjdem za
ním!
U dvora králova budem s ním pít.
Kdyby mě viděla má zlatá Kordula
ta bude klít!*

Dorotka *Pojďte, pojd'te!*

Kalafuna *Na tom našem dvoře všechno to
krákoře-i ten kohout.*

Dorotka *Nemůžu na tebe, můj Švando
rozmilej zapomenout. Jdu za ním
do světa, on jde k jiněj -*

Kalafuna *Na místě tisíců nemá kus střevíců-*

Dorotka *ten můj milej.¹⁰⁸⁾*

2006/07

Kalafuna *Dorotko Trnkova,
milenko Švandova – jen nechvátej!
Až vypiju a sním,
pak půjdeme za ním – půjdem za
ním!
U dvora králova budem s ním pít.
Kdyby mě Kordula
takhle zde viděla – tak bude klít!*

Dorotka *Všecko to krákoře
na tom našem dvoře – i ten kohout!
Nemůžu na tebe,
můj Švando rozmilej, zapomenout.
Jdu za ním do světa, on jde k jiněj-
Na místě tisíců
nemá kus střevíců, ten můj milej.*

Kalafuna *Já jsem syn ze Strakonic
capo prim ex propriis – s kapsou
prázdnou,
na zádech mám ranec
a v ruce mazanec, sklenku plnou.
Opička mě drží za pačesy,
v hlavě mi to skáče,
nacpu si koláčů plné šosy.*

*Pojďme tedy spolu
ku královu dvoru na traktace,
budem tam zpívat,
tisíce vybírat do čepice,
pak je povežeme na trakaři,
a moje Kordula
až to vše uhlídá – tak se zblázní.¹⁰⁹⁾*

Na výpravě Paloušovy inscenace se podílela tehdejší kmenová výtvarnice a scénografka Eva Milichovská.¹¹⁰⁾ O tom, jak by hra měla po výtvarné stránce vypadat, píše Palouš v doslovu ke knižnímu vydání Strakonického dudáka v roce 1955: „Ve scénické výpravě je třeba vystihnout všechnu lahodu české krajiny, kouzlo českých chalup od Strakonice, kouzlo české vesnice, českého lesa, jeho polední i soumraků, černých nocí, a naopak zase »pohádkovou« barevnou efektnost, tajemnost, pompu »turecké země«.“¹¹¹⁾ Celkově v inscenaci platilo, že scéna byla v porovnání s Dudákem režisérky Lorencové, jak bylo ostatně někdejší zvykem v divadlech, více popisná.¹¹²⁾

„Palouš dbal na to, aby jeviště žilo a byl celý jevištní prostor zaplněný,“¹¹³⁾ vypráví Dryšl. Palouš chtěl, aby nejen kulisy ale i herecké výkony byly prosté a nevyumělkované. Přál si, aby si herci kladli řadu otázek, aby se do postavy dokonale vžili a její chování perfektně chápali. Na herce vzpomíná Dryšl takto: „Pamatuji si na výborný herecký výkon Jaroslava Ravy v roli Kalafuny.“¹¹⁴⁾ Možná Ravu hodně ovlivnil sám režisér, protože o charakteru této postavy píše: „Kalafuna je člověk, který miluje místo, kde se narodil, svou rodnou zem a nevystřelil by paty do světa ani za nic. Proto tím větší a krásné je její rozhodnutí jít s Dorotkou za Švandou do světa.“¹¹⁵⁾

Mimo Ravu zažívala v té době velkou popularitu kupříkladu herečka Hana Červinková (Rosava).¹¹⁶⁾ „Z hereckých výkonů si vybavuji Ivana Urbánka v roli Švandy. Zajímavé bylo sledovat vývoj jeho postavy během zkoušek. Uvěřil Paloušovi a dobře udělal. Scéna ve vězení, setkání s matkou Rosavou, byla velmi citlivá a chytla za srdce,“ popisuje herec Petr Červinka.¹¹⁷⁾

Paloušova inscenace nakonec dosáhla přes čtyřicet repríz. Divácky byla tedy úspěšná. O odborné kritice řekl tehdejší ředitel divadla Dryšl: „Divadlo mělo jednoho hodnotitele, který viděl všechny naše hry. Tenkrát jím byl prof. PhDr. Zdeněk Srna, divadelní kritik a šéf katedry divadelní vědy na Filosofické fakultě Masarykovy university. Hodnocení probíhala tak, že se postupně vyjádřili hodnotitel, režisér a dramaturg a pak následovala i diskuse s herci. Nicméně způsoby hodnocení se měnily.“¹¹⁸⁾

Zajímavé je srovnání vyprávění tehdejších aktérů s recenzí Zdeňka Srny. Ten hodnotil scénu jako hodně náznakovou a píše o „stylizaci divadla na divadle“, která byla leč důvtipná, ale potlačovala herecké výkony. Z nich Srna zmiňuje především „perfektního komedianta Vocilku“ Zdeňka Dryšla, a o Kalafunovi Jaroslava Ravy píše, že má velké předpoklady si diváky získat, ovšem málo „přesahuje do hlediště“. Na závěr píše o Urbánkovi: „Z výkonu Ivana Urbánka v roli Švandy jsem měl pocit daleko většího a úpornějšího zápasu s touto rolí, s potřebou nalézt napětí a vazby někdejší a současné. I on je dost daleko na cestě tomuto postižení, které nejcitlivěji hledají právě mladí diváci.“¹¹⁹⁾

Karel Palouš

divadelní režisér a pedagog

* 11. 7. 1913

+ 16. 4. 1999

Karel Palouš viz příloha č. 12 se věnoval nejen režii, ale byl také pedagogem a někdejší ředitelem Švandova divadla na Smíchově.¹²⁰⁾ „Na Palouše vzpomínám jako na specialistu na Jana Kopeckého,“ říká Josef Fila.¹²¹⁾

Horácké divadlo vyzvalo Palouše coby hostujícího režiséra k vytvoření inscenace Strakonický dudák. Premiéra se uskutečnila v říjnu 1988. Jak vyplývá z doslovu k vydání Strakonického dudáka z roku 1955, nejednalo se ovšem o jeho první zkušenost s Tylem.¹²²⁾

Paloušova inscenace v Realistickém divadle v Praze¹²³⁾ byla uvedena v roce 1952, o rok později už Palouš režíroval Strakonického dudáka v Bratislavě: „(...), a teprve v Bratislavě, kde jsem režíroval Dudáka, v 53. roce jsem se jednoznačně snažil Švandu stavět jako ústředního hrdinu hry a představení.“¹²⁴⁾ Ve Strakonickém dudáku, kterého Palouš nastudoval v Realistickém divadle, hrál i mladý herec Josef Vinklář.¹²⁵⁾ Palouš před inscenací v Horáckém divadle nastudoval Strakonického dudáka ještě v roce 1978 ve Východočeském divadle v Pardubicích.¹²⁶⁾

„Inscenovat Strakonického dudáka je pro režiséra neobyčejně vážný, odpovědný úkol,“¹²⁷⁾ upozorňuje Palouš již na začátku doslovu. Nesmírně zdůrazňuje to, že režisér a následně i herec si musí hru velmi důkladně promyslet a zvážit, která myšlenka a které postavy jsou nejpodstatnější, a podle toho také hru sestavit, zpřehlednit tak, aby divákovi neunikly ty nejdůležitější informace, jež chtěl režisér sdělit. V Paloušově výkladu nalezneme i totalitní fráze: „(...) Z tohoto poznání vyplynul i hlavní úkol představení: za věrnost lásce, za věrnost vlasti - proti moci peněz, proti cizopasným světánům (kosmopolitům).“¹²⁸⁾ Režisér doporučuje si celou hru rozdělit na tři velké plochy: I. Odchod z domova. II. Cizina-Turecko. III. Návrat domů.¹²⁹⁾ Tím také podle Palouše tvůrci zabrání vyvolání nechtěných efektů ve dvou kritických scénách - Turecko s postavami jako je Zulika a Alenor nebude působit komicky a svět víl se nestane jen okrasou hry, ale přímým účastníkem děje. Jednoduše řečeno: „Před očima diváků se svede o duši Švandovu pravdivý zápas.“¹³⁰⁾

Palouš se zamýšlí i nad charaktery a významy jednotlivých postav. Je Švanda skutečným hrdinou, nebo tou nejdůležitější postavou je Dorotka? A nakolik špatný člověk je Vocilka? Sám autor popisuje, že i jeho názory se s postupem doby měnily. Ve svém doslovu se zmiňuje například o scénické hudbě a doporučuje hudbu „...Václava Dobiáše, protože zatím nejkrásněji vystihuje českost a lahodu a celou atmosféru Tylova Strakonického dudáka.“¹³¹⁾ Jak je však známo, v inscenaci v roce 1988 byla použita hudba od Josefa Krčka.¹³²⁾

Pro správné pochopení hry radí Karel Palouš režisérům, aby si rozdělili postavy, které budou Švandovi buď pomáhat (Dorotka, Rosava, Kalafuna a další), a nebo mu bránit v cestě (Vocilka, „Turci“ a divé ženy). „Každé postavě, každé scéně hry dáme tolik barev, tolik odstínů, aby vyniklo průběžné jednání hry,“ rozšiřuje režisér svou ideu.¹³³⁾

O výtvarné stránce Dudáka Palouš napsal: „Není třeba nákladné výpravy, stačí prostá, ale s láskou a opravdovostí pořízená výprava.“¹³⁴⁾

Horácké divadlo Jihlava

Strakonický dudák aneb Hody divých žen

Premiéra: 2. a 4. 9. 2006

Režie

Dramaturgie

Scéna

Kostýmy

Hudba

Pohybová spolupráce

Zpracování a provedení hudební nahrávky

Asistent režie

Marie Lorencová j. h.

Marie Procházková

Irena Wagnerová

Marie Wenigová j. h.

Jiří Malásek

Jiří Bažant

Pavel Veselý j. h.

Lubomír Šrubař

Josef Kundera

LESANA, panovnice nad lesními pannami, polednicemi a divými ženami Ludmila Forétková

BĚLENA, lesní panna Lenka Schreiberová

KVĚTENA, lesní panna Taťána Schottnerová

LUPINA, lesní panna Kateřina Nedomová

ROSAVA, polednice Anna Bazgerová

DIVUKA, divá žena Eva Kaplerová j. h.

MIHULICE, divá žena Taťána Schottnerová

KALAFUNA, venkovský muzikant Josef Kundera

KORDULA, jeho žena Lucie Štorková

FRANTÍK, KAČENKA, LIDUŠKA – jejich děti děti ze ZUŠ Jihlava

ŠVANDA, mladý dudák František Mitáš

ŠAVLIČKA, voják na dovolené alt. Josef Stara

TRNKA, starý hajný Martin Valouch

DOROTKA, jeho dcera Milan Šindelář

NALEJVÁČEK, hospodský Hana Briešťanská

PANTALEON VOCILKA, bývalý student, teď na cestách alt. Barbora Obozněnková

Král ALENOROS, pán neznámých zemí Jakub Škrdla

ZULIKA, smutná princezna, jeho dcera Petr Soumar

ALAMIR, hrdina a její ženich alt. Ondřej Šípek

MIKULI, hospodský Zdeněk Dryšl

GULINARI Barbora Obozněnková

DVOŘENÍN alt. Hana Briešťanská

CHASNÍCI, STRÁŽ, VOJÁCI Jiří Vobecký

Ondřej Šípek

alt. Petr Soumar

Kateřina Nedomová

Petr Pazourek

jevištní technika

Strakonický dudák byl v sezoně 2006/07 zařazen do dramaturgického plánu z důvodu výročí 150 let od Tylovy smrti. Dalším důvodem byla určitá „povinnost“ krajského divadla, aby alespoň čas od času uvedlo něco z české literatury. Navíc motivem sezony byly peníze, s nimiž je Strakonický dudák bezpochyby spjat. Po vzájemné dohodě oslovilo vedení Horáckého divadla v prosinci 2005 pražskou režisérku Marii Lorencovou, která v Jihlavě ostatně již několikrát působila.¹³⁵⁾

Marie Lorencová je velká zastánkyně Tyla a Klicpery a s inscenováním jejich her má také řadu zkušeností. S Klicperovými hrami pracovala vícekrát než s těmi od Tyla, z nichž můžeme zmínit například *Fidlovačku* (1996), o níž Lorencová říká, že nastudování *Fidlovačky* pro ni znamenalo možná ještě těžší úkol než Strakonický dudák. Na Strakonickém dudákovi pracovala v loňské sezoně vůbec poprvé.¹³⁶⁾

Inscenace se začala zkoušet 15. května 2005 a příprava trvala přibližně dva měsíce, což je v Horáckém divadle obvyklé. Výběr herců byl snadný, protože když bylo představení zařazeno do programu divadla, muselo být stejně jako u všech her dramaturgyni Marii Procházkové jasné, že divadlo má ke hře vhodné herce. Požadavek vedení byl, aby režisérka hru pojala klasicky, tak aby zaujala co nejširší publikum a aby hlavní role byly alternovány.¹³⁷⁾

K alternacím mělo divadlo jednoduchý důvod – předpokládal se vysoký počet repríz a bylo to lepší i pro případ, že by některý z herců onemocněl, nebo třeba z divadla odešel. V první alternaci obsadili hlavní role František Mítáš¹³⁸⁾ a Hana Briešťanská¹³⁹⁾, tedy herecky zkušenější dvojice. Druhou alternaci ztvárnila dvojice Josef Stara¹⁴⁰⁾, který v Horáckém divadle debutoval, a Barbora Obozněnková¹⁴¹⁾, ta však v únoru 2006 přestoupila do divadla v Ostravě, proto Dorotku s oběma Švandy později hrála Hana Briešťanská. Jelikož se Dorotky střídaly i v postavě Zuliky, nastoupila do role princezny nová posila hereckého souboru Kateřina Ondráčková¹⁴²⁾. Alternovala se také postava Vocilky. Toho ztvárnil v první alternaci Petr Soumar¹⁴³⁾, ve druhé pak Ondřej Šípek¹⁴⁴⁾, známý svým talentem pro komediální role, u kterých dokáže skvěle prohloubit jejich charakter a jejich hraní si umí vychutnat. Nicméně během doby, kdy se Strakonický dudák v Horáckém divadle uváděl, se několikrát stalo, že se herci na jedno představení prohodili nebo některé z menších rolí (např. krále Alamira) zaskakoval někdo jiný (Stanislav Gerstner).¹⁴⁵⁾

Zpočátku se zkoušely obě alternace dohromady. Jakmile již herci věděli, jak a kam se mají na jevišti pohybovat, a začali z paměti odříkávat text, začaly se zkoušky konat odděleně. Na prvních čtených zkouškách se o hře především debatovalo, herci se ptali a režisérka vysvětlovala svoje představy a pocity, které ve hře nachází. „Od dramaturgyně Marie Procházkové jsem si nechala vypracovat inscenační historii hry. Poté jsem se snažila co nejvíce přiblížit a navrátit se k původnímu znění Tylova textu,“¹⁴⁶⁾ říká režisérka. Dodává, že její první dojem byl, že hru musí zbavit balastu, který se na ni za 160 let navrstvil. Poněvadž i k filmovým zpracováním hry se staví dosti kriticky, nakázala hercům, aby zapomněli na všechny inscenace a filmy.¹⁴⁷⁾

„Inspiraci jsem hledala v tom nejstarším scénáři. Přemýšlela jsem o všech pocitech a postavách, nechala jsem k sobě Tyla promlouvat,“¹⁴⁸⁾ popisuje Lorencová. Hledala také v Národním muzeu a zjišťovala, jak hru upravili například režiséři František Salzer, Otomar Krejča, Václav Tomšovský, Jaromír Pleskot a Václav Hudeček (viz str. 12-19). Režisérka se nakonec ovšem vrátila k originálu, z něhož pak dramaturgyně vytvořila scénář. Snažily se především o to, aby z původního textu zůstalo co nejvíce zachováno, avšak zároveň aby se současný divák nenudil. Řada slov, která většině lidí již nic neříkají, se tedy musela přepsat či vyškrtat a věty bylo nutné pozměnit.¹⁴⁹⁾

Srovnáme - li knižní předlohu a scénář Marie Procházkové, poznáme, že scénář je napsán stylem, který je bližší současnému jazyku. Původní text byl nejvíce zachován v písničkách, např. v Šavličkových a Vocilkových kupletech viz příloha č. 14.¹⁵⁰⁾

Ze hry zmizeli například někteří venkovští chasníci, zůstali pouze dva, kteří seděli na pozadí v hospodě a jenom mezi sebou prohodili pár slov. Podstatnější je ale vyškrtnutí postavy starého dudáka Tomáše. Režisérka s dramaturgyní k tomu však měly velký důvod. Tomáše totiž nahradil Kalafuna. Ten na začátku představení žasne nad tím, co se s člověkem stane, když Švanda hraje na svoje dudy. Kalafunův příběh se uzavře, když v závěru hry potká v lese Dorotku a praví: „*Nebesa, ted' tomu všemu rozumím. Ted' vím, co v jeho dudech vězí! On je dítě lesní panny!*“¹⁵¹⁾

Hra neměla působit archaicky, sama režisérka obhajuje názor, že téma Strakonického dudáka se dá velmi snadno převést do naší doby, a vystihuje typický český charakter. Hra se podle Lorencové týká především lásky, peněz a poučení, k němuž Švanda dospěje. To vše probíhá na cestě, která je jakoby hlavním námětem. Kult cesty je znám již od pradávna, kdy se lidé honili za poklady, za svatým grálem, za jakýmsi mamonem a zpátky se navraceli poznamenaní, změněni. Podle režisérky je Švanda vlastně pořád na cestě, neustále někam směřuje. Proto byl v této inscenaci klíčovým slovem pohyb. Sama Lorencová přiznává, že přestože za celých 40 let své praxe použila točnu jednou, její prvotní pocit byl, že k perfektnímu představení ji nutně potřebuje. To ovšem nebylo možné, protože soubor měl se Strakonickým dudákem jezdit i na zájezdy. Proto aby hra šla rychle a nemusela se zdržovat dlouhými přestavbami, se po dohodě se scénografkou použily jednoduché světlé kulisy ušité z látky, které byly zavěšené na táhlech. Dalším plusem bylo, že scéna potom působila více náznakově, podporovala imaginaci diváka, což je i cílem současného divadla.¹⁵²⁾

„Uvědomíme-li si za prvé to, že děj začíná ráno a končí v pozdních nočních hodinách, a za druhé, že na začátku i konci představení se ocitáme v dudákově rodné vesnici, pochopíme, proč jsme použili jistý princip kruhu,“¹⁵³⁾ objasňuje Lorencová. Švanda vstupuje na scénu z divákova pohledu z levé strany jeviště a postupně přicházel tak, aby všechny jeho příchody dávaly dohromady tvar kruhu, tedy na konci hry vyjde ze stejného místa jako na začátku.¹⁵⁴⁾

Na začátku a konci hry, kde se divák ocitá ve vesnické hospodě, byla scéna vyřešena jednoduše. Z látkových kulis se ztvárnily domy. Hospoda byla naznačena dvěma lavicemi a poté jedním stolem v přední pravé část jeviště, u kterého seděli Švanda s Vocilkou, a u dalšího stolu na opačné straně popíjeli venkovští chasníci. Jednoduše byla vyřešena i zahrádka a domek u Trnků. Jedna z kulis tam byla ponechána a k ní byl přistaven kousek nízkého plotu, na kterém sušila Dorotka utěrku. Samotní herci se shodli, že prostředí lesa vyřešila scénáristka opravdu skvěle. Jako stromy fungovaly zavěšené pruhy látky v zadní části scény. I toto jednoduché řešení, kdy se nemusí dlouze přestavovat, napomohlo k plynulosti představení a zároveň se hodilo k ostatním kulisám. Na jevišti se tak dalo jakoby odhrnovat husté větve a proplétat se mezi stromy, což působilo velmi přesvědčivým dojmem.¹⁵⁵⁾

Kapitolou samou o sobě je prostředí vídeňské kavárny, kde se Švanda seznamuje s Vocilkou. Divák se v této části inscenace zasmál originální „krokověbokové chůzi“ v podání Kateřiny Nedomové¹⁵⁶⁾ alias servírky. Sem přineslo Horácké divadlo něco nového, *země neznámého slohu*, jak píše Tyl, zde totiž nebyla zobrazena jako Orient s půlměsíci a turbany. Režisérka a dramaturgyně se snažily držet informaci, které o Švandovi jako historicky doložené postavě známe. Pakliže se Dorotka vydala za Švandou a za 14 dní dudáka dohnala, mohl tedy Švanda dojít teoreticky do Vídně nebo do Dubrovníku. Proto na scéně ztvárnily typickou vídeňskou kavárničku s ozdobnými bílými stolky, židlemi a barevnými slunečníky.

Podle názoru Procházkové byl jakýsi trend Orientu způsoben tím, že Strakonický dudák se objevil v době, kdy k nám trhovci přivezli první turecké medy a kdy si lidé pod pojmem daleká cizina automatiky představili Turecko. Nicméně každý si zde mohl představit nějaké jiné místo. Tyl nechal budoucím dramatickým volnou ruku, poněvadž do textu jasně nenapsal, o kterou zemi se jedná. Jediné, co by nasvědčovalo něčemu orientálnímu, je jméno krále a princezny. V inscenaci tvořily interiér „paláce“ dvě látkové „zdi“ na táhlech s několika bílými závěsy, vchod a sedačka hustě zdobená motýly, na níž se povalovala princezna Zulika.¹⁵⁷⁾

Chytře byla vyřešena scéna, ve které se Švanda ocitá ve vězení. „S tímto nápadem přišel sám osvětlovač a mně se také hned zalíbil,¹⁵⁸⁾“ vypráví režisérka. Jeviště bylo prázdné, pouze na pravé straně ležel dudák s okovy na rukou a kruhový prostor kolem něj byl osvětlen tak, že světlo vytvářelo tvar mříží, jinak všude kolem vládla hluboká tma.¹⁵⁹⁾

Kostýmy Švandy, Dorotky, Kalafuny, jeho rodiny a dalších z vesnice měly tradiční vzhled a navozovaly dobovou atmosféru. Příjemně překvapit mohly detaily na oblečení, které nosili lidé včetně Švandy ve Vídni. Pohádkově působily krásné šaty se zlatými detaily princezny Zuliky, oblečení a brnění jejího otce Alenora a snoubence Alamira. U kostýmů lesních pannen a divých žen se tvůrci pevně drželi Tyla, což se dá oproti předchozím dramatickým považovat za něco úplně nového. Recenzent deníku Práva kritizoval oblečení divých žen. Avšak to odpovídá zcela tomu, jak je autor popsal. Divé ženy měly dlouhé černé šaty s dlouhými rukávy a červené šátky na hlavě. Oděv stejného střihu nosily i lesní panny. Majestát jejich panovnice jen podtrhoval zlatý plášť a věnec na hlavě.¹⁶⁰⁾

Velmi důležité byly ve hře dudy, které měl Švanda neustále u sebe. Divadlu se podařilo zakoupit opravdové funkční dudy. Aby však náhodou nezačaly hrát, měly během představení vyndaný strojek. Sehnat tento nástroj zabralo dost úsilí, nakonec přece jenom divadelníci objevili jedny dudy na internetu, kde je prodávalo dvanáctileté děvče, jež na ně dříve hrálo. Jelikož dudy nejsou levná záležitost, museli za ně herci podepsat hmotnou zodpovědnost. To znamená, že měli hradit všechny škody, pokud by se s dudami něco stalo. Nakonec se ovšem ukázalo, že nástroj je tak křehký, že se s ním téměř při každém druhém představení něco stane. I divák si mohl všimnout, jak opatrně s nimi herci zacházeli. Nejočividnější to bylo v lese, kde Švanda nechává svoje dudy. V Tylově textu je psáno, že dudák dudy odhodí, což samozřejmě herec neudělal, ale jen dudy položil na zem a gestem předvedl prudký pohyb. Součástí přípravy inscenace byla také konzultace s jihlavským hudebníkem, který radil, jak se hraje správně na dudy a jak se při hře správně pohybovat. František Mítáš se také ze zvědavosti jel podívat do Strakonice na dudácký festival, kde měl možnost dudáky sledovat.¹⁶¹⁾

To, že herci hráli se skutečnými funkčními dudami, které ale během hry nevydaly ani hlásku, je škoda. Na tom se shodly názory diváků i kritiky. Nicméně v dnešní době na tento nástroj umí hrát opravdu málokdo. Avšak byla by chyba, kdyby ve hře, která se celá týká muzikantů, nezazněla živá hudba. Toho se zhostil Josef Kundera¹⁶²⁾ alias Kalafuna a v průběhu představení hrál několikrát na housle, například když se Švanda před odchodem do světa loučil s Dorotkou, což byl jeden z nejsilnějších momentů v celé inscenaci. Když mu Kordula hubovala, dělal Kalafuna s houslemi opičky, čímž dokázal diváky pobavit. Písně a kuplety, o kterých byla už zmínka v souvislosti s textem, dramaturgyně nezkracovala. Vocilka se tak několikrát ocitl sám na jevišti a při zpěvu předváděl zábavné taneční kreace.¹⁶³⁾

V inscenaci zazněly dudy a pozorný divák si mohl všimnout třeba známé písně Šel tudy, měl dudy. Skladby byly přejaty z Hudečkova Strakonického dudáka uvedeného v Národním divadle v Praze roku 1983.

Hudbu zkomponovali Jiří Malásek a Jiří Bažant. „Dramaturgyně měla toto představení na videu a mě ta hudba natolik očarovala, že jsem si řekla, že ji musím mít. Bohužel na videokazetě byly nahrány také všechny šумы, kroky a ostatní zvuky, takže ji vedoucí hudebního oddělení divadla, Lubomír Šrubař, musel odposlouchat a otrocky přepsat. To tedy zabralo poměrně dost času,“ říká režisérka.¹⁶⁴⁾

V divácké anketě Horác, kterou divadlo každoročně pořádá, se inscenace Strakonický dudák v kategorii o nejzajímavější inscenaci umístila na 2. místě. Scéna a kostýmy obsadily v kategorii o nejhezčí výpravu 4. místo. viz příloha č. 15.¹⁶⁵⁾

Marie Lorencová

divadelní režisérka

* 31. 1. 1942

Marie Lorencová viz příloha č. 13 se narodila 31. 1. 1942, pochází z Orlických hor a vystudovala DAMU. Přestože dalo velkou práci se coby žena - režisérka prosadit, věnuje se této profesi již 42 let.¹⁶⁶⁾

„Moji tvorbu nejvíce ovlivnil Luboš Pistorius, profesor na DAMU, a herec Václav Špidla, z autorů her to byl především Tennessee Williams,“ říká režisérka, která je proslulá svou oblibou k české klasice.¹⁶⁷⁾

Možná právě z tohoto důvodu byla první hra, kterou uvedla na profesionální scéně, Divotvorný klobouk v kolínském divadle. V domovském divadle v Kolíně následně pracovala 26 let (1965 - 91).¹⁶⁸⁾

Prvního „svého Tyla“ režírovala Lorencová ve 23 letech, a to Paní Marjánku. Dále pak zinscenovala Tvrdohlavou ženu, Fidlovačku, Drahomíru a v roce 2006 uvedla Strakonického dudáka.¹⁶⁹⁾

Strakonický dudák není její první inscenace v Horáckém divadle. Již v roce 1990 uvedla ještě v tehdejší divadle Na Kopečku tragikomedii Tančící myši¹⁷⁰⁾ od Johna Patricka, o pět let později již na nové scéně nastudovala hru Co je ti, Hermínko?¹⁷¹⁾ (Clauda Magnier). Potom následovala zhruba desetiletá pauza, dokud ji Horácké divadlo v roce 2002 neoslovilo s nabídkou inscenace Ifigénie v Aulidě¹⁷²⁾ (Euripides) . V roce 2005 režírovala Samotu u silnice¹⁷³⁾ (Jiří Bednář).¹⁷⁴⁾

„Při práci se snažím hodně diskutovat s herci. Pomáhám jim v sobě najít potřebné pocity ke ztvárnění dané role,“¹⁷⁵⁾ vypráví Lorencová. Z jihlavských herců si oblíbila především Josefa Kunderu, se kterým spolupracovala již na inscenaci Tančící myši, a Františka Mitáše, s nímž se seznámila v divadle v Šumperku. Nutné je zmínit i dramaturgyni a zároveň režisérčinu dlouholetou přítelkyni Marii Procházkovou, s níž spolupracovala nejen na Strakonickém dudáku, ale například i na již zmíněné Samotě u silnice, Ifigénii v Aulidě nebo na hře Nebožtíci přejí lásce¹⁷⁶⁾ (Samuel Taylor) uvedené v Šumperku.¹⁷⁷⁾

Na otázku, jakou hru by chtěla v budoucnosti ještě režírovat, Lorencová odpovídá: „Mám ráda nejen hry týkající se české národní povahy, nýbrž i ruská díla, například Alexandra Ostrovského, jehož dramata jsem ostatně třikrát režírovala. Baví mě také americké hry. Všeobecně se zajímám o témata, která znamenají jakousi cestu, proces, kdy se jde za nějakým posláním. Dá se říci, že takovým mým snem je režírovat Báječnou neděli v parku Creve Coeur od Tennessee Williamse.“¹⁷⁸⁾

„Tyl je ve své hře tak neskutečně aktuální, že pro současnou dobu do puntíku platí téměř každé slovo, které z jeviště zazní.“

Horácké divadlo Jihlava, premiéra: 2. a 4. 9. 2006, režie: Marie Lorencová¹⁷⁹⁾

Recenze na inscenaci Strakonického dudáka v sezoně 2006/07 vyšly pouze dvě. Přesto se od sebe dosti lišily. Autor článku Jiří Varhaník v Jihlavských listech evidentně čerpal informace z nějakého rozhovoru buď s režisérkou nebo s dramaturgyní představení. Narozdíl od Jiřího Kříže z deníku Právo zhodnotil Varhaník inscenaci v podstatě kladně.¹⁸⁰⁾

Oba recenzenti se liší již v osobním názoru na Tyla. Kříž píše: „Příběh z pera »posledního Čecha«, jak Tyla posměšně nazval v polemice Karel Havlíček Borovský, se už dávno mjíj účinkem.“¹⁸¹⁾ Nicméně Kříž uznává, že režisérka poctivě nastudovala Tylovo dílo. To, že se příliš neodchýlila od původního textu, považuje svým způsobem za zbytečné, jelikož například postava Trnky by ve hře podle něj nemusela vůbec vystupovat.¹⁸²⁾

Varhaník shledává Tylovo dílo za neskutečně aktuální a každé dramatikovo slovo považuje za absolutně platné. Podává rovněž důvody, proč byl Strakonický dudák zařazen do dramaturgického plánu a proč se režisérka tolik držela originálu, což také označil za určitý způsob novátorství.¹⁸³⁾

Kříž však už v nadpise svého článku prosazuje názor, že Horácký dudák se křečovitě drží přísloví: „Lepší doma krajíc chleba než v cizině kráva celá.“¹⁸⁴⁾ Podle Kříže přineslo toto ztvárnění Strakonického dudáka na jeviště pouhopouhou nudu. Hra prý byla předvedena v popisné unylosti, ublíženosti a nespravedlivosti světa stojícího proti poctivým Čechům.¹⁸⁵⁾

Varhaník se nezabýval česko - německými spory a spíše se držel teorie *země neznámého slohu*, proto se o žádné konkrétní zemi, kde by mohla sídlit princezna Zulika, ani nezmiňuje. Scénu, tedy přesněji látkové kulisy na táhlech, označuje Varhaník za celkem očekávanou, příjemnou stylizaci. Zvláště kladně pak hodnotí ztvárnění lesa. Chválí celkovou barevnou sjednocenost, růžové detaily na kostýmech a zelené slunečníky.¹⁸⁶⁾

Naopak Kříž bílé kulisy kritizuje a o kostýmech píše, že jsou jak z vaudevillu. O hudbě je zmínka jen ve Varhaníkově článku. Ten podává čtenáři také zajímavost o tom, že divadlo pro podporu autentičnosti koupilo pravé funkční dudy. Nicméně za škodu novinář považuje sterilně působící playback a to, že si dudy během představení ani jednou „nezamečí“. Narozdíl od Kříže si Varhaník všiml i pěkného grafického zpracování programu.¹⁸⁷⁾

O hereckých výkonech se opět zmiňuje více Varhaník. Chválí hlavně Josefa Kunderu, který si podle autorova názoru s rolí Kalafuny dokázal skvěle poradit a zároveň se stal i „opěrným pilířem“ pro méně zkušené herce. Recenzent si dále všimá herce Ondřeje Šípka, u nějž prý šlo poznat, jak si svou komickou roli dokáže vychutnat. Celkově pak hodnotí, že obě alternace Dorotek a Švandů nacházejí u publika odezvu.¹⁸⁸⁾

Kříž píše úplný opak: „Publikum sedí jak zařezané. Jedno dvě uchechtnutí na Vocilkovy šprochy je i na dudáka Švandu švandy jen trocha.“¹⁸⁹⁾ Z jeho pohledu přinesla tato inscenace jenom to, že české dívky uvádí do omylu, že z alkoholika udělají pořádného člověka. Kříž označil za mizerné i obě televizní zpracování Strakonického dudáka. Přesto však uvádí, že Strakonický dudák se režírovat dá, čímž měl na mysli Vladimíra Morávka

z Hradce Králové.¹⁹⁰⁾ Na závěr napsal, že Švanda v Horáckém divadle by jen stěží obstál třeba jen v krajských kolech Jiráskova Hronova.¹⁹¹⁾

Přestože Varhaník má celkově delší a méně kritickou recenzi, stojí v ní: „Otázkou je, zda by si právě tak úžasně aktuální Tyl nezasloužil skutečně odvážný nápad a moderní přístup i v celkovém vizuálním pojetí.“¹⁹²⁾

Mahenovo divadlo Brno

Strakonický dudák aneb Hody divých žen

Premiéra: 21. 12. 2006

Nedá se říci, že uvádět českou klasiku by bylo zvykem Mahenova divadla, avšak v předvánoční prosincové premiéře divákům divadlo nadělilo Strakonického dudáka viz příloha č. 17 v režii Zbyňka Srby¹⁹³⁾ a dramaturgii Petra Štědroň¹⁹⁴⁾.

„V roce 2006 uplynulo 150 let od smrti J. K. Tyla, v roce 2007 jsme si zase vzpomněli na 160. výročí od vzniku Strakonického dudáka, a právě připomínat velké hodnoty české kultury by mělo být jedním z cílů Národního divadla,“¹⁹⁵⁾ vysvětluje Štědroň důvod, proč zařadili do dramaturgického plánu právě tuto hru. A jak následně dodává, nesmí se také zapomínat na Tylův vztah k Brnu, které poprvé navštívil pravděpodobně v roce 1844. Tyl si zde našel přátele z řad vlastenců, s nimiž vedl i nadále korespondenci. Jeho kroky směřovaly mimo jiné i do divadla Reduta¹⁹⁶⁾, jež patří do komplexu brněnského Národního divadla.¹⁹⁷⁾

„Podle mého názoru zatím nejpovedenější inscenaci Strakonického dudáka v Mahenově divadle režíroval Zdeněk Kaloč,¹⁹⁸⁾ říká Petr Štědroň. V sezoně 2006/07 se režie ujal Zbyněk Srba, který se českou klasikou zabývá již několik let. Nicméně Srba přiznal, že Dudáka na jevišti ještě nikdy neviděl a sám hru nastudoval poprvé.¹⁹⁹⁾

Jelikož se inscenace řadí mezi představení „pro rodiče s dětmi“, nesnažili se tvůrci o žádnou velkou inovaci a pro diváky si připravili, dá se říci, jistou zažitou podobu Strakonického dudáka.²⁰⁰⁾

Změny v textu tedy nebyly markantní a na rozdíl od jihlavského provedení tvůrci zachovali veškeré postavy. „Víceméně jsme jen vyškrtali některé archaismy a zmírnili jsme vlastenecký podtext hry,“²⁰¹⁾ konstatuje Štědroň. Stejně jako režisérka Lorencová tvrdí i brněnští divadelníci, že text hry má několik vrstev. Dalibor Tureček v programu Mahenova divadla píše: „Zdá se, že Tylova hra je národní pouze na povrchu: ve svých hlubších vrstvách je vlastenecká stejně tak málo, jak málo je pohádková.“²⁰²⁾ Podle Srby by se dalo říci, že se jedná takřka o velkofilmový scénář.²⁰³⁾

Z inscenace lze také vypožorovat myšlenku, že Švanda dudák v podstatě není žádný hrdina nebo jasně kladná figura. Leckdy se zachová jako hlupák a tím svou situaci čím dál víc zhoršuje. Hra by, jak uvádí Tureček, mohla skončit už například v momentě rozpravy mezi dudákem a Dorotčíným otcem. Trnka si prý žádá pouze to, „*aby měl (Švanda) do čeho kousat a krajíc jistého chleba, třeba by to bylo v ovčácké chalupě*“.²⁰⁴⁾ Kdežto Švanda se hned chytá peněz a zatímco by mohl přijmout Trnkovu nabídku, vydává se do světa.²⁰⁵⁾

Další moment, kdy by mohla hra skončit, nastává podle Turečka v době, kdy se v cizině Švanda setká s Dorotkou a s Kalafunou. Mohl by s nimi odejít domů, přesto ale zůstává a vydává se do královského paláce. „Z textu na nás spíše trčí postava nafoukaného, ješitného hlupáka,“²⁰⁶⁾ píše Tureček. S tímto názorem se víceméně ztotožňují i režisér s dramaturgem. Štědroň se o dudákovi zmiňuje méně kriticky: „...Švanda je podáván složitěji než hrdina procházející »polepšovnou« - láme se v něm kladná postava se zápornou, romantické s psychologizovaným pojetím.“²⁰⁷⁾ Dle jeho názoru jsou nejsilnějšími postavami Rosava s Dorotkou.²⁰⁸⁾

Velkolepá hluboká scéna Srbovy inscenace zaujala na první pohled jistě každého. Zatímco ve většině dnešních inscenací se scénáristé snaží pracovat co nejvíce s náznakem a divákovou fantazií, výtvarná stránka tohoto představení měla spíše popisný až filmový charakter. Náznakově zde působilo například zobrazení vesnických domků, jež spočívalo v zavěšení několika okenních rámců. Trnkova hájovna byla stejně jako u inscenace Lorencové znázorněna dřevěným plůtkem. Veškeré přestavby probíhaly rychle a řada kulis (např. kameny) byla využita hned v několika obrazech.

Recenzentka Kateřina Bartošová ovšem o výtvarném provedení inscenace píše: „Základ scény - proměnlivě spuštěné, tvarované a zasvěcované závěsy jsou jednoduché, snad i funkční, ale nudné. A to i přesto, že se dokážou proměnit bleskově v hustý les.“²⁰⁹⁾ Podobný názor se objevuje i v recenzi *Sestup a pád Strakonického dudáka* od Michala Švandy, kde autor dodává: „Například je zajímavé, že řada scén se odehrává vlastně u hospodského stolu, ať už se nacházíme v Orientě nebo u Strakonic. Dá se to chápat jako bludný kruh, v němž se Švandovo putování odehrává. To je třeba motiv, který by se dal výtvarně zdůraznit.“²¹⁰⁾

Na jevišti vystupoval ve scénách odehrávajících se u Strakonic a v cizině větší počet herců. „Divák v této části hry nespatriil přímo klasické lidové kroje,“²¹¹⁾ zdůrazňuje Štědroň. Lesní panny představovaly odhalené krásy a naopak divé ženy ztvárnily tmavovlásky v šedých hábitech. Rovněž Lesana, vládlyne všech víl, si oblékla zcela jiný kostým, než mohli diváci vidět v poslední inscenaci Horáckého divadla, neboť se předvedla v podstatě jako divá žena s bílým kožichem kolem ramen, který jí spadl až na zem.²¹²⁾

Rozdílný byl i způsob ztvárnění hned začátku hry. V Mahenově divadle se objevila na pozadí rozhovoru Švandy s Šavličkou hospodská veselka, kde se zpívaly a hrály veselé písničky.

Rovněž scéna, v níž se Švanda ocitá ve vězení, byla znázorněna ve srovnání s inscenací Marie Lorencové jinak. Dudák byl připoután uprostřed jeviště k lanům visícím odněkud shora a jakási postava v černém jej bičovala.

Nejmarkantnějším rozdílem mezi Horáckým a Mahenovým divadlem byla problematická scéna odehrávající se v cizí zemi. Srba divákům představil do očí bijící Orient. Švandu v posteli s nebesy na jeviště dotlačili otroci, kteří ho následně začali ovívat palmovými listy. A Zulika alias turecká princezna docupitala zahalena takřka od hlavy až k patě.

„Ano, jako cizí zemi jsme zobrazili Orient, a to z toho důvodu, že publikum je na něj jednoduše zvyklé. Pro cizinu bychom ovšem mohli vybrat kterékoli místo, je jedno jestli vybereme Turecko nebo Karibik,“²¹³⁾ konstatuje s nadsázkou dramaturg Petr Štědroň.

Reakce recenzentů na herecké výkony byly vesměs kladné, ocenili především herce Zdeňka Dvořáka²¹⁴⁾ v roli vtipného podrazáka Vocilky. Při porovnávání s inscenací režisérky Lorencové si všimneme rozdílného způsobu výběru herců. Nejvýraznějším příkladem je postava Kalafuny, kterého v Brně zahrál Ondřej Novák.²¹⁵⁾ V jeho podání vypadal Kalafuna jen o pár let starší než byl sám Švanda. Dudáka ztvárnil absolvent brněnské konzervatoře Vratislav Běčák.²¹⁶⁾ Ten se kvůli představení dokonce naučil hrát na dudy, neboť v Mahenově činohře stejně jako v Jihlavě využili funkční nástroj. Běčák tak v inscenaci mohl několikrát naživo zahrát. „Několik měsíců poctivě trénoval. Muzikanti, kteří jej slyšeli, nešetřili chválou,“ řekl Srba v Mladé frontě DNES.²¹⁷⁾

Hudba, kterou komponoval Vladimír Franz²¹⁸⁾, představovala velmi výraznou složku inscenace. Mimo živého vystoupení na dudy, mohli diváci slyšet také Kalafunu hrát na housle a také lesní panny předvedly několik rytmů na dřevěné paličky.²¹⁹⁾

Inszenace se dočkala řady repríz a byla divácky úspěšná. Důkazem je to, že divadlo uvádí Strakonického dudáka i sezoně 2007/08. Přesto kritika chválou poměrně šetřila.

„Pravda, jeho (Srbova) inscenace dopadla o něco lépe než podzimní blábol Marie Lorencové v jihlavském Horáckém divadle, ale ne zase až tak moc,“ shrnuje Kříž ve své recenzi.²²⁰⁾

Anketa

Na anketní otázky odpovědělo celkem 114 dotazovaných. Anketa je rozdělena na dvě části. První část proběhla mezi studenty (60) Gymnázia Jihlava, z nichž se většina zúčastnila návštěvy divadla jako školní akce, a odpovídali na ni zhruba s měsíčním odstupem od doby, kdy představení viděli. A další část otázek byla položena návštěvníkům divadla (54), kterým uvaděčky rozdávaly anketní lístky po dobu zhruba dvou měsíců. Otázky pro obě skupiny byly stejné. Anketa zněla:

- 1) Osobní údaje: věk, muž/žena, bydliště
- 2) Které z Tylových her znáte?
- 3) Strakonického dudáka vidíte poprvé, nebo jste jej viděli už dříve, v jiném divadle?
- 4) Jaký má hra podle vašeho názoru opravdový význam a jak v ní vnímáte motivy dobra a zla?

Cílem bylo zjistit, jak moc je známá Tylova tvorba a zda je podle diváků možno přenést její význam do současné doby. Diváci často psali, jestli se jim Strakonický dudák líbil či ne a hodnotili (vždy kladně) efekty a kostýmy herců. Díky širokému věkovému rozdílu mezi těmi, kteří na anketu odpovídali, lze hru hodnotit z pohledu několika generací. Kriticky se vyjádřili pouze někteří studenti gymnázia, naopak ostatní návštěvníci divadla napsali, že se jim inscenace velmi líbila, zaujala je nebo se k tomu nevyjadřovali.

Větší znalost Tylových her ukázali návštěvníci Horáckého divadla. Přestože však Tyl nepatří v současnosti k nejpoblárnějším autorům, objevily se mezi odpověďmi i jeho méně známá díla než je Strakonický dudák nebo Fidlovačka.

Poměrně malý počet lidí vidělo Strakonického dudáka v televizi a těch, kteří ho viděli již dříve v nějaké divadelní inscenaci, bylo dohromady šest.

Odpovědi na poslední otázku se často lišily. Nezřídka obsahovaly poučení o lásce či penězích. Celkově by se dalo říci, že podle naprosté většiny odpovědí, se téma hry týká i dnešního člověka a řeší problémy, se kterými se setkáváme i v současnosti.

Anketa mezi studenty Gymnázia Jihlava

Studenti Gymnázia v Jihlavě navštívili 21. 12. 2006 představení Strakonický dudák v Horáckém divadle v alternaci Josefa Stary a Barbory Obozněnkové. Anketu viz příloha č. 19 vyplnilo celkem 60 studentů ve věku 15 - 17 let (22 z kvinty A, 38 z 2. ročníku čtyřletého gymnázia).

Většina viděla Strakonického dudáka poprvé. Jeden student viděl hru již třikrát, jeden ji viděl také již dříve, a to v Národním divadle. Oba napsali, že předchozí inscenace se jim líbily více. Přestože otázku, zda - li se jim představení líbilo, jsem nepoložila, 7 studentů se vyjádřilo, že je Strakonický dudák příliš nezaujal. Naopak pouze jeden napsal, že inscenace se mu líbila, a čtyři ji označili za obyčejnou pohádku. Překvapivá byla odpověď studenta druhého ročníku, jenž Strakonického dudáka vidí jako hru čistě pro pobavení, nicméně si všiml, že ve hře zaznívá dodnes známá píseň Šel tudy, měl dudy. Té si mnoho lidí při sledování děje nevšimne a sami herci mi přiznali, že to je poměrně škoda.²²¹⁾

Kromě Strakonického dudáka znali dotázaní nejvíce Tylovu Fidlovačku, což se dalo předpokládat, protože ve spojitosti s Tylem se ve škole učí nejčastěji tyto dvě hry.

Jako nejzajímavější se ukázaly odpovědi na otázku: „Jaký má hra podle vašeho názoru význam a jak v ní vnímáte motivy dobra a zla?“ Řada dotázaných začala vyjmenovávat postavy, které považují za dobré nebo zlé.

Většina studentů odpověděla, že za kladné postavy považuje Dorotku, Kalafunu a Švandovu matku Rosavu, jako zlo vnímají impresária Vocilku, kterému jde jen o svou kariéru a peníze. Objevil se názor, že Vocilka má jistě také kladné vlastnosti. Jeden student z druhého ročníku napsal, že Vocilka je záporná postava, ale na něj osobně působí coby vtipný extrovertní „chlapek“ a snad jediná postava vybočující z jinak nudného představení. Někteří přiřadili také k záporným postavám i divé ženy, paní lesa nebo víly.

Často se objevoval názor, že hra vede ke stejnému závěru jako každá jiná pohádka - dobro vždy zvítězí nad zlem. Za velmi silné téma hry studenti označili lásku mezi Švandou a Dorotkou, ale také lásku mateřskou. „Člověk by si měl uvědomit, co je pro něj v životě nejdůležitější a co dokáže obětovat, třeba Švandova matka se kvůli záchraně syna obětovala,“ napsala šestnáctiletá Eva.

Čtyři studenti si myslí, že se jedná o vlasteneckou hru, „při které bychom si měli uvědomit, že jsme Češi“. Podle jejich názoru bychom si ze hry měli odnést: „Všude dobře, doma nejlíp.“ Mnozí pokládají, že hlavním tématem jsou peníze. A ponaučení? „Peníze nejsou všechno, život v bohatství je vám k ničemu, když nemáte lásku a dobré přátele. Proto bychom se také měli naučit odpouštět.“

Čtyřikrát se objevila odpověď, že motivy dobra a zla se prolínají. Můžeme je totiž vidět v dudákově a v jeho špatných a dobrých vlastnostech. Našla jsem také názor týkající se Švandovy povahy – dudák prý působí jako nesympatický rozmazlený člověk, což se shoduje i s výrokem samotného herce Josefa Stary.²²²⁾

Někdo napsal, že Švandova přehnaná touha po penězích vede k tomu, že zradí své přátele. Téma nás prý upozorňuje na to, že svět je dnes více o penězích než o lidech. Další zajímavé poučení bylo, že štěstí můžeme najít i okolo sebe a nejen ve světě. Z těchto a z dalších důvodů se šest studentů shodlo na tom, že je Strakonický dudák dodnes aktuální. Student z 2. A napsal: „Ze hry se máme poučit, že nemáme každému hned věřit (Vocilka) a máme raději zůstat s těmi, co opravdu známe a nezrazovat je.“

Anketa mezi diváky Horáckého divadla

Na stejné anketní otázky, jaké dostali studenti Gymnázia Jihlava, odpovědělo zhruba během dvou měsíců 54 návštěvníků inscenace Strakonický dudák viz příloha č. 20.

Věkové spektrum lidí, kteří anketu vyplňovali, se pohybuje mezi 12 - 66 lety, díky čemuž lze, zahrneme - li také anketu mezi studenty, odvodit určité srovnání reakcí na představení z pohledu několika generací.

Návštěvníci divadla ukázali větší znalost Tylových her než studenti. Někteří si vzpomněli i na jeho méně známá díla jako je Bankrotář nebo Lesní panna aneb Cesta do Ameriky. Objevili se dokonce tací, kteří kromě Strakonického dudáka dokázali jmenovat až 10 dalších her.

Stejně tak naprostá většina dotazovaných měla možnost vidět představení poprvé. V porovnání s gymnazisty dopadli návštěvníci divadla o něco hůře. Inscenaci hry viděli již dříve tři lidé. Filmové zpracování viděli také pouze tři. Důvodem může být pravděpodobně to, že studenti se na film podívají, protože se o Tylovi učí ve škole, nebo mu dají přednost před čtením knížky.

Odpovědi na poslední otázku (Jaký má hra podle vašeho názoru význam a jak v ní vnímáte motivy dobra a zla?) se oproti tomu, co napsali gymnazisté, o něco lišily.

Vedle otázky vlastenectví nebo lásky jsou pro diváky stejně zásadní peníze, touha po nich a problémy, které mohou způsobit. Možná to je náhoda, možná tak někteří odpověděli, jelikož vědí, že v sezoně 2006/07 se všechny uvedené hry vybíraly tak, aby se příběh týkal peněz.

Podle několika diváků nám má hra říci, že o peníze, ke kterým nás často žene obrovská touha, můžeme snadno a rychle přijít. Například nás o majetek připraví nějaký vychytralec jako je v Tylově hře Vocilka. Originální odpověď, jež pasuje do současnosti, napsala třináctiletá dívka: „V lásce nejsou peníze důležité.“ Avšak objevil se i názor, že Strakonický dudák nemá jak ovlivnit dnešního člověka. Podle pěti diváků má hra především vzdělávací význam. Vyskytly se i odpovědi, v nichž lidé vyjmenovávali kladné a záporné postavy nebo se snažili význam hry shrnout v některém známém pořekadle či rčení, např. „S poctivostí nejdál dojdeš.“, „Dobro vždy zvítězí.“. Režisérku by jistě potěšila odpověď, že jsou v inscenaci skvěle vykresleny charaktery všech postav.

Průzkum na internetu

Cílem průzkumu bylo porovnání nejznámějších internetových vyhledávačů při zadání hesla „Strakonický dudák“ a „Horácké divadlo, Strakonický dudák“ viz příloha č. 21. Mezi jednotlivými servery se objevily výrazné rozdíly. Nejlépe dopadl server Google.com, na kterém se při hledání „Strakonický dudák“ zobrazí téměř 80 000 odkazů. Pakliže napíšeme „Horácké divadlo, Strakonický dudák“, ukáže se nám přes 450 odkazů. Protipólem je vyhledávač Seznam.cz, který nalezne na první dotaz pouze něco přes 2 000 a na druhý jenom 15 odkazů obsahující hledaná slova.

Mezi adresami při vyhledávání „Strakonický dudák“ se nejčastěji objevují čtenářské deníky, webové stránky divadel a internetových obchodů, které nabízí filmy Strakonický dudák nebo Hvězda padá vzhůru. Dostaneme se také na odkaz známé internetové encyklopedie Wikipedie. Tam najdeme o Strakonickém dudákovi jen několik řádků se stručným obsahem a informacemi, kdy se hra uváděla poprvé a kde se Tyl inspiroval. Ve Wikipedii je ovšem i článek o Tylovi, který obsahuje například dlouhý seznam jeho tvorby, i malá zmínka o stejnojmenné značce piva „Strakonický dudák“ s odkazem na stránky pivovaru.

Když do vyhledávače napíšeme „Horácké divadlo, Strakonický dudák“, objeví se nám na serverech Centrum i Google na prvním místě stránky Akce na Vysočině. Po nich následuje výčet nejrůznějších kulturních přehledů. Zajímavé ovšem je, že na stránky samotného Horáckého divadla se dostaneme až přes adresu jihlava.com, kde je také divadelní program. Ten se dá snadno vyhledat například na adrese <http://kultura.aktualne.centrum.cz>, serveru novinky.cz nebo již zmíněných Akcích na Vysočině.

Recenze a články o inscenaci v sezoně 2006/07 je možné vyhledat na webových stránkách Jihlavských listů (jihlavske-listy.cz). Další informace může případný zájemce získat z Divadelního ústavu v Praze (<http://www.divadelni-ustav.cz>).

Závěr

Inscenovat Strakonického dudáka je pro každého režiséra výzva. Leckdo tvrdí, že česká klasika je mrtvá a působí naivně. Mnozí divadelníci si kladou otázku, co s ní, a k práci přistoupí spíš jako k povinnosti, která zavazuje divadla tyto tituly uvádět. Potom se však setkáme s netvůřčím přístupem a ostrými slovy kritiků. Nebo můžeme ke hře přistoupit tak, že se ji budeme snažit zaktualizovat, převést do moderní doby. Nicméně představa, že Švanda dudák by odjížděl do světa na skateboardu by byla spíše kontraproduktivní.

Při zpracovávání materiálu jsem se setkala s nejrůznějšími způsoby, jak se dá Strakonický dudák na jevišti předvést. Můžete se zde dočíst například o tolik kritizované Hudečkově inscenaci, která byla uvedena ke slavnostnímu otevření Nové scény Národního divadla. Přestože představení nebylo podle kritiky zdařilé, jak se obecně očekávalo, neupadla inscenace do zapomnění a řada divadelníků, s nimiž jsem během své práce mluvila, se o ní zmínilo.

Nejstěžejnější částí SOČ jsou texty o inscenacích uvedených v Horáckém divadle v Jihlavě, a sice v sezonách 1988/89 a 2006/07. Režiséři Karel Palouš a Marie Lorencová se oba ke hře postavili, řekněme, klasicky. Nesnažili se do hry vkládat něco víc, ani ji nezahltili výraznějšími dramaturgickými změnami. Přesto do ní každý dal kus sebe a pomohl hercům najít si k roli cestu, pochopit postavu tak, aby ji nebrali jen jako běžnou součást repertoáru, ale aby hráli srdcem a své pocity přenesli i na diváka.

Zatímco K. Palouš hru nastudoval již potřetí, milovnice české klasiky a sympatická dáma M. Lorencová režírovala Švandu dudáka poprvé.

S odlišným postojem přistupovali ke hře i v Národním divadle v Brně. Inscenaci bych zařadila do představení „pro rodiče s dětmi“.

Ať se kritika ke zmíněným inscenacím postavila jakkoli, a názory se velmi lišily, nemůžeme popřít, že by byla hra Strakonický dudák aneb Hody divých žen neúspěšná či bez diváckého ohlasu. V Brně i v Jihlavě se Dudák dočkal mnoha repríz.

Ptám se tedy: Je česká klasika na dně? Skutečně pomalu klesá, odložili jsme ji jen na nějakou dobu do skříně, nebo ji po ta dlouhá léta stále oprašujeme a udržujeme v podvědomí?

Na začátku své práce v říjnu 2006 jsem několikrát navštívila Státní okresní archiv v Jihlavě, kde jsem se snažila vypátrat co nejvíce informací o inscenacích v Horáckém divadle v sezonách 1945/46, 1953/54, 1960/61, 1972/74 a 1988/89. Recenzí, které by mi pomohly udělat si přibližnou představu, jsem ovšem našla velmi málo. Jednalo se spíše o krátké zprávy v tehdejších jihlavských novinách Jiskra. Postupně jsem oslovovala členy současného hereckého souboru a pokoušela jsem se kontaktovat bývalé aktéry ve Strakonickém dudákově. To se mi, jak již uvádím v úvodu, nepodařilo. Mnoho bývalých herců buď již zemřelo nebo se s nimi nynější členové souboru v divadle neseťkali. Jako příklad bych uvedla Tomáše Fejřara.

Podařilo se mi zjistit, že hrál jedno z dětí v sezoně 1960/61, což není v programu hry uvedeno. Někteří z herců si na jméno této rodiny divadelníků pamatují. Je známo, že se přestěhovali do Prahy, bližší informace jsem ale nezískala.

Začala jsem se proto zaměřovat na sezony 1988/89 a 2006/07. Postupně jsem se setkala s řadou divadelníků. Byl to herec Josef Kundera se svým dramatickým kroužkem v Lidové škole v Jihlavě, jehož členové hráli v posledním nastudování Strakonického dudáka Kalafunovy děti, dále Josef Stara, herec, který se představil v jedné alternaci jako Švanda dudák. Pak jsem hovořila s nynějším ředitelem Horáckého divadla Josefem Filou. Nejvíce informací jsem ovšem získala ze dvou rozhovorů: s režisérkou Marií Lorencovou a s dramaturgyní Horáckého divadla Marií Procházkovou. Tu jsem navštívila několikrát a díky ní jsem také získala inscenační historii Strakonického dudáka použitou v kapitolách *Strakonický dudák aneb Hody divých žen* a *Jak šel čas se Strakonickým dudákem*.

V textu o Paloušově inscenaci jsem čerpala jednak z rozhovorů s Josefem Kunderou, Josefem Filou a Marií Procházkovou a jednak také ze setkání se Zdeňkem Dryšlem, ředitelem Horáckého divadla v letech 1986 - 1990, s herečkou Taťánou Schottnerovou, která si zahrála v obou inscenacích, a vedla jsem korespondenci s Petrem Červinkou, jenž se objevil v Dudákovi v sezonách 1973/74 a 1988/89. Zkontaktovala jsem i několik dalších osob, které mohli diváci vidět v Paloušově inscenaci, ale „rozhovory“ neměly příliš velkou výpovědní hodnotu, jelikož tito herci ztvárnili pouze vedlejší role, nebo jsem kontakty využila pouze na shánění dalších adres a telefonních čísel.

Za největší škodu považuji, že z inscenace 1988/89 se nezachoval žádný video - záznam. Přestože Horácké divadlo zhruba od roku 1990 svá představení nechává natáčet, tento záznam z amatérské kamery byl přetočen. Z inscenace se bohužel nezachoval ani scénář, pouze informace o tom, jakou předlohu režisér použil. Abych mohla scénáře porovnávat, vycházela jsem ve své práci z předpokladu, že Paloušův scénář zůstal beze změny.

Divadelní hru Strakonický dudák aneb Hody divých žen jsem v Horáckém divadle v sezoně 2006/07 viděla celkem desetkrát a jednou jsem ji zhlédla v brněnském Mahenově divadle.

Pro informace o Strakonickém dudákovi uvedeném v Mahenově divadle jsem se vypravila do Brna na interview s dramaturgem inscenace Petrem Štědrněm a svůj text jsem ještě doplnila o poznatky z článků a recenzí. Za zajímavost považuji hudbu k inscenaci, již komponoval malíř a skladatel Vladimír Franz. V novinových článcích a rozhovorech s tímto umělcem jsem ovšem nenašla nic, čím bych práci mohla zpestřit.

Jsem nesmírně vděčná za to, že jsem měla možnost se seznámit s tolika zajímavými a milými lidmi a nahlédnout pod pokličku několika divadel, z nichž mě nejvíce oslovilo právě Horácké divadlo, které jsem měla také příležitost neblíže poznat. Práce SOČ se pro to stala skvělou záminkou, která mi dala spoustu zkušeností, nejen v oboru divadelní vědy a žurnalistiky, ale i jako člověku, pro něhož se tato setkání stala inspirací na celý život.

Po své návštěvě Divadelního ústavu v Praze jsem si uvědomila, jak jsou kolem Strakonického dudáka omotány nejen osudy inscenátorů a herců, ale i jak se psala historie samotných divadel. Narazila jsem na obsáhlé hodnocení jednotlivých inscenací z festivalu Skupova Plzeň 1990, kterého se kupříkladu zúčastnilo Divadlo DRÁK se Strakonickým dudákem.²²³⁾ Bylo by bezesporu poutavé pátrat po tom, jak se jejich inscenace do dnešních dnů změnila.

Za dobu své práce jsem nasbírala i „perličky“ a množství informací, které jsem nevyužila.

Nepoužila jsem také jednu anketu. V prosinci 2006 jsem totiž oslovila řadu profesionálních divadel (především jejich dramaturgy) po celé České republice. Ptala jsem se

jich na počet nastudování Strakonického dudáka a jejich postoj k Tylovým hrám. Odepsalo mi 12 divadel. Nicméně informace jsou natolik stručné, že bych nebyla schopna z nich udělat nějaké podrobnější závěry. V řadě divadel se Dudák nikdy nehrál a nebo se po snaze o určitou interpretační úpravu od inscenace upustilo.

O Tylovi a Strakonickém dudákovu by se dalo napsat ještě mnoho. Za jednu z nejzajímavějších věcí považuji řešení scény „cizí země“. O důvodu, proč režisér Palouš ve své inscenaci vytvořil právě orientální prostředí, by se dalo psát déle. Palouš nám k tomu v doslovu vydání Strakonického dudáka z roku 1961 bohužel žádné argumenty nepodal.

Práce by se dala rozšiřovat jednak o další divadelní inscenace, a to například i loutkových divadel a ochotnických souborů, ale také o filmová zpracování hry.

Během svého bádání jsem si častokrát kladla otázku: Kdo je vlastně Švanda? Je to obyčejný chasník, který by bez pomoci svých blízkých těžko něco dokázal, nebo to je hrdina, kterému se nakonec podařilo najít lásku a místo na světě, kam patří? Jak asi bude život Dorotky a Švandy vypadat za deset, za dvacet let? Co všechno si můžeme v dnešní době odnést z této báchorky se zdánlivě jednoduchou zápletkou?

Doufám, že tato práce přiměla čtenáře, aby si alespoň na některé z těchto otázek odpověděli. Je dost pošetilé myslet si, že moje práce přiměje veřejnost věnovat Tylovi větší pozornost. Přesto bych chtěla, abych alespoň někomu otevřela dveře a pomohla pochopit Strakonického dudáka nejenom jako prostou báchorku, ale jako dílo, z něhož si můžeme mnohé odnést, budeme - li mu pozorně naslouchat.

Mimo obecnou historii hry se mi podařilo sestavit inscenační historii Strakonického dudáka nejznámějších režisérů, a to od roku 1950 až do loňské sezony. Kromě rekapitulace jednotlivých inscenací jsem se snažila nastínit i reakce kritiků a snad i trochu přiblížit některé změny, jimiž divadlo jako takové za téměř 60 let prošlo.

Práce by se dala považovat za návod, jak Strakonického dudáka režírovat. Shromáždila jsem řadu názorů a možností, kterými se mohou zájemci o Tylovo dílo nechat inspirovat. Současně jsem se však snažila nechat dostatek prostoru, aby si čtenář vytvořil vlastní originální úhel pohledu. Pro lepší představu jsem do příloh zařadila i fotografický materiál a scénáře k jednotlivým inscenacím.

Doufám, že jsem čtenáře přesvědčila, že divadlo je záležitost nesmírně subjektivní a kritika se často nemusí shodovat s reakcemi publika, na kterém koneckonců záleží ze všeho nejvíc.

Myslím si, že práce by se dala využít ve školách v hodinách literatury a především by mohla posloužit budoucím režisérům a dramaturgům Strakonického dudáka. Ostatně o moji anketu na str. 36 – 38 projevila již zájem dramaturgyně Horáckého divadla Mgr. Marie Procházková. O něco málo jsem také obohatila archiv Horáckého divadla, a to nejen o samotnou práci, ale i o obrazový materiál nalezený v Okresním archivu v Jihlavě.

Zdeněk Dryšl mi řekl, že když Horácké divadlo v roce 1968 uvádělo Fidlovačku, přidal do ní režisér Jiří Budínský kuplety i z jiných Tylových her, i ze Strakonického dudáka. Publikum prý na písně neuvěřitelně živě reagovalo, a když ve Fidlovačce zaznělo „Kde domov můj?“, diváci do jednoho vstávali ze židlí. Dnes již v divadle na hymnu nikdo nevstává a Tylovo jméno neslyšíme příliš často. Osobně však nevěřím, že tento velký dramatik už nemá dnešním lidem co říci. Strakonický dudák, kterým jsem se víc než rok zabývala, se hraje již 160 let a vždy nacházel a bude nacházet své diváky.

Poznámkový aparát

- 1) SOkA, Fond Horácké divadlo Jihlava, inventář.
- 2) Hora-Hořejš, Petr: *Toulky českou minulostí 6*, Praha: Baronet, Via Facti, 1997, str. 133-148.
- 3) Klicpera, Václav Kliment: (23. 11. 1792 – 15. 9. 1859) český spisovatel a dramatik.
- 4) Hora-Hořejš, Petr: *Toulky českou minulostí 6*, Praha: Baronet, Via Facti, 1997, str. 133 - 148.
- 5) Stavovské divadlo: původní název Hraběcí Nosticovo divadlo, za komunismu Tylovo divadlo, divadlo v Praze na Ovocném trhu.
- 6) Forchheimová - Tylová, Magdaléna: (1803 - 1870) česká herečka.
- 7) Hora-Hořejš, Petr: *Toulky českou minulostí 6*, Praha: Baronet, Via Facti, 1997, str. 133-148.
- 8) Mácha, Karel Hynek: (16. 11. 1810 – 6. 11. 1836) český básník, největší představitel českého romantismu.
- 9) Sabina, Karel: (28. 12. 1811 – 8. 11. 1877) znám pod pseudonymy Arian Želinský a Leo Blass, český spisovatel a novinář.
- 10) Hora-Hořejš, Petr: *Toulky českou minulostí 6*, Praha: Baronet, Via Facti, 1997, str. 133 - 148.
- 11) Škroup, František: (3. 6. 1801 - 7. 2. 1862) český hudebník, dirigent a skladatel.
- 12) Hora-Hořejš, Petr: *Toulky českou minulostí 6*, Praha: Baronet, Via Facti, 1997, str. 133-148.
- 13) Tamtéž.
- 14) Tamtéž.
- 15) Tamtéž.
- 16) Archiv Marie Procházkové, Veselý, Ladislav: „*Strakonický dudák*“ na Národním divadle v Praze.
- 17) Tamtéž.
- 18) Archiv Marie Procházkové, Veselý, Ladislav: „*Strakonický dudák*“ na Národním divadle v Praze, Černý, František: *Kapitoly z dějin českého divadla*, Praha: Academia, 2000.
- 19) Prozatímní divadlo: první stálé české divadlo, otevřeno v roce 1862, do roku 1864 podléhalo správě německého Stavovského divadla, pak se definitivně osamostatnilo.
- 20) Archiv Marie Procházkové, Veselý, Ladislav: „*Strakonický dudák*“ na Národním divadle v Praze.
- 21) Borovský, Karel Havlíček: (31. 10. 1821 - 29. 7. 1856) český básník, novinář, představitel realismu a generace národních buditelů.
- 22) Archiv Marie Procházkové, Kačer, Miroslav: *Tylův Strakonický dudák v historickém kontextu*, program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 16. a 19. 5. 1968 v Národním divadle v Praze (citace).
Tamtéž.
- 23) Archiv Marie Procházkové, Kačer, Miroslav: *Tylův Strakonický dudák v historickém kontextu*, program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 16. a 19. 5. 1968 v Národním divadle v Praze (dále jen NDP), program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 2. a 4. 9. 2006 v Horáckém divadle v Jihlavě (dále jen HDJ).
- 24) Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21. a 22. 12. 2006 v Mahenově divadle v Brně (dále jen MD), rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem

- Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 25) Hněvkovský, Šebestián: (19. 3. 1770 - 7. 6. 1847) český národní buditel a básník.
- 26) Malý, Jakub Josef Dominik: (4. 8. 1811 - 7. 3. 1885) pseudonymy Budislav, Václav Pravda, K.Z., český historik, spisovatel a novinář.
- 27) Archiv Marie Procházkové, Kačer, Miroslav: *Tylův Strakonický dudák v historickém kontextu*.
- 28) Černý, František: *Kapitoly z dějin českého divadla*, Praha: Academia, 2000, s. 45
- 29) Tamtéž, s. 46.
- 30) Jungmann, Josef : (16. 7. 1773 - 14. 11. 1847) český filolog, lexikograf, spisovatel a překladatel.
- 31) Archiv Marie Procházkové, Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1. 7. 1950.
- 32) Sumlork, W.S.: autor knihy *Staročeské pověsti* vydané r. 1845.
- 33) Archiv Marie Procházkové, Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1. 7. 1950.
- 34) Archiv Marie Procházkové, Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1. 7. 1950, program k inscenaci HDJ 2006/07.
- 35) Černý, František: *Kapitoly z dějin českého divadla*, Praha: Academia, 2000, s. 49 - 50.
- 36) Divadelní ústav Praha, soupis uvedení her J. K. Tyla 1945 - 2005.
- 37) http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana, <http://www.csfd.cz/>.
- 38) Divadlo Jiřího Wolkera: 1953 - 1991, hrálo téměř výhradně pro děti a mládež, dnes známé jako Divadlo v Dlouhé, Dlouhá 39, 110 00 Praha 1.
- 39) Archiv Marie Procházkové, Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1.7.1950 (citace).
Salzer, František: (30. 8. 1902 - 23. 12. 1974) divadelní režisér, herec, pedagog, překladatel, v letech 1947 – 63 působil v Národním divadle (dále jen ND) jako režisér činohry, směřoval ke hravému a básnivému divadlu, využíval scénickou jednoduchost a náznak, jeho tvorbu ovlivnilo setkání se sovětským divadlem v pol. 30. let 20. stol. , po válce se jeho režijní metody přeměňovaly - ubíral na poetismu a začal klást důraz na vyslovování autorových myšlenek.
Archiv Marie Procházkové, Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1.7.1950.
Tamtéž.
- 40) Tamtéž.
- 41) Tamtéž.
- 42) Tamtéž.
- 43) Zellerin, Antonín: (1786 - 1870) maloval obrazy církevního putování od kapličky ke kapličce, poslední zbytky kapliček existovaly ještě v 20. letech tohoto století a zanikly při parcelaci části pravého břehu Otavy.
Archiv Marie Procházkové, Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1.7. 1950.
- 44) Archiv Marie Procházkové, Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1.7.1950.
- 45) Tamtéž.
- 46) Tamtéž.

- 47) Nestroy, Johann Nepomuk: (7. 12. 1801 - 25. 5. 1862) jeden z největších rakouských dramatiků 19. století, napsal například hry Enšpígl, Talisman, Svoboda v Kocourkově.
- 48) Archiv Marie Procházkové, Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1.7.1950.
- 49) Archiv Marie Procházkové, autor neznámý: *Josef Kajetán Tyl - Strakonický dudák ND*, 1. 7. 1950 (citace).
Tamtéž.
- 50) Tamtéž.
- 51) Tamtéž.
- 52) Nejedlý, Zdeněk: (10. 2. 1878 - 9. 3. 1962) český historik, muzikolog, politik, známý svou propagací Bedřicha Smetany a Aloise Jiráska, v letech 1945 - 53 byl ministrem školství.
- 53) Archiv Marie Procházkové, autor neznámý: *Josef Kajetán Tyl - Strakonický dudák ND*, 1. 7. 1950 .
- 54) Kopecký, Jan: (1919 - 1992) český divadelní historik, teoretik, kritik a dramaturg.
- 55) Archiv Marie Procházkové, autor neznámý: *Josef Kajetán Tyl - Strakonický dudák ND*, 1. 7. 1950.
- 56) Tamtéž.
- 57) Tamtéž.
- 58) Tamtéž.
- 59) Tamtéž.
- 60) Archiv Marie Procházkové, autor neznámý: *Strakonický dudák*, Rudé právo (citace).
Krejča, Otomar: (* 23. 11. 1921) divadelní režisér, herec, legenda českého divadla, jeho dílo znamená zásadní přínos k humanizaci českého divadla druhé poloviny 20. stol., r. 1951 se stal hercem činohry ND a r. 1965 jejím šéfem, r. 1961 však rezignoval a od r. 1976 pracoval v zahraničí (mj. v Británii), věřil, že prazákladem divadla jsou herci, a proto s nimi pracoval jako s rovnocennými partnery, koncem 50. let hledal podstatu mezilidských vztahů, v 60. letech se zabýval otázkami týkajícími se národa a jeho minulosti (Tyl, J. K.: Drahomíra a její synové), v případě Strakonického dudáka tvrdil, že každá doba má povinnost si hru upravit a zmodernizovat.
Archiv Marie Procházkové, Gabriel, Vladimír: *Strakonický dudák aneb S Tylem proti tradici*, Kopecký, Jan: *Hody divých žen aneb Strakonický dudák*, Krejča, Otomar: *Aby dospěl jeho obraz na pravou svou velikost...*, Literární noviny, 7.7.1959, Machonin, Sergej: *Záměry a výsledky k premiéře v Národním divadle*, Urbanová, Alena: *Strakonický dudák v Národním divadle, věrme prostot!*, autor neznámý: *Strakonický dudák*, Rudé právo.
- 61) Archiv Marie Procházkové, autor neznámý: *Strakonický dudák*, Rudé právo.
- 62) Archiv Marie Procházkové, Urbanová, Alena: *Strakonický dudák v Národním divadle, věrme prostotě!*
- 63) Archiv Marie Procházkové, autor neznámý: *Strakonický dudák*, Rudé právo.
- 64) Archiv Marie Procházkové, Urbanová, Alena: *Strakonický dudák v Národním divadle, věrme prostotě!*
- 65) Archiv Marie Procházkové, autor neznámý: *Strakonický dudák*, Rudé právo.
- 66) Tamtéž.
- 67) Archiv Marie Procházkové, Urbanová, Alena: *Strakonický dudák v Národním divadle, věrme prostotě!*

- 68) Tamtéž.
- 69) Tamtéž.
- 70) Archiv Marie Procházkové, Kopecký, Jan: *Hody divých žen aneb Strakonický dudák*.
- 71) Archiv Marie Procházkové, Machonin, Sergej: *Záměry a výsledky k premiéře v Národním divadle*.
- 72) Archiv Marie Procházkové, Kopecký, Jan: *Hody divých žen aneb Strakonický dudák*.
- 73) Archiv Marie Procházkové, Stránská, Alena: *Tři dudáci jednoho desetiletí*, Divadelní noviny, Praha 15. 2. 1968 (citace).
Tomšovský, Václav: (* 22. 9. 1933) herec, divadelní režisér, odborník na práci se zvířaty pro film a televizi, spolupracoval např. na filmu *Z pekla štěstí* (1999), Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko (2001), bližší informace o jeho divadelní činnosti jsou k dispozici v Dokumentačním oddělení Divadelního ústavu Praha.
Archiv Marie Procházkové, Stránská, Alena: *Tři dudáci jednoho desetiletí*, Divadelní noviny, Praha 15. 2. 1968.
- 74) Archiv Marie Procházkové, Kačer, Miroslav: *Tylův Strakonický dudák v historickém kontextu*, program vydaný k premiéře 16. a 19. 5. 1968 (citace).
Pleskot, Jaromír: (* 11. 2. 1922) divadelní režisér, původně začínal jako herec, r. 1957 se stal režisérem činohry ND a působil zde do konce 80. let, usiloval o aktuální výklad her, např. v inscenacích *Don Juan* (Molière, 1952) a *Hamlet* (Shakespeare, 1959) přeměnil hlavní hrdiny v reálné postavy podobné lidem druhé poloviny 20. stol., svou tvorbou na přelomu 50. a 60. let napomohl tehdejšímu šéfovi činohry ND O. Krejčovi v jeho úsilí o regeneraci první české činoherní scény.
Archiv Marie Procházkové, Stránská, Alena: *Tři dudáci jednoho desetiletí*, Divadelní noviny, Praha 15. 2. 1968.
- 75) Tamtéž.
- 76) Tamtéž.
- 77) Tamtéž.
- 78) Tamtéž.
- 79) Tamtéž.
- 80) Archiv Marie Procházkové, Procházka, Vladimír: *Strakonický dudák viděný po čase*, Rudé právo, Praha, 15. 2. 1984 (citace).
Hudeček, Václav: (21. 2. 1929 – 3. 12. 1991) divadelní režisér, pedagog, v Národním divadle působil od roku 1970 až do smrti, snažil se o aktualizaci dramatických děl světového i domácího klasického repertoáru, např. *Don Juan* (Molière), *Zkrocení zlé ženy* (Shakespeare), v divadlech německy mluvících zemí režíroval a úspěšně propagoval českou klasiku.
Archiv Marie Procházkové, Procházka, Vladimír: *Strakonický dudák viděný po čase*, Rudé právo, Praha, 15. 2. 1984, Štěpánek, Bohuš: „*Hračka*“, která za to stojí...
- 81) Archiv Marie Procházkové, Procházka, Vladimír: *Strakonický dudák viděný po čase*, Rudé právo, Praha, 15. 2. 1984.
- 82) Tamtéž.
- 83) Tamtéž.
- 84) Archiv Marie Procházkové, Štěpánek, Bohuš: „*Hračka*“, která za to stojí...
- 85) Malásek, Jiří: (7. 8. 1927 - 27. 9. 1983) pianista a skladatel, spolupodílel se na hudbě k českému muzikálu *Starci na chmelu* (1964).
- 86) Bažant, Jiří: (* 27. 9. 1924) česká skladatel, spolupodílel se na hudbě k českému muzikálu *Starci na chmelu* (1964).

- 87) <http://www.hdj.cz>, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 1. 12. 2006, rozhovor se Zdeňkem Dryšlem , členem hereckého souboru HDJ, záznam učiněn 30. 3. 2007.
- 88) Tamtéž.
- 89) Tamtéž.
- 90) Tamtéž.
- 91) Tamtéž.
- 92) Elektronický archiv HDJ, Strakonický dudák, premiéra: 8. 10. 1988, režie: Karel Palouš, Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák*: Národní pohádka ve 13 obrazech, pro loutkové jeviště upravil Jan Malík, Praha: Čes. divad. a liter. jednatelství, 1961.
- 93) Dryšl, Zdeněk: 1975 - 86 dramaturg v HDJ, od r. 1986 do ledna 1990 ředitel HDJ, v současnosti člen hereckého souboru HDJ.
- 94) Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007 (citace).
Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra: 8. 10. 1988 v HDJ, rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ , záznam učiněn 30. 3. 2007.
- 95) Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007.
- 96) Tamtéž.
- 97) Tamtéž.
- 98) Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, záznam učiněn 1. 12. 2006, rozhovor s Taťánou Schottnerovou, členkou hereckého souboru HDJ, záznam učiněn 29. 3. 2007.
- 99) Scénář k inscenaci Strakonický dudák, premiéra: 2. a 4. 9. 2006 v HDJ, Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák*: Národní pohádka ve 13 obrazech, pro loutkové jeviště upravil Jan Malík, Praha: Čes. divad. a liter. jednatelství, 1961, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 1.12.2006.
- 100) Rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 1. 12. 2006.
- 101) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák*: Národní pohádka ve 13 obrazech, pro loutkové jeviště upravil Jan Malík, Praha: Čes. divad. a liter. jednatelství, 1961, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 1. 12. 2006.
- 102) Rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 1. 12. 2006.
- 103) Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007.
- 104) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák*: Národní pohádka ve 13 obrazech, pro loutkové jeviště upravil Jan Malík, Praha: Čes. divad. a liter. jednatelství, 1961.
- 105) Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30.3.2007, Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák*: Národní pohádka ve 13 obrazech, pro loutkové jeviště upravil Jan Malík, Praha: Čes. divad. a liter. jednatelství, 1961, scénář k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 2. a 4. 9. 2006 v HDJ.
- 106) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen*: Národní pohádka ve 13 obrazech, pro loutkové jeviště upravil Jan Malík, Praha: Čes. divad. a liter.

- jednatelství, 1961, scénář k inscenaci *Strakonický dudák*, premiéra: 2. a 4. 9. 2006 v HDJ.
- 107) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák*: Národní pohádka ve 13 obrazech, pro loutkové jeviště upravil Jan Malík, Praha: Čes. divad. a liter. jednatelství, 1961.
- 108) Tamtéž.
- 109) Scénář k inscenaci *Strakonický dudák*, premiéra: 2. a 4. 9. 2006 v HDJ.
- 110) Milichovská, Eva: absolventka AMU obor jevištní výtvarnictví, někdejší výtvarnice a scénografka v HDJ, malířka.
- 111) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen*: Národní pohádka ve třech jednáních [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd. , Praha: Orbis, 1955, s. 89.
- 112) Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, záznam učiněn 1. 12. 2006, rozhovor s Josefem Starou, členem hereckého souboru HDJ, záznam učiněn 25.12.2006, rozhovor s Josefem Kunderou, členem hereckého souboru HDJ, záznam učiněn 27. 9. 2006, korespondence s Petrem Červinkou, členem hereckého souboru HDJ v letech 1972 - 1997, bytem Náměstí 16, 382 81 Besednice, dopis ze dne 11. 3. 2007, Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák*: Národní pohádka ve 13 obrazech, pro loutkové jeviště upravil Jan Malík, Praha: Čes. divad. a liter. jednatelství, 1961, scénář k inscenaci *Strakonický dudák*, premiéra 2. a 4. 9. 2006 v HDJ.
- 113) Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007.
- 114) Tamtéž.
- 115) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen*: Národní pohádka ve třech jednáních [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd. , Praha: Orbis, 1955, s. 88 (citace).
Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, záznam učiněn 1. 12. 2006, rozhovor s Taťánou Shottnerovou, členkou hereckého souboru HDJ, záznam učiněn 29. 3. 2007, korespondence s Petrem Červinkou, členem hereckého souboru HDJ v letech 1972 - 1997, bytem Náměstí 16, 382 81 Besednice, dopis ze dne 11. 3. 2007, Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen*: Národní pohádka ve třech jednáních [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd. , Praha: Orbis, 1955, s. 84 - 90.
- 116) Červinková, Hana: herečka, působila v Horáckém divadle v letech 1975 - 1995.
- 117) Korespondence s Petrem Červinkou, členem hereckého souboru HDJ v rozmezí let 1972 - 1997, bytem Náměstí 16, 382 81 Besednice, dopis ze dne 11. 3. 2007 (citace).
Urbánek, Ivan: působil v Horáckém divadle v letech 1987 - 89, později v Divadle Husa na provázku a v současnosti se podle informací Zdeňka Dryšla zdržuje převážně v Rakousku.
Červinka, Petr: herec a přítel Karla Palouše, do Horáckého divadla nastoupil v sezoně 1972/73 a působil zde 25 let, ve Strakonickém dudákově hrál v sezoně Nalejváčka, v sezoně Šavličku.
Korespondence s Petrem Červinkou, členem hereckého souboru HDJ v rozmezí let 1972 - 1997, bytem Náměstí 16, 382 81 Besednice, dopis ze dne 11. 3. 2007, rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava , záznam učiněn 30. 3. 2007.

- 118) Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007 (citace).
Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 8. 10. 1988 v HDJ, rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007.
- 119) Srna, Zdeněk: *Švanda dudák na jihlavském jevišti*, Rovnost, roč. 103, č. 276, 23. 11. 1988, s. 5.
- 120) Švandovo divadlo na Smíchově: slavnostně otevřeno 1. října 1881 Pavlem Švandou ze Semčic st., ředitelem jedné z nejvýznamnějších kočovných společností 19. století, Karel Palouš byl ředitelem v letech 1950 - 1976, dnes je divadlo moderním evropským kulturním centrem pro živé umění.
- 121) Rozhovor s s Josefem Filou, ředitelem HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 1. 12. 2006 (citace).
Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, záznam učiněn 1. 12. 2006.
- 122) Rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007, program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 8. 10. 1988. v HDJ, Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen: Národní pohádka ve třech jednáních* [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd., Praha: Orbis, 1955, s. 84 - 90.
- 123) Realistické divadlo Zdeňka Nejedlého: české divadlo na Smíchově, od září 1945 začal v budově divadla působit nový soubor pod názvem Realistické divadlo, k příležitosti 75. narozenin Zd. Nejedlého mu bylo divadlo 18. 2. 1953 věnováno a začalo používat název Realistické divadlo Zd. Nejedlého.
- 124) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen: Národní pohádka ve třech jednáních* [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd. , Praha: Orbis, 1955, s. 85 .
- 125) Vinklář, Josef: (14. 11. 1930 - 18. 9. 2007) herec, člen činohry Národního divadla v Praze, známý také ze seriálu Nemocnice na kraji města.
- 126) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen: Národní pohádka ve třech jednáních* [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd., Praha: Orbis, 1955, strana 84 - 90, rozhovor se Zdeňkem Dryšlem, členem hereckého souboru HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 30. 3. 2007.
- 127) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen: Národní pohádka ve třech jednáních* [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd. , Praha: Orbis, 1955, s. 84.
- 128) Tamtéž, s. 86.
- 129) Palouš si pojmenoval jednotlivé obrazy: I. děj. 1. Lákání světa. 2. Rozhodování: milá, čisvět? 3. Matčina pomoc (očarované dudy). 4. Loučení s milou-odchod za štěstím. II. děj. 5. Matčina oběť (Rosova obětuje své mládí, stane se divou ženou, jen aby mohla uchránit syna). 6. Blíží se nepřítel (Vocilka). Pomoc Dorotky a kalafuny. 7. Švandovo bloudění-Vocilkovy nástrahy. 8. Švandova zrada. 9. První matčin polibek. 10. Syn v nebezpečí. (Divé ženy.) III. děj. 11. Švanda znovu v rukou Vocilky. 12. shledání a rozchod s milou. 13. Vocilkovy nástrahy-Švandova msta na Dorotce. 14. Dorotčino vítězství. 15. Švandův návrat do vlasti.
- 130) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen: Národní pohádka ve třech jednáních* [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd. , Praha: Orbis, 1955, s. 86.
- 131) Dobiáš, Václav: (22. 9. 1909-18. 5. 1978) hudební skladatel, profesor na JAMU, zabýval se budovatelskými písněmi.

- Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen*: Národní pohádka ve třech jednáních [Doslov napsal Karel Palouš] 1. vyd. , Praha: Orbis, 1955, s. 90.
- 132) Krček, Josef: zakladatel a umělecký vedoucí souboru Chorea Bohemica (1967) a Musica Bohemica (1976), autor úpravy řady lidových a pololidových písní.
- 133) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen*: Národní pohádka ve třech jednáních [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd. , Praha : Orbis, 1955, s. 86.
- 134) Tamtéž, s. 89.
- 135) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, záznam učiněn 1. 12. 2006.
- 136) Tamtéž.
- 137) Rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, záznam učiněn 1. 12. 2006, rozhovor s Josefem Starou, členem hereckého souboru HDJ, záznam učiněn 25. 1. 2007.
- 138) Mitáš, František: člen hereckého souboru HDJ, s Marií Lorencovou se seznámil, nejznámějšími inscenacemi, v nichž se objevil, jsou *Jako zmoklá slepice*, *Když tančila* (Martin Sherman) , *Kupec benátský* (W. Shakespeare) a mnoho dalších, ale nejznámější je role ve hře *Donaha!* tvůrců Terrence McNallyho a Davida Yazbeka. V roce 2007 získal ocenění jako nejlepší „Mladý talent do 30 let“ v Horáckém divadle.
- 139) Briešťanská, Hana: členka hereckého souboru HDJ, v HDJ působí již 7. sezonu, v anketě *Horác 2006 - 07* se umístila na 2. místě v kategoriích „Mladý talent“ a „Nejoblíbenější herec“, v sezoně 2007/08 hraje např. v inscenacích *Jak se vám to líbí?* (W. Shakespeare) nebo *Markéta Lazarová* (V. Vančura).
- 140) Stara, Josef: člen hereckého souboru HDJ, jeho první role v HDJ byla postava *Švandy* ve *Strakonickém dudáku* v sezoně 2006/07, v sezoně 2007/08 hraje např. v inscenaci *Jak se vám to líbí?* (W. Shakespeare).
- 141) Obozněnková, Barbora: herečka, ze souboru HDJ odešla v lednu 2007, nyní působí v *Divadle Petra Bezruče* v Ostravě.
- 142) Ondráčková, Kateřina: herečka, v HDJ působila od 13. 12. 2006 do 30. 6. 2007.
- 143) Soumar, Petr: člen hereckého souboru HDJ, ve volném čase spolupracuje s amatérskými divadly v Jihlavě *DeFactoMimo* a *NaKopTyjátr*, v sezoně 2007/08 hraje např. v inscenacích *Markéta Lazarová* (V. Vančura), *Slaměný klobouk* (Eugéne Labiche).
- 144) Šípek, Ondřej: člen hereckého souboru HDJ, v roce 2001 se objevil v roli *Tuřína* ve filmu *Rebelové* (režie Jan Révai), v sezoně 2007/08 hraje např. v inscenaci *Divadlo za čtyři sous* (B. Jandová, J. Škrdla) nebo v populární inscenaci *Do Naha!* (T. McNally, D. Yazbec).
- 145) Gerstner, Stanislav: člen hereckého souboru HDJ, v anketě *Horác 2006 - 07* zvítězil v kategorii „Nejoblíbenější herec“, v sezoně 2007/08 hraje např. v inscenacích *Markéta Lazarová* (V. Vančura), *Jak se vám to líbí* (W. Shakespeare).
Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20.1.2007, 2.3.2007, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava,

- záznam učiněn 20.1.2007, 2.3.2007, rozhovor s Josefem Filou, ředitelem HDJ, záznam učiněn 1.12.2006, program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra byla 2. a 4.9.2006 v HDJ.
- 146) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 – Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 147) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 – Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 148) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 – Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 149) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 – Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20.1.2007, 2. 3. 2007.
- 150) Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen*: Národní báchorka ve třech jednáních, 2. vyd. , Praha: Mladá fronta, 1987, scénář k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 2. a 4. 9. 2006 v HDJ.
- 151) Scénář k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 2. a 4. 9. 2006 v HDJ.
- 152) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 – Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, scénář k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 2. a 4. 9. 2006 v HDJ.
- 153) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 154) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Josefem Kunderou, členem hereckého souboru HDJ, záznam učiněn 27. 9. 2006.
- 155) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem, záznam učiněn 20.1.2007, 2.3.2007, rozhovor s Josefem Starou, členem hereckého souboru HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 25.1.2007, rozhovor s Josefem Kunderou, členem hereckého souboru HDJ, záznam učiněn 27.9.2006.
- 156) Nedomová, Kateřina: členka hereckého souboru HDJ, v sezoně 2007/08 hraje např. v inscenacích *Jak se vám to líbí* (W. Shakespeare) nebo *Hadí kůže* (František Pavlíček), spolu s Josefem Kunderou vede dramatický kroužek v Základní umělecké škole v Jihlavě.
- 157) Rozhovor s režisérkou Marií Lorencovou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 158) Rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 159) Tamtéž.

- 160) Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4. 10. 2006, s. 13, rozhovor s Marií Lorencovou, režisérkou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 161) Varhaník, Jiří: *Švanda otevírá sezonu věnovanou penězům, drží se ale raději při zdi*, Jihlavské listy, roč. 18, č. 80, 10. 10. 2006, s. 5, rozhovor s Josefem Starou, členem hereckého souboru HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 25. 1. 2007.
- 162) Kundera, Josef: člen hereckého souboru HDJ, v sezoně 2007/08 hraje např. v inscenacích Divadlo za čtyři sous (B. Jandová, J. Škrdla), Jak se vám to líbí (W. Shakespeare), Do Naha! (T. McNally, D. Yazbec), Slaměný klobouk (E. Labiche), spolu s Kateřinou Nedomovou vede dramatický kroužek v Základní umělecké škole v Jihlavě.
- 163) Rozhovor s režisérkou Marií Lorencovou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20.1.2007, 2.3.2007 (citace).
Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 2. a 4. 9. 2006 v HDJ, rozhovor s režisérkou Marií Lorencovou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 164) Rozhovor s režisérkou Marií Lorencovou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 165) <http://www.hdj.cz/view.php?navezclanku=2006-2007-horac-divacka-anketa&cisloclanku=2008010003>.
- 166) Rozhovor s režisérkou Marií Lorencovou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 167) Tamtéž.
- 168) Tamtéž.
- 169) Tamtéž.
- 170) Tančící myši (John Patrick): premiéra 6. 10. 1990, režie: Marie Lorencová, výprava: Martin Kurel j.h., hudba: Jiří Sedláček, kostýmy: Marie Wenigová j.h.
- 171) Co je ti, Hermínko (Claude Magnière): premiéra 28. 11. 1995, režie: Marie Lorencová, scéna: Milica Gédeónová j.h. .
- 172) Ifigénie v Aulidě (Euripides): premiéra 19. 9. 2002, režie: Marie Lorencová, dramaturgie: Marie Procházková, scéna: Jan Tobola j. h. , kostýmy: Irena Wagnerová j. h. .
- 173) Samota u silnice (Jiří Bednář): premiéra 10. 12. 2005, režie: Marie Lorencová, dramaturgie: Marie Procházková, hudba: Ondřej Brousek.
- 174) HDJ: *Horácké divadlo Jihlava 1940 -1995*, vydalo Horácké divadlo k 55. výročí svého založení r. 1995, texty: Ph.Dr. Karel Křesadlo, redakce Miloš Stránský, Lubomír Šrubař, Vladimír Volf, elektronický archiv HDJ, rozhovor s režisérkou Marií Lorencovou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20.1.2007, 2.3.2007.
- 175) Rozhovor s režisérkou Marií Lorencovou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 176) Nebožtíci přejí lásce (Samuel Taylor, překlad Stanislava Kellnerová): premiéra 12.3.2005, režie: Marie Lorencová, dramaturgie: Marie Procházková, kostýmy: Marie Wenigová, v inscenaci hrál také František Mitáš (Sandy - Alexander Ben Claiborne).

- 177) Rozhovor s režisérkou Marií Lorencovou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 178) Rozhovor s režisérkou Marií Lorencovou, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 - Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.
- 179) Varhaník, Jiří: *Švanda otevírá sezonu věnovanou penězům, drží se ale raději při zdi*, Jihlavské listy, roč. 18, č. 80, 10. 10. 2006, s. 5 (citace).
Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4. 10. 2006, s. 13, Varhaník, Jiří: *Švanda otevírá sezonu věnovanou penězům, drží se ale raději při zdi*, Jihlavské listy, roč. 18, č. 80, 10. 10. 2006, s. 5.
- 180) Tamtéž.
- 181) Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4. 10. 2006, s. 13.
- 182) Tamtéž.
- 183) Varhaník, Jiří: *Švanda otevírá sezonu věnovanou penězům, drží se ale raději při zdi*, Jihlavské listy, roč. 18, č. 80, 10. 10. 2006, s. 5.
- 184) Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4. 10. 2006, s. 13.
- 185) Tamtéž.
- 186) Varhaník, Jiří: *Švanda otevírá sezonu věnovanou penězům, drží se ale raději při zdi*, Jihlavské listy, roč. 18, č. 80, 10. 10. 2006, s. 5.
- 187) Varhaník, Jiří: *Švanda otevírá sezonu věnovanou penězům, drží se ale raději při zdi*, Jihlavské listy, roč. 18, č. 80, 10. 10. 2006, s. 5, Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4. 10. 2006, s. 13.
- 188) Varhaník, Jiří: *Švanda otevírá sezonu věnovanou penězům, drží se ale raději při zdi*, Jihlavské listy, roč. 18, č. 80, 10. 10. 2006, s. 5.
- 189) Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4. 10. 2006, s. 13.
- 190) Morávek, Vladimír: filmový a divadelní režisér, inscenoval i Strakonického dudáka-premiéra 11.10.1997 v Klicperově divadle v Hradci Králové.
- 191) Jiráskův Hronov: festival amatérského divadla, v roce 2008 proběhne již 78. ročník.
Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4. 10. 2006, s. 13.
- 192) Varhaník, Jiří: *Švanda otevírá sezonu věnovanou penězům, drží se ale raději při zdi*, Jihlavské listy, roč. 18, č. 80, 10. 10. 2006, s. 5.
- 193) Srba, Zbyněk: režisér, mimo Strakonického dudáka uvedl v posledních dvou sezonách i Nezvalovu Manon Lescaut, kde hraje hlavní roli stejně jako v Dudákově Vratislav Běčák a hudbu složil Vladimír Franz.
- 194) Štědroň, Petr: dramaturg Srbovy inscenace Strakonický dudák, v současnosti umělecký šéf Divadla Reduta .
Rozhovor s Petrem Štědrněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 602 00 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007, program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21. 12. 2006 v MD.
- 195) Rozhovor s Petrem Štědrněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 602 00 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007.
- 196) Divadlo Reduta: součást Národního divadla v Brně, sídlí na Zelném trhu v Brně a je nejstarší divadelní budovou ve střední Evropě, v roce 1767 zde koncertoval jedenáctiletý W. A.Mozart.

- 197) Rozhovor s Petrem Štědroněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 60200 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007, program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21. 12. 2006 v MD.
- 198) Kaloč, Zdeněk: režisér, v letošní sezoně 2007/08 uvedl v Mahenově divadle inscenaci Návštěva staré dámy (F. Dürrenmatt).
Rozhovor s Petrem Štědroněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 602 00 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007, Mareček, Luboš: *Je to bezmála velkofilm*, Mladá fronta DNES, Jižní Morava, roč. 17, č. 296, 21. 12. 2006, s. C7.
- 199) Rozhovor s Petrem Štědroněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 60200 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007, Švanda, Michal: *Sestup a pád Strakonického dudáka*, Kam v Brně, 2007, ročník 13, č. 3, s. 13 - 14.
- 200) Rozhovor s Petrem Štědroněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 602 00 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007.
- 201) Tamtéž.
- 202) Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21. 12. 2006 v MD.
- 203) Rozhovor s Petrem Štědroněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 602 00 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007, program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21.12.2006 v MD, Mareček, Luboš: *Je to bezmála velkofilm*, Mladá fronta DNES, Jižní Morava, roč. 17, č. 296, 21. 12. 2006, s. C7.
- 204) Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21. 12. 2006 v MD.
- 205) Tamtéž.
- 206) Tamtéž.
- 207) Rozhovor s Petrem Štědroněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 602 00 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007.
- 208) Rozhovor s Petrem Štědroněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 602 00 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007, program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21. 12. 2006 v MD.
- 209) Bartošová, Kateřina: *Švanda dudák pro rodiče s dětmi*, Lidové noviny, Byznys, roč. 20, č. 6, 8. 1. 2007, s. 19.
- 210) Švanda, Michal: *Sestup a pád Strakonického dudáka*, Kam v Brně, 2007, ročník 13, č.3, s. 13 - 14 (citace).
Bartošová, Kateřina: *Švanda dudák pro rodiče s dětmi*, Lidové noviny, Byznys, roč. 20, č. 6, 8. 1. 2007, s. 19, Švanda, Michal: *Sestup a pád Strakonického dudáka*, Kam v Brně, 2007, Kam, roč. 13, č. 3, 27. 3. 2007, s. 13 - 14.
- 211) Rozhovor s Petrem Štědroněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 602 00 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007.
- 212) Tamtéž .
- 213) Tamtéž.
- 214) Dvořák, Zdeněk: člen hereckého souboru Mahenovy činohry, v sezoně 2007/08 hraje např. v inscenacích Škola žen (Molière), Tajemství prales sa aneb 800 mil po Amazonce (Jules Verne).
- 215) Novák, Ondřej: člen hereckého souboru Mahenovy činohry, v sezoně 2007/08 hraje např. v inscenacích Královna Margot (A. Dumas, S. Parnass), Návštěva staré dámy (Friedrich Dürrenmatt).
- 216) Běčák, Vratislav: herec, absolvent brněnské konzervatoře, nyní člen Mahenovy činohry, v sezoně 2007/08 do diváci mohou vidět v hlavní roli v inscenacích Manon Lescaut (V. Nezval) a Strakonický dudák (J. K. Tyl).

- 217) Mareček, Luboš: *Je to bezmála velkofilm*, Mladá fronta DNES, Jižní Morava, roč. 17, č. 296, 21. 12. 2006, s. C7 (citace).
Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21. 12. 2006 v MD, Mareček, Luboš: *Je to bezmála velkofilm*, Mladá fronta DNES, Jižní Morava, roč. 17, č. 296, 21. 12. 2006, s. C7.
- 218) Franz, Vladimír: (* 25. 5. 1959) český hudební skladatel a malíř, od počátku 90. let vůdčí osobnost nově se utvářející podoby českého postmoderního dramatu, zkomponoval hudbu k řadě divadelních inscenací, mj. v Národním divadle v Brně.
- 219) Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21. 12. 2006 v MD.
- 220) Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4. 10. 2006, s. 13 (citace).
Rozhovor s Petrem Štědrněm, uměleckým šéfem Divadla Reduta, Zelný trh 4, 602 00 Brno, záznam učiněn 30. 11. 2007, Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4. 10. 2006, s. 13.
- 221) Rozhovor se členy dramatického kroužku v ZUŠ Jihlava, Masarykovo náměstí 16, 586 01 Jihlava, záznam učiněn 27. 9. 2006, rozhovor s Josefem Starou, členem hereckého souboru HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 25. 1. 2007.
- 222) Rozhovor s Josefem Starou, členem hereckého souboru HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 25. 1. 2007.
- 223) Keroušová, Eva: *Mírný pohyb, mírné pochybnosti*, Československý loutkář, roč. 40, č. 10, 5. 10. 1990, s. 220 - 226.
- 224) <http://pradlo.wu.cz/images/tyl.jpg>.
- 225) <http://www.virtualnipraha.cz/admin/fs/obrazek/0d5ef518551de83f.jpg>.
- 226) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Tyl>.
- 227) Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1. 7. 1950.
- 228) <http://www.hdj.cz/fotogalerie.php?sekce=1>.
- 229) HDJ: *Horácké divadlo Jihlava 1940 -1995*, vydalo Horácké divadlo k 55. výročí svého založení r. 1995, texty: PhDr. Karel Křesadlo, redakce Miloš Stránský, Lubomír Šrubař, Vladimír Volf, Divadelní ústav Praha, soupis uvedených her J. K. Tyla 1945 - 2005.
- 230) Elektronický archiv HDJ (osoby a obsazení), Archiv HDJ, sezona 1945/46 (fotografie).
- 231) Elektronický archiv HDJ (osoby a obsazení), Archiv HDJ, sezona 1953/54 (fotografie).
- 232) Elektronický archiv HDJ (osoby a obsazení), Archiv HDJ, sezona 1960/61 (fotografie).
- 233) Elektronický archiv HDJ (osoby a obsazení), Archiv HDJ, sezona 1973/74 (fotografie), SOkA, fond Horácké divadlo Jihlava, neuspořádáno (fotografie).
- 234) Elektronický archiv HDJ (osoby a obsazení), Archiv HDJ, sezona 1988/89 (fotografie).
- 235) <http://www.hdj.cz/fotogalerie.php?galerie=20>.
- 236) Archiv Marie Lorencové, režisérky, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 – Žižkov.
- 237) Bělič, J., Kamiš, A., Kučera, K. : *Malý staročeský slovník*, Praha: SPN, 1978, scénář k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 2. a 4. 9. 2006, rozhovor s Marií Procházkovou, dramaturgyní HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 2. 3. 2007, Klégr, Aleš a kol.: *Tezaurus jazyka českého, slovník českých slov a frází souznačných, blízkých a příbuzných*, Praha:

Nakladatelství Lidové noviny, 2007, Kolektiv autorů: *Slovník nespisovné češtiny*, Praha: Maxdorf, 2006.

- 238) <http://www.hdj.cz/view.php?navezclanku=2006-2007-horac-divacka-anketa&cisloclanku=2008010003>.
- 239) Archiv NDB.
- 240) Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 21. 12. 2006 v MD.
- 241) <http://www.brno.cz/index.php?nav01=2222&nav02=6&obrazek=3117>.

Prameny a literatura

Archivy, soukromé sbírky

Archiv Horáckého divadla v Jihlavě

Obrazový materiál k inscenacím Strakonického dudáka v sezonách 1945/46, 1952/53, 1960/61, 1988/89, 2006/07.

Osoby a obsazení k inscenacím Strakonického dudáka v sezonách 1945/46, 1952/53, 1960/61, 1973/74, 1988/89, 2006/07.

Scénář k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 2. a 4. 9. 2006.

Tylovy hry uvedené v HDJ.

Archiv Marie Lorencové,

Fotografie Marie Lorencové z roku 2007.

Archiv Mgr. Marie Procházkové

Autor neznámý: *Josef Kajetán Tyl - Strakonický dudák ND*, 1. 7. 1950.

Autor neznámý: *Strakonický dudák, Rudé právo*.

Dvořák, Jan: *Kaloč vsadil na mládí*.

Gabriel, Vladimír: *Strakonický dudák aneb S Tylem proti tradici*.

Kačer, Miroslav: *Tylův Strakonický dudák v historickém kontextu*, program vydaný k premiéře 16. a 19. 5. 1968.

Kaloč, Zdeněk: *Poznámky z režijního zápisníku*.

Kopecký, Jan: *Hody divých žen aneb Strakonický dudák*.

Krejča, Otomar: *Aby dospěl jeho obraz na pravou svou velikost...*, Literární noviny, 7. 7. 1959.

Machonin, Sergej: *Záměry a výsledky k premiéře v Národním divadle*.

Pokorný, Jaroslav: *Na okraj inscenace*, ND program, 1. 7. 1950.

Procházka, Vladimír: *Strakonický dudák viděný po čase*, Rudé právo, Praha, 15. 2. 1984.

Stránská, Alena: *Tři dudáci jednoho desetiletí*, Divadelní noviny, Praha, 6. 9. 1968.

Štěpánek, Bohuš: *„Hračka“, která za to stojí...*

Urbanová, Alena: *Strakonický dudák v Národním divadle, věřme prostotě!*

Veselý, Ladislav: *„Strakonický dudák“ na Národním divadle v Praze*.

Archiv Mgr. Jiřího Marka

Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 8. 10. 1988 v HDJ.

Archiv Anety Pavlíčkové

Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra: 2. a 4. 9. 2006 v HDJ.

Program k inscenaci Strakonický dudák, premiéra: 21. 12. 2006 v MD.

Archiv Národního divadla v Brně

Strakonický dudák/Inscenace nastudované v NDB.

Divadelní ústav Praha

Soupis doposud vydaných knih Strakonický dudák.

Soupis uvedených her J. K. Tyla 1945 - 2005.

Státní okresní archiv Jihlava

Fond Horácké divadlo Jihlava, neuspořádáno (obrazový materiál k inscenaci Strakonický dudák, premiéra 2. 9. 1973).

Fond Horácké divadlo Jihlava, inventář.

Rozhovory a korespondence

Děti z dramatického kroužku ZUŠ Jihlava, Masarykovo náměstí 16, 586 01 Jihlava, záznam učiněn 27. 9. 2006.

Dr. Petr Štědroň, umělecký šéf divadla Reduta, Zelný trh 4, 60200 Brno, záznam učiněn 30.11.2007.

Josef Fila, ředitel HDJ, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 1. 12. 2006.

Josef Kundera, člen hereckého souboru HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 27. 9. 2006.

Josef Stara, člen hereckého souboru HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 25. 1. 2007.

Marie Lorencová, režisérka, bytem Krásova 36, 130 00 Praha 3 – Žižkov, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.

Mgr. Marie Procházková, dramaturgyně HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 20. 1. 2007, 2. 3. 2007.

Petr Červinka, člen hereckého souboru HDJ v letech 1972 - 1997, bytem Náměstí 16, 382 81 Besednice, dopis ze dne 11. 3. 2007.

Taťána Schottnerová, členka hereckého souboru v HDJ, Horácké divadlo Jihlava, Komenského 1359/22, 586 47 Jihlava, záznam učiněn 29. 3. 2007.

Zdeněk Dryšl, člen hereckého souboru HDJ, záznam učiněn 30. 3. 2007.

Literatura

Bělič, J., Kamiš, A., Kučera, K. : *Malý staročeský slovník*, Praha: SPN, 1978.

Černý, František: *Kapitoly z dějin českého divadla*, Praha: Academia, 2000.

HDJ: *Horácké divadlo Jihlava 1940 -1995*, vydalo Horácké divadlo k 55. výročí svého založení r. 1995, texty: PhDr. Karel Křesadlo, redakce Miloš Stránský, Lubomír Šrubař, Vladimír Volf.

Hora-Hořejš, Petr: *Toulky českou minulostí 6*, nakladatelství Baronet, Via Facti, 1997.

Churaň, Milan a kol.: *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*, Praha: Libri, 1994.

Klégr, Aleš a kol.: *Tezaurus jazyka českého, slovník českých slov a frází souznačných, blízkých a příbuzných*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.

Kolektiv autorů: *Slovník nespisovné češtiny*, Praha: Maxdorf, 2006.

Procházka, Vladimír a kol.: *Národní divadlo a jeho předchůdci*, Praha: Academia, 1988.

Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen: Národní pohádka ve třech jednáních*, [Doslov napsal Karel Palouš], 1. vyd., Praha: Orbis, 1955 .

Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák: Národní pohádka ve 13 obrazech*, pro loutkové jeviště upravil Jan Malík, Praha: Čes. divad. a liter. jednatelství, 1961.

Tyl, Josef Kajetán: *Strakonický dudák, aneb, Hody divých žen*: Národní báchorka ve třech jednáních, 2. vyd., Praha: Mladá fronta, 1987.

Periodika

Bartošová, Kateřina: *Švanda dudák pro rodiče s dětmi*, Lidové noviny, Byznys, roč. 20, č. 6, 8. 1. 2007, s. 19.

Čech, Vladimír: *Strakonický dudák obstál i bez aktualizací*, Hospodářské noviny, roč. 51, č. 2, 3. 1. 2007, s. 10.

ČTK: *Horácké divadlo zahájí novou sezonu Tylem*, Mladá fronta DNES, Českomoravská vrchovina, 24. 8. 2006, s. 1.

Kříž, Jiří P.: *Švanda i Vocilka v rouše národních pimprlat*, Právo, Vysočina, roč. 16, č. 231, 4.10.2006, s. 13.

Nedopouštěj, paní - už je marné tvoje lkaní, Právo, Jižní Morava, roč. 17, č. 8, 10.1.2007, strana 12.

Mareček, Luboš: *Je to bezmála velkofilm*, Mladá fronta DNES, Jižní Morava, roč. 17, č. 296, 21. 12. 2006, s. C7.

Muselová, Ilona: *Horácké divadlo začíná klasikou*, Mladá fronta DNES, Českomoravská vrchovina, roč. 17, č. 203, 31. 8. 2006, s. B4.

Srna, Zdeněk: *Švanda dudák na jihlavském jevišti*, Rovnost, roč. 103, č. 276, 23. 11. 1988, s.5.

Švanda, Michal: *Sestup a pád Strakonického dudáka*, Kam v Brně, 2007, Kam, roč. 13, č. 3, 27. 3. 2007, s. 13 - 14.

Varhaník, Jiří: *Švanda otevírá sezonu věnovanou penězům, drží se ale raději při zdi*, Jihlavské listy, roč. 18, č. 80, 10. 10. 2006, s. 5.

Internetové stránky:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana, 30. 12. 2007

http://en.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Dob%C3%A1%C5%A1, 28. 2. 2008

<http://mfdnes.newtonit.cz>, 20. 12. 2006

<http://pradlo.wu.cz/images/tyl.jpg>, 7. 3. 2008

<http://www.jihlavske-listy.cz>, 7. 3. 2008

<http://www.brno.cz/index.php?nav01=2222&nav02=6&obrazek=3117>, 7. 3. 2008

<http://www.cfn.cz>, 7. 3. 2008

<http://www.cojeco.cz>, 28. 2. 2008

<http://www.csfd.cz/>, 7. 3. 2008

<http://www.divadelni-ustav.cz>, 7. 3. 2008

<http://www.divadlovdlouhe.cz>, 7. 1. 2008

<http://www.hdj.cz/>, 30. 12. 2007

<http://www.histnastroje.gajdy.cz/images/ceskedudyobr.jpg>, 15. 3. 2008

http://www.konzervator.brno.indos.cz/Herec/WEB_2001-2007/becak_vratislav/default.htm, 7. 3. 2008

<http://www.ndbrno.cz>, 7. 3. 2008

<http://www.virtualnipraha.cz/admin/fs/obrazek/0d5ef518551de83f.jpg>, 17. 3. 2008

Seznam příloh

1. J. K. Tyl²²⁴⁾
2. Stavovské divadlo v roce 1915 a 2007²²⁵⁾
3. Tylovo dílo²²⁶⁾
4. Květy ze dne 16. 12. 1847²²⁷⁾
5. Exteriér, interiér a logo Horáckého divadla Jihlava²²⁸⁾
6. Seznam her J.K. Tyla uvedených v Horáckém divadle²²⁹⁾
7. Horácké divadlo Jihlava, Strakonický dudák aneb Hody divých žen, premiéra 1. 9. 1945²³⁰⁾
8. Horácké divadlo Jihlava, Strakonický dudák aneb Hody divých žen, premiéra 24. 10. 1953²³¹⁾
9. Horácké divadlo Jihlava, Strakonický dudák aneb Hody divých žen, premiéra 10. 9. 1960²³²⁾
10. Horácké divadlo Jihlava, Strakonický dudák aneb Hody divých žen, premiéra 2. 9. 1973²³³⁾
11. Horácké divadlo Jihlava, Strakonický dudák aneb Hody divých žen, premiéra 8. 10. 1988²³⁴⁾
12. Karel Palouš²³⁵⁾
13. Marie Lorencová²³⁶⁾
14. Výběr ze slov zachovaných ve scénáři²³⁷⁾
15. Výsledky ankety Horác 2006 - 7²³⁸⁾
16. Strakonický dudák/Inscenace nastudované v NDB²³⁹⁾
17. Mahenovo divadlo Brno, Strakonický dudák aneb Hody divých žen, premiéra dne 21. a 22. 12. 2006²⁴⁰⁾
18. Divadlo Reduta v Brně kolem roku 1950 a v současnosti²⁴¹⁾
19. Anketa mezi studenty Gymnázia Jihlava
20. Anketa mezi diváky Horáckého divadla
21. Průzkum na internetu

Přílohy

Příloha č. 1 – J. K. Tyl

Příloha č. 2 – Stavovské divadlo v roce 1915 a 2007

Příloha č. 3 – Tylovo dílo

Hry

Vyhoň dub Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka

Čestmír

Slepý mládenec

Paní Marjánka, matka pluku

Hry ze života pražských lidí

Pražský flamendr

Bankrotář

Paličova dcera

Chudý kejklář

Dramatické báchorky

Strakonický dudák aneb Hody divých žen

Lesní panna aneb cesta do

Tvrdohlavá žena aneb zamilovaný školní

Jiříkovo vidění

Čert na zemi

Historické hry

Krvavý soud aneb kutnohorští havíři.

Jan Hus

Žižka z Trocnova

Staré město a Malá strana

Krvavé křtiny čili Drahomíra a její synové

Měšťané a študenti

Nedramatická tvorba

Dekret Kutnohorský – novela

Rozina Ruthartová – novela

Poslední Čech – román

Drobná díla

České garanáty – satira

Poměnky z roztěže – satira

Kusy mého srdce – povídky (autobiografie)

S poctivostí nejdál dojdeš – povídka

Zloděj – povídka

Karbaník a jeho milá – povídka

Braniboři v Čechách – povídka

Rozervanec – kritika K. H. Máchy

Příloha č. 4 – Květy ze dne 16. 12. 1847

Dne 21. listopadu w prospěch panny Rajske ponejprw: Strakonický dudák aneb: Hody divých žien, národní pohádka we 3 jednáních od J. K. Tyla. Kdo z našich čtenářů nezná slawného hudebníka Swandu (...)?Třeba se mu louisdory a bankowky jako nynějším wirtuosům nesypaly, naplňowaly přec lesknoucí se zmrzlíky a plecháče z kutnohorských dolů jeho čepici,(...), slyšeti bylo přece ze mnohé notné natlaíené krčmy jednohlasné: »W'ýborné."« a laskawý pohled mnohého stihlého déwčete s laníma nožkama splacowal umelou hru jeho. P. Tyl pojal powěst tu národně a prowedl ji tak, že po celý kus poutá. Pouhá látka její ale nepostačowala na kus o těch jednáních a nenechala se dramaticky článkowat, a spracowat, pročez wynalezl skladatel malou zajímavou situaci, jíž slastné s půwodni látkou spojiw takoiwý celek nám před oti predwedl, který co do národnosti a dramaticnosti ouplně spokojuje. On poslal swého Swandu nad cesty, nechal je pomocí carowných dud diwy wykonat a jednu princeznu z nezhojitelné melancholie wyléciti. Za odměnu měl princezninu ruku obdržeti. Při tak skwélém wěnu začíná se Swanda wyklati we sivě wěrnosti k Dorotce, dcerušce hajného, již ze srdce miluje a které konečné přece wěrným zňstane. Tato myslíc, že Swanda se jí newěrným stal, nechce wíc o něm wéděti. Ze zoufalstwí wrhne se tento do pustého žiwota, ano nechá se tak daleko zawésti, že diwým ženám a jiným čarodějnickým obludám o půlnoci k tanci hra a nechybí mnoho, že by čertu tělem i dusí propadl, kdyby wěrná Dorotka jej zmužile newyswobodila.

Swatba wsecko síastné skončí. Prowození bylo welmi dobré.

P. Grabinger neprepínal tenkrát tak tuze a umel wíce nazpamét. Mezi herci oučinkowali ke zdahlému prowedení p. Sekyra, p. Kaska, a p. Chauer, mezi dámami pak paní Kolárová, paní Hynková, panna Rajska, panna Mayerowá a panna Milinská.

Příloha č. 5 – Exteriér, interiér a logo Horáckého divadla Jihlava

Příloha č. 6 – Seznam her J. K. Tyla uvedených v Horáckém divadle

1942 Pražský flamendr (R: Jos. K. Grumlík)*

1943 Paličova dcera*

1944 Paní Marjánka (R: Ant. Kunšt, Karel Novák)*

1945 - 46 Strakonický dudák (R: Rudolf Walter, V: Milan Zezula)

1948 - 49 Lesní panna aneb Cesta do Ameriky (R: Eugen Sokolovsky, V: Miroslav Cygan)

1949 - 50 Tvrdohlavá žena (úprava: Zdeněk Bláha, R: Evžen Sokolovský, V: Miroslav Cygan)

1952 - 53 Jan Hus (R: Jiří Nesvadba, V: František Kristin)

1953 - 54 Strakonický dudák (R: Eugen Sokolovsky, V: Lubomír Vidlák)

1954 - 55 Paličova dcera (R: Karel Nováček, V: Miroslav Cygan)

1955 - 56 Paní Marjánka, matka pluku (úprava: František Rachlák, R: Pavel Rímský, V: V. J. Hnízdo)

1957 - 58 Pražský Flamendr (R: Karel Nováček, V: E. Žabská)

1959 - 60 Tvrdohlavá žena (R: M. Zéda, V: Eva Milichovská)

1960 - 61 Jiříkovo vidění (R: Ladislav Panovec, V: Eva Milichovská)

1960 - 61 Strakonický dudák (R: Zdeněk Dopita, V: Eva Milichovská)

1965 - 66 Lesní panna aneb Cesta do Ameriky (R: Petr Vosáhlo, V: Václav Eliáš)

1967 - 168 Fidlovačka (R: Jiří Budínský, V: Václav Eliáš)

1968 - 69 Paní Marjánka, matka pluku (R: Ladislav Panovec, V: Eva Milichovská)

1973 - 74 Strakonický dudák (R: Ladislav Panovec, scéna: Vojtěch Štolfa, kostýmy: Alois Vobejda)

1975 - 76 Paličova dcera (R: Jan Strejček, V: Eva Milichovská)

1978 - 79 Tvrdohlavá žena (R: Vladimír Kelbl, V: Eva Milichovská)

1982 - 83 Čert na zemi (R: Michael Junášek, V: Eva Milichovská)

1983 - 84 Fidlovačka (R: Michael Junášek, V: Eva Milichovská)

1988 - 89 Strakonický dudák (R: Karel Palouš, V: Eva Milichovská)

1993 - 94 Paní Marjánka, matka pluku (úprava: František Rachlík, R: Jaroslav Dostál, V: Zita Miklošová)

2006 - 07 Strakonický dudák (R: Marie Lorencová, dramaturgie: Marie Procházková)

* inscenace, které Divadelní ústav v Praze neuvádí v soupisu uvedených her J. K. Tyla od roku 1945 - 2005

Příloha č. 7 – Horácké divadlo Jihlava
Strakonický dudák aneb Hody divých žen
Premiéra: 1. 9. 1945

Režie

Rudolf Walter j.h.

Asistent režie

Svatopluk Skopal

Scéna

M. Zezula

LESANA, panovnice nad lesními pannami, polednicemi a divými ženami	Marie Samuelová
BĚLENA, lesní panna	Eva Kubešová
1. lesní panna	Naděžda Chmelařová j.h
2. lesní panna	Marketa Lauterbachová
ROSAVA, polednice	Zora Rozsypalová
DIVUKA, divá žena	Luba Willigová j.h.
MIHULICE, divá žena	Věra Tichánková
KALAFUNA, venkovský muzikant	Rudolf Chromek
KORDULA, jeho žena	Marie Lišková
KAČENKA, HONZÍK, FRANTÍK	---
ŠVANDA, mladý dudák	Luděk Veselý
TOMÁŠ, starý dudák	Luděk Pilc
KODĚRA, rychtář ve vsi blízko Strakonic	Antonín Ondříšek
ŠAVLIČKA, voják na dovolené	Miloš Willig
TRNKA, starý hajný	Svatopluk Skopal
DOROTKA, jeho dcera	Blanka Vikusová
NALEJVÁČEK, hospodský	Ladislav Šimek
PANTALEON VOCILKA, bývalý študent, teď na cestách	Jiří Sovák
Král ALENOROS, pán neznámých zemí	Miloš Hynut
ZULIKA, smutná princezna, jeho dcera	Milada Sigmundíková
ALAMIR, hrdina a její ženich	Radovan Kalina
MIKULI, hospodský	Bohuš Smutný
VANIKA, posluhovač v hostinci	Jan Kment
GULINARI, posluhovačka v hostinci	Markéta Lauterbachová
DVOŘENÍN	Jan Kment
1.KRÁLOVO PÁŽE	Jiří Polák
2.KRÁLOVO PÁŽE	Luděk Pilc
1.ALAMIRŮV ODĚNEC	Václav Slavík
2. ALAMIRŮV ODĚNEC	Jaroslav Moučka

Příloha č. 8 – Horácké divadlo Jihlava
Strakonický dudák aneb Hody divých žen
Premiéra: 24. 10. 1953

Režie	Eugen Sokolovsky
Výprava	Lubomír Vidlák
Scéna	Lubomír Vidlák
Kostýmy	Lubomír Vidlák
Hudba	Zdeněk Vašata
Hudební spolupráce	Štěpán Charvát
Choreografie	Lubomír Vidlák

LESANA, panovnice nad lesními pannami, polednicemi a divými ženami	Zlata Jeřábková
BĚLENA, lesní panna	Libuše Stojarová
KVĚTENA, lesní panna	Ludmila Pospíchalová
LUPINA, lesní panna	Eva Špejtková
JARONA, lesní panna	Miluše Bělohorská
ROSAVA, polednice	Růžena Gelnarová
DIVUKA, divá žena	Anna Rohanová
MIHULICE, divá žena	Marie Beránková
KALAFUNA, venkovský muzikant	Leopold Tranc
KORDULA, jeho žena	Luba Willigová
DĚTI	Petr Kratochvíl
ŠVANDA, mladý dudák	Luboš Vidlák
KODĚRA, rychtář ve vsi blízko Strakonic	Václav Postl-Uhlíř
ŠAVLIČKA, voják na dovolené	Milan Bartůněk
TRNKA, starý hajný	Josef Prýmek
DOROTKA, jeho dcera	Arnoštka Mohelská
NALEJVÁČEK, hospodský	Jaroslav Fert
PANTALEON VOCILKA, bývalý student, teď na cestách	Jan Holubár
Král ALENOROS, pán neznámých zemí	Jaroslav Fert
ZULIKA, smutná princezna, jeho dcera	Miluše Bělohorská
ALAMIR, hrdina a její ženich	Václav Postl-Uhlíř
MIKULI, hospodský	Milan Všelicha
GULINARI	Marie Beránková
FRANĚK, venkovský chasník	Milan Bartůněk
KUBA, venkovský chasník	Milan Všelicha
VÁŠA, venkovský chasník	Zdeněk Mlčoch

Příloha č. 9 – Horácké divadlo Jihlava
Strakonický dudák aneb Hody divých žen
Premiéra: 10. 9. 1960

Režie	Dr. Zdeněk Dopita
Hudba	Dr. Zbyněk Mrkos
Choreografie	Jiří Maršík
Šéf výpravy	ing. arch. J. Mikšík
Dirigent	Antonín Horák
Kostýmy, vlásenky, dekorace	L. Heráltová R. Kratochvíl, L. Pařil
LESANA, panovnice nad lesními pannami, polednicemi a divými ženami	Marta Lošková
BĚLENA, lesní panna	Věra Joudová
KVĚTENA, lesní panna	Blažena Kramešová,
LUPINA, lesní panna	Marie Graifnetterová, Věra Čiháčková
ROSAVA, polednice	Ilona Hodaňová
DIVUKA, divá žena	Marie Graifnetterová Věra Čiháčková
MIHULICE, divá žena	Blažena Kramešová
KALAFUNA, venkovský muzikant	Josef Klicman
KORDULA, jeho žena	Lubomíra Willigová
FRANTÍK, KAČENKA, LIDUŠKA – jejich děti	---
ŠVANDA, mladý dudák	Alois Klejzar
ŠAVLIČKA, voják na dovolené	Jiří Hanák
TRNKA, starý hajný	Miroslav Suchý
DOROTKA, jeho dcera	Jarmila Kolářová
NALEJVÁČEK, hospodský	Milan Všelicha
PANTALEON VOCILKA, bývalý študent, teď na cestách	Vladimír Mílek
Král ALENOROS, pán neznámých zemí	Jiří Prýmek
ZULIKA, smutná princezna, jeho dcera	Dagmar Drašanová
ALAMIR, hrdina a její ženich	Jiří Štancl
MIKULI, hospodský	Jaromír Crha
GULINARI	Blažena Kramešová
DVOŘENÍN	Miroslav Krča
FRANĚK	Karel Augusta
VÁŠA	Josef Kubíček, Felix Šeplavý
KUBA	František Juříčka
DULINA, sklepník	J. Milichovský
MATĚJ	Vladislav Kettner

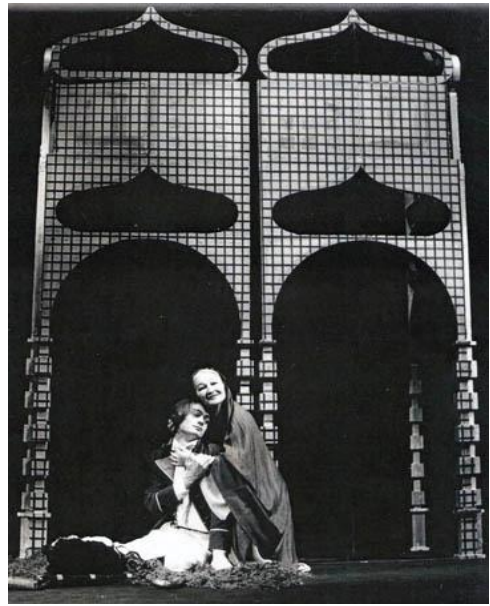

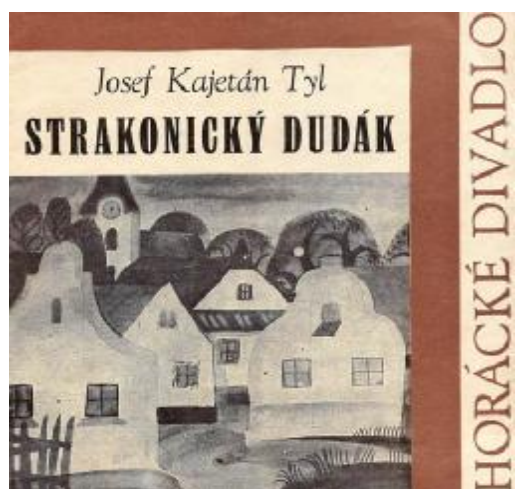
Příloha č. 10 – Horácké divadlo Jihlava
Strakonický dudák aneb Hody divých žen
Premiéra: 2. 9. 1973

Režie	Ladislav Panovec
Scéna	Vojtěch Štolfa
Kostýmy	Alois Vobejda
Hudba a dirigent	Bedřich Blažek
Choreografie	Jiřina Ryšánková
Zvuky	Ladislav Korbel Petr Klicman
Asistent režie	Josef Kubín
LESANA, panovnice nad lesními pannami, polednicemi a divými ženami	Věra Joudová
BĚLENA, lesní panna	Eva Vágnerová
KVĚTENA, lesní panna	Vladimíra Pospíšilová
LUPINA, lesní panna	Jana Rásochová Eva Dočekalová
JARONA, lesní panna	Dagmar Křivánková Hana Hažmuková
ROSAVA, polednice	Marie Crhová
DIVUKA, divá žena	Vlastimila Kalendová
MIHULICE, divá žena	Marcela Vysloužilová
KALAFUNA, venkovský muzikant	Jaroslav Rava
KORDULA, jeho žena	Eva Kaplerová
KAČENKA	Blanka Kybová Irena Šilhánková
LIDUŠKA	Věra Kapsová, Iva Sušická
HONZÍK	Ladislav Kracl, Jiří Macko
ŠVANDA, mladý dudák	Tomáš Mann
TOMÁŠ, starý dudák	Zbyněk Jirmář
KODĚRA, rychtář ve vsi blízko Strakonice	Bohumil Černohous
ŠAVLIČKA, voják na dovolené	Jiří Hanák
TRNKA, starý hajný	Vlastimil Slezák
DOROTKA, jeho dcera	Milena Koubová
NALEJVÁČEK, hospodský	Petr Červinka
PANTALEON VOCILKA, bývalý študent, teď na cestách	Jan Valíhrach
Král ALENOROS, pán neznámých zemí	Bohumil Černohous
ZULIKA, smutná princezna, jeho dcera	Vladimíra Pospíšilová
ALAMIR, hrdina a její ženich	Zbyněk Kůrka
MIKULI, hospodský	Zbyněk Jirmář
GULINARI	Vlastimila Kalendová
FRANĚK, venkovský chasník	Alois Klejzar
KUBA, venkovský chasník	Jaroslav Kůrka
VÁŠA, venkovský chasník	Jaroslav Kottink
MATĚJ, venkovský chasník	Josef Kubín
DVOŘENÍN	Petr Červinka

Příloha č. 11 – Horácké divadlo Jihlava
Strakonický dudák aneb Hody divých žen
Premiéra: 8. 10. 1988

Příloha č. 12 – Karel Palouš

zleva: herec Petr Červinka, režisér Karel Palouš, herečka Hana Červinková

Příloha č. 13 – Marie Lorencová

Příloha č. 14 – Výběr ze slov zachovaných ve scénáři

apatyka - lék
bilety - lístky
cink - oční zákal
debitor - dlužník
dělat si bene- udělat si dobře, dopřát si něco příjemného
ekšplikace - žádost
fortel - podvodný úmysl, lest
herinky - slanečci
hrát bandurskou - někomu vynadat
impresáριο- podnikatel v oblasti divadelních a hudebních produkcí a veřejných vystoupení
kápo - z italštiny, šlejfír
karabáč - kožený bič bez rukojeti
koudel - lněné vlákno
kreditoři - půjčovali lidé peníze
kruchta - místo, kde muzikanti vystupovali, „podium“
krůpěj - kapka
kunštýři - umělci
lomenice - střecha
veršotepec - básník
outrpnost - soucit
primarius - první houslista komorního sboru
pimprlata - dřevěné loutky
podešve - podrážky
puškvorec - hořká bylina
rek - hrdina
souchotiny- tuberkulóza, TBC
šumař → šumařina - hudba, muzika
tacet - pochází z latiny, znamená konec, delší pomlku ve hře
tacle - okraje rukávů
t'opka- skvrna
zevlovat - okounět
zora - Jitřenka
tacet - pochází z latiny, znamená konec, delší pomlku ve hře
traktace - oslava, slavnostní oběd
veršotepec - básník
puškvorec - hořká bylina
mišpule - voňavka, říkalo se tak dívkám
vejslužka - výslužka, odměna
zfundit se - zbláznit se

Příloha č. 15 – Výsledky ankety Horác 2006 - 7

Nejzajímavější inscenace

<i>místo</i>	<i>inscenace</i>	<i>režisér/ka</i>	<i>počet hlasů</i>
1.	Dohana!	Milan Schejbal j. h.	637
2.	Strakonický dudák	Marie Lorencová j. h.	74
3.	Višňový sad	Rudolf Tesáček	71
4.	Žebrácká opera	Ondřej Elbel j. h.	64
5.	Když tančila	Jiří Seder j. h.	63

27 respondentů v této kategorii nehlasovalo

Nejhezčí výprava

<i>místo</i>	<i>inscenace</i>	<i>scénograf/ka</i>	<i>počet hlasů</i>
1.	Dohana!	Kateřina Baranovská j. h.	271
2.	Žebrácká opera	Vítězslav Fejlek j. h. (scéna) Zuzana Přidalová j.h. (kostýmy)	208
3.	Višňový sad	Jitka Moravcová	179
4.	Strakonický dudák	Irena Wagnerová j. h. (scéna) Marie Weinigová j. h. (kostýmy)	154
5.	Kupec benátský	Krisina Matre-Křížová j. h.	90

24 respondentů v této kategorii nehlasovalo

Nejoblíbenější herečka

<i>místo</i>	<i>jméno a příjmení</i>	<i>počet hlasů</i>
1.	Ludmila Forátková	307
2.	Hana Briešťanská	281
3.	Anna Bazgerová	221

Nejoblíbenější herec

<i>místo</i>	<i>jméno a příjmení</i>	<i>počet hlasů</i>
1.	Stanislav Gerstner	178
2.	Jiří Vobecký	160
3.	Jakub Škrdla	116

Mladý talent

<i>místo</i>	<i>jméno a příjmení</i>	<i>počet hlasů</i>
1.	František Mitáš	329
2.	Hana Briešťanská	327
3.	Kateřina Nedomová	89

Smolná Horákyně

(putovní cena ředitele HDJ za milý průšvih v sezoně)

Herec Petr Soumar (*Vocilka – Strakonický dudák*), za neplánovaný „souboj“ se židly v průběhu 1. generální zkoušky.

Příloha č. 16 – Strakonický dudák/Inscenace nastudované v NDB

premiéra	budova	dirigent	choreograf	scéna	kostýmy	hudba
20.12.1885	Veveří					
26.11.1887	Veveří					
04.03.1892	Veveří					
08.12.1892	Veveří					
20.11.1896	Veveří					
01.02.1900	Veveří					Mádlo Vojta
17.01.1904	Veveří					
17.10.1907	Veveří	Winkler Josef				Škroup František J.
01.11.1913	Veveří	Winkler Josef	Vojáčková Hana	Wenig Josef	Wenig Josef	Kovařovic Karel
27.10.1922	Na hradbách	Kincl Antonín	Hladík Jaroslav	Hlavica František		Kovařovic Karel
19.09.1935	Hradby	Scheiber Vilibald	Šemberová Zora	Muzika František	Muzika František	Kovařovic Karel
13.09.1936	Veveří	Scheiber Vilibald	Váňa-Psota Ivo	Fojtík Vladimír	Fojtík Vladimír	
03.09.1947	Veveří	Volauf Benedikt	Judl Josef	Adamíček Josef	Adamíček Josef	Trojan Václav
26.05.1951	Veveří	Šrubař Jan	Mrázková Marie	Tomek Miloš	Pálková Květoslava	Ištván Miloš
06.01.1962	Hradby	Šrubař Jan	Ogoun Luboš	Vaca Karel	Vaca Karel	Ištván Miloš
08.05.1970	MD	Šrubař Jan	Rybníčková Eliška	Pitrovi Ilda a Jiří	Pitrovi Jiří a Ilda	Pololáník Zdeněk
24.02.1984	MD	Štych Jan	Ogoun Luboš	Pražák Albert	Princová Ludmila	Pololáník Zdeněk

Příloha č. 17 – Mahenovo divadlo Brno

Strakonický dudák aneb Hody divých žen

Premiéra: 21. a 22. 12. 2006

Režie	Zbyněk Srba
Úprava textu	Zbyněk Srba Petr Štědroň Petr Štědroň
Dramaturgie	Daniela Cádrová j.h.
Asistentka režie	Petr Kastner j.h.
Scéna	Arnošt Janěk
Světelný design	Kateřina Hájková j.h.
Kostýmy	Vladimír Franz
Hudba	Hana Charvátová j.h.
Pohybová spolupráce	Maw Wittman j.h.
Korepetice	Ludmila Slancová j.h.
LESANA, panovnice nad lesními pannami, polednicemi a divými ženami	
BĚLENA, DIVUKA, lesní panny	Tereza Grygarová
ZULIKA, smutná princezna, Alenorova dcera	Henrieta Hornáčková
MIHULICE, divá žena	
ROSAVA, polednice	Iva Valešová
MIHULICE, divá žena	
KALAFUNA, venkovský muzikant	Ondřej Novák
KORDULA, jeho žena	Monika Dudková
ŠVANDA, mladý dudák	Vratislav Běčák
TOMÁŠ, starý dudák	Jaroslav Dufek
KODĚRA, rychtář ve vsi blízko Strakonic	Jaroslav Kuneš
ŠAVLIČKA, voják na dovolené	Jan Grygar
TRNKKA, starý hajný, král ALENOROS, pán neznámých zemí	Ondřej Mikulášek
DOROTKA, Trnkova dcera	Zuzana Ščerbová/ Hana Sovová j.h.
NALEJVÁČEK, hospodský, DULINA	Jiří Pištěk
PANTALEON VOCILKA, bývalý student, teď na cestách	Zdeněk Dvořák
ALAMIR, hrdina a její ženich	David Kaloč
MIKULI, hospodský	

Chasa, vesničané, pohádkové bytosti a jiní:

Iveta Austová*, Eva Baláková*, Markéta Chudárková*, Marie Majkusová*, Jana Pokorná*, Veronika Soumarová*, Barbora Vacková*, Ondřej Biravský*, Jan Bradáč*, Tomáš Červínek*, Lukáš Daňhel*, Marek Příkazký*, Jiří Rychtecký*, Michal Vavřich*, Jakub Zedníček*, Bára Čisáriková**, Vendulka Hájková**, Evelína Kaločová**, Dominick Hájek**, Jakub Jelínek**, Martin Štvrtecký**

Svatební muzika, dvořenínové, chasníci:

Antonín Bukovský, Jan Bradáč, Petr Vysloužil

* posluchači Konzervatoře Brno

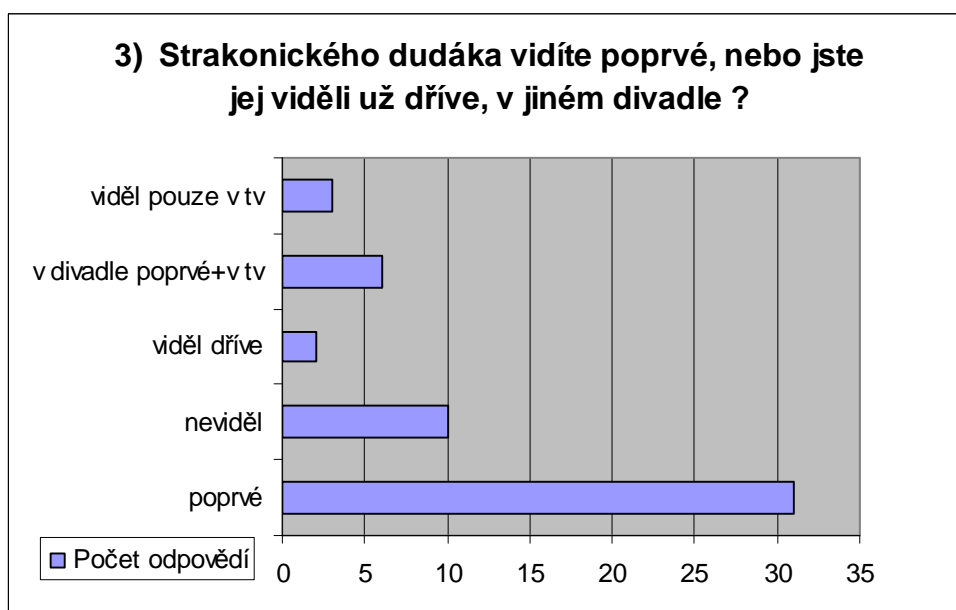
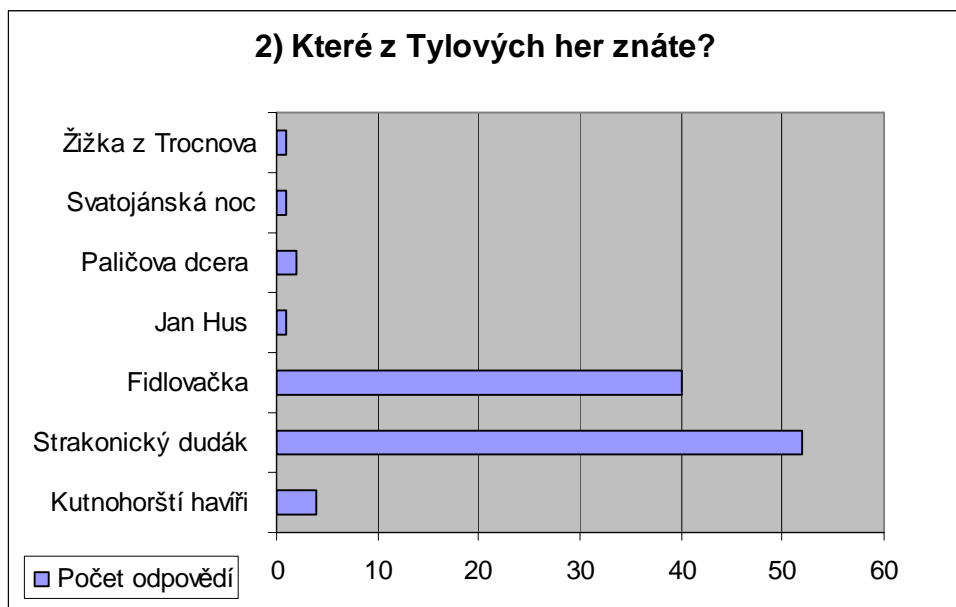
** děti

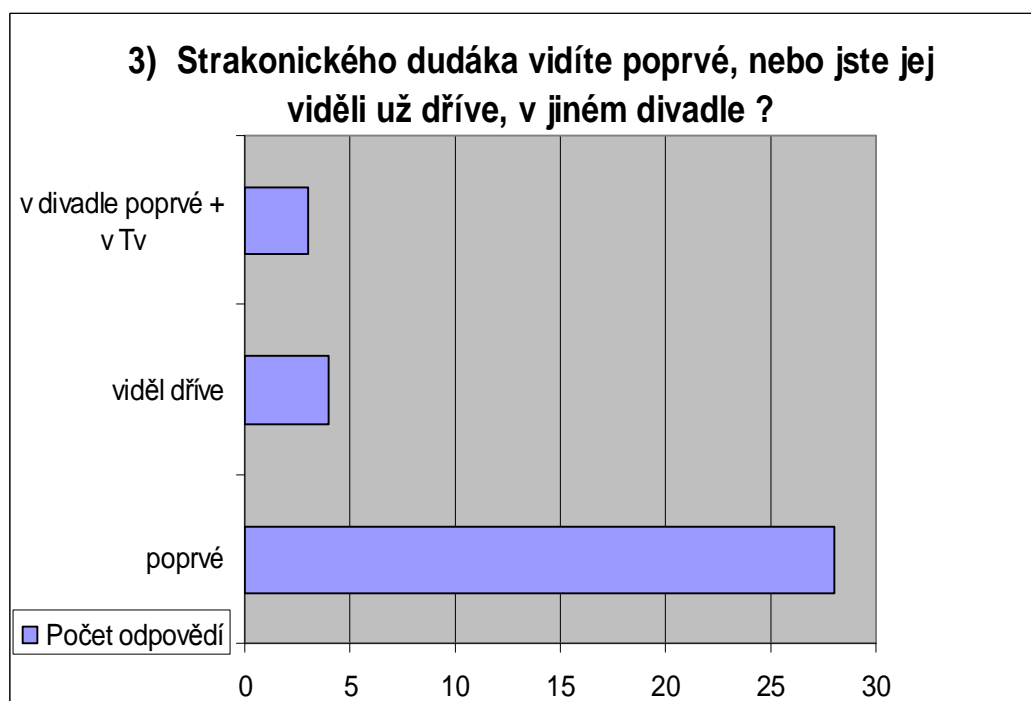
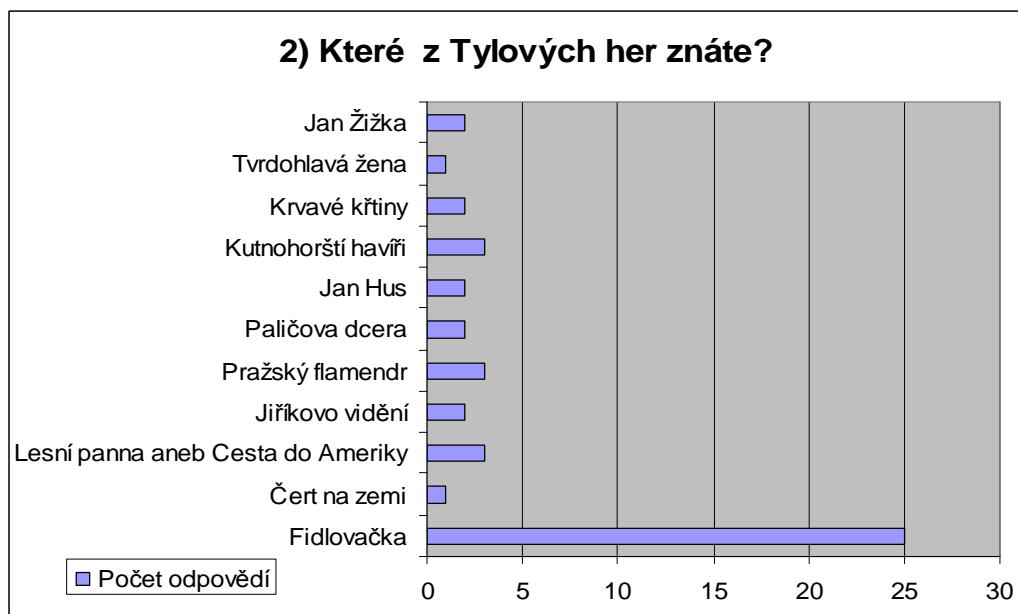
Příloha č. 18 – Divadlo Reduta v Brně kolem roku 1950 a v současnosti

Příloha č. 19 – Anketa mezi studenty Gymnázia Jihlava

Příloha č. 20 – Anketa mezi diváky Horáckého divadla

Příloha č. 21 – Průzkum na internetu

